

Gedichten. Deel 1

Albrecht Rodenbach

Editie Ferdinand Rodenbach

bron

Albrecht Rodenbach, *Gedichten. Deel 1* (ed. Ferdinand Rodenbach). J. Lannoo, Thielt z.j. [1930]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rode002frod01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

t.o. III

ALBRECHT RODENBACH

Voorwoord

Albrecht Rodenbach werd te Roeselare geboren den 27 October 1856.

Hij studeerde aan het Klein Seminarie van zijn geboortestad van 1870 tot 1876.

In 1876 trok hij naar Leuven en studeerde daar in de rechten totdat de ziekte hem overviel en hem weer naar Roeselare bracht om er te sterven.

Zijn sterfdag was de 23 Juni 1880.

Brevi tempore explevit tempora multa.

* * *

Kort was zijn leven, maar 't liet een spoor na, dat in afzienbare tijden niet zal uitgewischt worden. Zijn sterven baarde leven, eene strooming in zijn volk, de Vlaamsche studentenbeweging; daarom is hij groot in onze geschiedenis.

Hij had uitstekende geestesgaven ontvangen: buitengewone vaardigheid om kennis op te doen en vlug en grondig verbazend veel te begrijpen en te onthouden; maar boven alles de scheppingsgave van 't dichterlijk genie, 't kindschap van Gods geest, waardoor hij zichzelf en alles wat hij in zijn binnen-leven had opgenomen weerom levend kon uitdrukken, en 't leven weer verwekken dat hij ontvangen had. Dit deed hij in de werken die hij naliet en dewijl dit leven dat het zijne was; zijn eigen inwendig leven, waaraan hij het tweede en eeuwige leven der kunst schonk, er een was van de grootste beteekenis, is hij een groot man in de letterkunde.

I. Rodenbach en Vlaamsche beweging.

Vóór Rodenbach verscheen bestond de Vlaamsche Beweging; Willems, David, Conscience, waren de groote verlichters geweest van hun volk; zij en vele anderen hadden groepjes tot leven gewekt; hier en daar, zelfs bijna in alle steden en aanzienlijke dorpen van 't Vlaamsche land bestonden harten die voor Vlaanderen voelden, overtuigden die den opgang van Vlaanderen wilden; enkele vereenigingen zelfs waren tot stand gekomen, die ijverden voor dit doel; er waren Vlamingen door de Vlaamsche beweging verwekt maar toch geen eigenlijke strooming; zij sloten niet te zamen, ze leefden afzonderlijk en 't ontbrak hun aan macht. Vijvers en waterputten bevatten soms zeer veel water, maar dit water is dood; zij kunnen zeer diep zijn, zij ontwikkelen geen macht; doch laat ze een uitweg vinden, laat ze in beweging gaan, dan vinden ze elkaar en vormen de geweldige stroomen waaraan niets meer weerstaat. - Juist hierin bestaat de rol van een groot man, volgens profg Lamprecht, en zijn grootheid ook: niet dat hij de krachten, die in zijn tijd liggen, in 't leven roept, maar dat hij aan al die bestaande krachten eene strooming geeft, d.i. eenheid en macht en 't ware leven dat beweging is.

Dat is Rodenbach's rol geweest. Men kan wel zeggen: 'er kwam toch reeds meer beweging en er waren stuwende krachten in den tijd, die Rodenbach onmiddelijk voorafging.' Dit behoort tot de mogelijke zelfs tot de waarschijnlijke zaken; doch men moet zeggen: was Rodenbach daar niet geweest, dan had men wie weet hoe lange jaren nog op dien gezamenlijken opmarsch der Vlamingen moeten wachten, die reeds eenige zegepralen heeft behaald, doch er nog veel en veel grootere heeft te winnen.

Hoe hij dat gedaan heeft? Er ligt mysterie in 't optreden van al de geweldigen der geschiedenis, en hunne macht nasporen in 't pijnlijk ontleden van hunne hoedanigheden of gebreken, van hunne driften en vermogens, gelukt nooit geheel; een deel blijft in 't duister steken: 't geboorteduister. Doch wij weten door het getuigenis zijner schoolmakers

VII

dat hij eene betooverende persoonlijkheid was; wie met hem omging werd door hem veroverd; hoe meer geestesgaven iemand bezat hoe vlugger hij onder de bekoring kwam, hoe vollediger hij zich gaf: Emiel Lauwers b.v.⁽¹⁾; dozijnen uitstekende mannen waren hem met lijf en ziel toegedaan en tot alles bereid wat de meester hun zou wijzen. - Dit beteekent veel. 'Een man die in staat is negen naar den geest uitstekende mannen aan zich zoo vast te hechten dat hun gehechtheid onverbreekbaar is, *is* reeds eene Macht', zoo spreekt F. Thompson over Ignatius van Loyola (bl. 109), den grooten meester over menschen. 't Buitengewone van zijne verschijning, het uitstralen van 't genie in al zijne werken en woorden zal veel tot het volbrengen van zijn taak geholpen hebben. 't Genie is een gave Gods aan een volk of aan een tijd, meer nog dan een persoonlijke gave, en waar het volk 't genie gewaar wordt of vermoedt, daar verwacht het met eerbiedig ontzag de werking die er van zal uitgaan. Onbewust legt het in dit gevoelen van 't voorzienigheidsplan bij 't zenden van genieën onderdanigheid aan hen en blind geloof aan hun aanwijzingen en bevelen. - Zoo was 't in 't klein Seminarie te Roeselare: 'Bert Rodenbach had h e t gezeid' 't gold als een uitspraak van Rome; geen woord, ook van de Meesters niet, kon daartegen opwegen.

Zijne weergalooze werkzaamheid was 't derde element, beter zichtbaar en tastbaar doch minder doorslaggevend, ofschoon op zichzelf reeds verbazend. Ze bestond hierin: stichten van een gild te Roeselare, aanwinnen van al zijn maten, raad uitdeelen aan iedereen, in briefwisseling treden met gilden in alle Vlaamsche gouwen, overal de gedachte strooien van eene eenige Vlaamsche beweging onder alle studenten, bijwonen van honderden studentenvergaderingen,

(1) De beroemde chirurg en vertaler van King Lear en Julius Coesar, vertalingen, die, hoedanig de taal nu ook zij, meer en beter dan welke Nederlandsche vertaling ook van Burgersdijk, Kok, Koster.. de personen van Shakespeare doen leven.

VIII

reizen 't Vlaamsche land door, spreken overal, een Vlaamsch liederenboek dichten tot een gezangboek voor de vergaderingen; weldra tooneelvoorstellingen inrichten overal, stukken dichten, overwerken, schikken tot dit doel, tooneelleider, tooneelspeler, tooneelschilder zijn en al dien stoffelijken rommel bezorgen die eene tooneeluitvoering vereischt in zalen waar men bij 't aankomen alleen de naakte muren vindt; Pennoen en Nieuw-Pennoen stichten nadat de Vlaamsche Vlagge lange en menigvuldige bijdragen en zoo doorslaande bijdragen had ontvangen dat ze ook zijn tijdschrift was geworden, groote werken schrijven als zijn Gudrun en Irold, en vele andere beginnelingen in 't schrijven aanwakkeren, helpen, hunne werken overzien en verbeteren, als 't maar Vlaamsch was, daarbij studeeren de nachten door om kennis die hij noodig voelde te vergaren, en een ontzaggelijken bundel gedachten, invallen, overwegingen, los daar heen geworpen of vast ontwikkelde plannen opschrijven als werk voor later maanden en jaren! En al die werkzaamheid, saamgedrongen binnen de perken van nog geen vier jaar gezondheid en één jaar ziekte, dwingt eerbied af, behoort tot het heldhaftige en behelst de almacht van een zegepralend voorbeeld.

Het groote aan dit korte stormende leven was dat een jongeling gestorven was na enkele jaren werk en toch had gezegepraald; dit was de beteekenis voor de jongelingen die bij zijn graf treurden of in al de gouwen van 't Vlaamsche land met ontsteltenis zijn doodsmare vernamen: de jeugd was tegen het eeuwendurende, versteende, achter al de geduchte vreeselijkheid van macht en rijkdom en gezag verschanste oude bestand gebleken; de held was in den stormloop gevallen doch de onherstelbare scheuren en spleten die de oude 'vesting' vertoonde gaven vast geloof in de eigen macht van hen die willen en werken, al zijn ze ook jongelingen. Albrecht mocht sterven, deze beteekenis van zijn leven kon het niet, en ze was des te duidelijker en te grooter daar hij gestorven was. Zalige dood die luider dan die nu gesloten mond en nu eerst met

de stem der klaarblijkelijkheid de overwinningsgedachte die Vlaanderen gered heeft:
de macht van de jeugd voor datgene wat ze mint, deed galmen:

't Verleden leeft in ons,
het Heden hoopt op ons,
de Toekomst straalt voor ons,
God zij met ons.

't Zelfvertrouwen van de jeugd, 't man-zijn zonder oud te zijn, en 't doen van
mannenwerken met jeugdig vuur, vermetelheid en al-aandurven!

En daarom jong en rap
vooruit met mannenstap,
O Knapenschap.
Spijts loeiend stormgebots
vol kalmen v r i j m a n trots!

Dat was de eenige weg naar de redding. Niet de ouden of rijpe mannen konden
Vlaanderen redden, zoo Vlaanderen weer zou erkend worden als 't eigen beminde
Moederland, zoo de Vlaamsche taal als de eigene lieve taal van Moeder diende
verstaan te worden. Dit te erkennen en te verstaan is kinderdaad, en wordt best en
kan maar met ruime algemeenheid door de kinderen geschieden.

En de Voorzienigheid zal wel op 't oogenblik als de jeugd genoegzaam voorbereid
was om dit leven en dien dood te verstaan, ze juist dan hebben laten voorvallen, om...
doch 'k hoor Albrecht Rodenbach's vermaan: 'Zeg, hetgeen gij weet.'
(Geschiedenisse).

Ik heb gezegd wat iedereen nu weet. Tegen stroom op had niet het geloof de liefde,
maar de liefde het geloof gebaard. De liefde der kinderen van Vlaanderen had het
geloof in de macht dier kinderen gebaard; alle geloof doet zegepralen.

De Vlaamsche beweging, de bewegende Beweging is Ro-

denbach's werk, hij heeft het bij zijn dood aan de jeugd vermaakt. Niemand kon het beter erven, want zij zou 't voortzetten. Welke was nu die beweging? Waar streeft ze naartoe?

De zaak is noch duister noch ingewikkeld: Vlaanderen was verbasterd en verbasterde hoe langer hoe meer door de geleidelijke verfransching van hoogere standen en ook reeds van de burgerij en wie weet na lange jaren ook van 't heele volk wellicht. Die verfransching moest tegengegaan, en 't Vlaamsche volk moest hertemperd door Vlaamsche kunde en kunst. Daarom moest de opvoeding Vlaamsch worden, want de verfranschte opvoeding was de eenige doodelijke grief van 't Vlaamsche volk.

't Kan niet eenvoudiger, noch klaarder, noch waarder. Dat was de Vlaamsche beweging volgens Rodenbach: de woorden van de vorige alinea zijn bijna al aan de voorrede tot Gudrun ontnomen, en ze kwamen hierop neer: de verbastering door 't Fransch als hoofdmiddel bestrijden door 't herstellen van den eigen aard, door 't Vlaamsch als hoofdmiddel. 't Volk weer Vlaamsch maken van top tot teen, 't stamgevoel opwekken dus, den trots voor land en volk uit de geschiedenis weer ophalen, en daar het heden hem verloren had hem aan 't verleden ontleenen, en boven alles de volkstaal, zonder dewelke de volkstrots, de landaard en 't gevoel voor eigenwaarde met alle andere geestesgoederen te loor gaan, in eere herstellen. Dit was het noodzakelijke bij een verbasterd volk, dit was 't doel der Vlaamsche beweging, die Rodenbach en degene die hem voorafgegaan waren zonder redeneeren gevonden hadden, 't lag immers voor de hand en drong zich zelf op: zoo klaarblijkelijk was het. Moest Rodenbach opstaan uit zijn graf en zien wat ingewikkeld ding, welk een veelarmige Briareus de Vlaamsche beweging door veel getheoretiseer geworden is, dan zou hij 't kapittel over pedanten van zijne Gudruninleiding met een smakelijk type kunnen verrijken.

Als er 't nu op aankwam het volk weerom zich zelf te leeren kennen, Vlaamsch te denken, Vlaamsch te voelen,

Vlaamsch te zijn, Vlaamsch te streven, dan kwam de geestdriftige dichter voor den dag. In 't verleden ging hij 't groote Vlaanderen zoeken, vergrootte het nog en spreidde het voor de tijdgenooten, bizonderlijk voor de jongelingen uit als een tafereel met verblindende en bedwelmende schittering. 1302 zond naar 't heden zijn gloriebliksemen af, en de gulden sporen werden de sporen der glorie, de beste om 't volk vooruit te drijven naar eigen macht en grootheid.

‘Immensum gloria calcar habet’ (Horatius).

Een werk van schittering en pracht en praal, onmisbaar bij verdoofde verbasterende volkeren, en die oude kerngezonde en sterke volkeren toch ook als het best werkzame en onontbeerlijke gebruiken.

De stroom der Vlaamsche beweging is nu aan 't varen. Zal hij zijn doel bereiken? Is de verbastering weg? Voelt en denkt en is men weer Vlaamsch in Vlaanderen? Zal men 't ooit van hoog tot laag? Er valt nog schrikbarend veel te winnen, al meenen er enkelen dat de beweging voor 't Vlaamsch haar doel reeds bereikt heeft. Bereikt ze het eenmaal, dan zal Rodenbach nog veel grooter zijn in de oogen van hen, die dan leven, dan in de onze nu, en bereikt zij ze niet dan staat hij daar onvergankelijk in de geschiedenis, gelijk Demosthenes er in staat: met zijn stalen redevoeringen, onverpoosd gesproken tot zijn volk, dat hem niet verdragen kon, toch hield Demosthenes zijn volk nog enkele jaren in 't leven voor den val, en Rodenbach ook het zijne door zijn lied en gedichten. Die plaats is groot.

II. Ook in de letterkunde.

Sommige menschen voelen zich leven in een huis: de muren van dit huis, de personen en dieren die het bevat, de tuin erom heen of de akkerlanden, 't weer die het omgeven zijn ook de palen van dit leven en de zaken waartoe het in betrekking staat; sommigen gevoelen zich leven in een dorp, sommigen in een land, sommigen in een werelddeel, sommigen in den schoot en van de gansche schepping en van wat de schepping draagt. Naarmate die cirkel van

't betrekkinggevoel uitdijt, wordt ook 't levensgevoel vollediger, meer waar en van meer waarde, 't staat immers nader tot de mogelijke macht van 't leven. - Verwijdt de kring van wezens waarin en waartegenover het leven zich leven voelt, toch wordt dit gevoel er niet meer ingewikkeld op, neen. 't vereenvoudigt hoe langer hoe meer. Doch vereenvoudigen staat niet gelijk met duidelijker en bevattelijker worden. 't Mysterie rijst op uit de diepten van 't eenvoudige, en de stem van 't gevoel bij 't naken van 't allereenvoudigste is fluisteren van 't ontzag en van de bevangenheid, de laatste hoorbare stem eer 't zwijgen begint. 'k Ben Rodenbach, 'k ben Roeselarenaar, 'k ben Vlaming, 'k ben Europeeër, 'k ben mensch!... Dit alles kan met een echt en juist en evenredig gevoel gezeid worden, even e v e n r e d i g e intensiteit; doch wie 't laatste gezeid heeft, gezeid al wetend, gezeid al gevoelend, wat hij zeide, heel en gansch gezeid, die kan enkel nog zwijgen daarna. Want op den Mensch, volgt maar God.

O die laatste stem voor 't zwijgen, ze komt van zoo diep, ze brengt ons zoo heel in beroering, ze spreekt al de kracht uit die we bezitten, al de begeerten, al de bewegingen die in ons leven, en denkt ze niet meer aan kleuren, of klanken, of kleeren, of... ze heeft de lijnen, de kleuren, de klanken van de naakte ziel!

Hij die ze heeft laten hooren heeft gestaan op het laatste strand, waar hij zijn voeten stellen kan, en heeft in 't aangezicht van den afgrond gesproken! Heeft hij een sterk of flauw spraakorgaan, is het zwaar of licht, schor of hel, fluitend en sissend of grommend en omfloerst, dreuserig of... neen, men vraagt daar niet naar, men denkt er niet aan! gelijk men ook niet zegt: zijne oogen beschouwden de zee, en zijne oogen waren grijs of olijfgchtig of... neen, op de zee schouwen oogen, eenvoudig weg oogen, wijd open, allerwijdst open oogen! en daarmee uit.

Afgrondgevoel! 't voelen dat wij leven in en onder en boven en tegenover een geheimzinnigen oneindigen afgrond; dat de bloemen en blaren, de blozende kimme en de stille

avondschemering, de zilveren manesching, enz. wel schoon zijn, maar toch dat! niet zijn... datgene wat alleen antwoordt op het leven des harten! Dit afgrondgevoel waait ons benauwelijk en grootsch uit tal van stukken tegen, uit 'Abyssus Abyssum' natuurlijk, maar even sterk uit 'Weelde', uit 'Irold', uit 'Geschiedenisse', uit 'Koning Freyer', zelfs uit de 'Skald', 'Avond', 'Arend', enz. uit vele verzen in andere stukken ingelascht, en die te midden van een gelegenheidsgedichtje soms de geweldige droomdiepte wêer doen gevoelen, waarvan de ziel van den dichter wel een oogeblik kon afdwalen, maar die toch haar liefste, haar eigenste voorwerp bleef. Die ziel stond voor 't oneindige, met schuwheid er voor en neiging er naar: echt en eenvoudig, doch diep menschelijk, en daarbij met groote ontzagshuiveringen, of met ingetogen ernst de plechtige verschrikkelijkheid indrinkend, die uit de afgronden opstijgt: echt en eenvoudig, doch groot dichterlijk.

Hij was er bewust van dat hij zoo voor leven en heelal stond. Men moet den brief lezen en herlezen, dien hij in December 1875 naar H. Verriest schreef. De intieme, de grond Rodenbach leeft er in, en H. Verriest had gelijk dezen brief als grondslag en leiddraad van heel zijn studie over Rodenbach te gebruiken. Daar heet het: 'Want mijn verstand heeft licht noodig, licht en zekerheid, want letter verstaat het, omdat het alles te oneindig vindt. Nauwelijks heeft men iets gevonden en meent men het te vatten en te vamen, of men ziet hoe schrikkelijk verre het strekt al alle kanten. En van daar lijk een angst en gejaagdheid en onzekerheid in 't studeeren,' enz.

Dat is de grondtrek van den dichter Rodenbach. Op dien grondslag kunnen we bouwen. Heel zijn stijl wordt er klaar door: zijne eenvoudige klaarheid, zijne natuurlijke breedheid, zijn misprijzen voor verfiyndheid, zijne schijnbare kalmte die niets anders dan angstige ingetogenheid is, en het kortstondig maar machtig uitbreken van 't gevoel in enkele verzen; dan gaan de huiveringen over de ziel. - Die stijl moge nu arm aan kleur en beelden enz. zijn,

XIV

hij vormt een rechtstreeksche band tusschen ons en des dichters ziel, een band die ons haar leven levende overzet. Stijl moet niets meer doen! Stijl is een band van leven aan leven.

Ook is er niets verbazends meer in zijne zelfbeheersching en kalmte. Elders noemde ik Rodenbach: de gebreidelde zee. Zijn ziel had een gezichtskring breeder dan de zee, en terzelfdertijde, de macht om den storm, die in zoo'n geweldige ruimte moest opsteken in te toomen. Dat vermogen de ouden, niet de jongen. Doch een jongeling die zoo vaak voor den afgrond staat en hem voelend vat, is oud als hij van dat gezicht terugkeert. Wie 't omsluerde beeld te Saïs had gezien keerde grijscharig weder al was hij een jongeling; evenzoo die voor het heelal staat even als A. Rodenbach. Niet onze jaren maken ons oud, maar het alomvattende kennen van wat het leven inhoudt. Wat hij in de gronden zijner ziel geleerd had, paste hij ook op het andere, mindere zaken, toe, maar dit werd zijn stempel: een gebreidelde storm, drift en rede te zamen werkend, rede over drift machtig!

Vandaar ook zijne aanbiddende bewondering voor hen die ook voor 't mysterie hadden gestaan, en het in hunne meesterwerken belichaamd, voor die scheppers van die diepe menschen harten: Shakespeare, de schepper van den Hamlet, Goethe van den Faust, Aischylos van 't Prometheushart, enz... Die menschen die recht gestaan hadden tegenover den afgrond en er een menschenleven in geslingerd hadden als peillood, dat waren grooten, dat waren degenen 'die God op de wereld zond gezalfd om de schoonheid te vertolken, de koningen, de reuzen die wij zien rijzen hier en daar langs de bane der eeuwen, ontzaggelijk grootsch, 't hoofd in de wolken, en voor dewelke de eeuwen voorbijgaande elkeen op hare beurt bezingt en "Ave" zegt'. Zoo staat het in zijne redevoering, en zijn brief weerom geeft bescheid over de reden van zijne liefde tot de kunst. Natuurpoëzie was wel schoon, maar hij gaf toch den voorkeur aan poësis die menschen scheidt en leven doet en aan

de kunst, welke dan ook, en met welke middelen ze ook werke, vermits ze maar 's menschen leven en geschiedenis verbeelde. Daarnaast hield hij ook van de orde en de waarheid in de stoffelijke wereld, t.t.z. van Gedachtenkunst en van Wijsbegeerte. Om dit laatste zal Dante hem zoo lief geweest zijn, want hij zocht naar Orde en Waarheid, de hel, het vagevuur en den hemel door.

Vandaar dat het peilen van den afgrond ook boven alles het kunstdoel van zijn leven was, waarvan hij droomde, vurig en bezielde droomde! Hij heeft den tijd niet gehad om het uit te werken, maar van zijn droomen heeft hij toch kunstwerken gemaakt. Die droomen waren immers zoo angstig sidderend levend, dat ze de echtste bezieling werden. 'Ter Waarheid' is een van die poësisgewordene levensplannen, en 't schoonste van al: 'Geschiedenisse' ook. In de Geschiedenis leeft de filosofie, en 't leven is, boven alle syllogismen uit, de proeve van de deugdelijkheid van alle wijsgeerige stelsels. Daarom was zijn blik zoo angstig naar de Geschiedenis gekeerd, en daarom zou hij ze in drama's laten herleven. Zijn neergeschreven plannen beginnen dien tocht door de geschiedenis, aangevuld en verklaard door de Verbeelding, en sturen recht op een algemeen geldend mensch-drama af, in Faust-trant. Hij had waarlijk een hoofd als Goethe, doch zou nooit dezès 'Olympische Ruhe' vermocht hebben te bereiken, en hij mocht als Goethe aangevangen, hij zou niet als Goethe geeindigd hebben.

Vandaar nog het beslist geweld van zijne liefde voor Vlaanderen, en van de stukken die hij uit dezen liefdedrang schreef. Men staat alleen voor den afgrond, en wie daarnaar zijn droomen richt zondert zich van alle menschen af en staat voor die eenzaamheid die Ruusbroec God o.a. bij een woestijn doet vergelijken. Keert men van daar terug, en wil de onmetelijke kracht, die tot zulke afzondering noodig was, zich in 't werkelijk leven ontlasten, dan is 't geen stroom die zijn te vele wateren in een kleinen waterval neerstort, maar dan is 't een groot meer dat zijn

Niagaraval moet hebben om zijn geweldigen overvloed af te werpen. Dan bruist en woelt en warrelt het, dan is er noch orde noch maat meer in hem die de matelooze stilheid der oneindige dingen had in de ziel opgenomen en zelfbeheersching geleerd. Hetzelfde brengt dit tegenovergestelde, maar niet tegenstrijdige voort. Zoo ook doet de verschijning van Aristophanes in de Grieksche wereld aan: die hoogopgevoerde in lijnen van verhevenheid en orde als 't ware voor eeuwig en onveranderlijk gebondene geesteswereld der Grieken zal hare ontlasting noodig gehad hebben, en omdat hare orde zoo hemelvast scheen was hare wanorde ook zoo tucht- en zedeloos, en ook hier riep de te strak gespannen orde, de te steile verhevenheid en den tempel van Aischylos én 't bordeel van Aristophanes te voorschijn.

*su, kai dikaioon ádikous
phoenas paraspas epi looba*

Albrecht was er slechts halfbewust van. De wildheid van zijn liefde wijt hij aan een andere oorzaak, in den grond toch erg aan de hierbeschrevene gelijk. 'O waarschijnlijk is het omdat ik mij altijd zoo a l l e e n e gevoeld hebbe, dat een grooter deel mijner ziel aldaar (d.i. naar Vlaanderen) is gekeerd, en vandaar waarschijnlijk die wilde liefde voor Vlaanderen en al wat hem aangaat', schrijft hij al weer in bovengemelden brief. Voor wie 't leven spoort gelijk Rodenbach in zijne volheid en in de betrekking tot zijn waren terminus ad quem, is dit gevoel van eenzaamheid eene onontwijkbare noodzakelijkheid, want het leven is de daad van den alleenstaanden eenling tegenover 't oneindige.

't B e s l u i t : In Rodenbach's werk is er zieleéénheid.

Dat is in elk werk de groote gave. De ziel die overal zichtbaar de deelen van dit werk aaneensloot was er eene van een wereldbewoner die wist dat de wereld voor hem bestond, hem gold, dat hij kind was van 't heelal, en iets te doen had dat dit heelal betrof; en dit maakt uit, naar men 't wil opnemen: of een allerdiepste waarheid, of een

zoo onmetelijken trots dat hij Prometheus-, Lucifer-, Faust- enz. zieler schept, in beide gevallen, grootheid.

Zielséén staat niet gelijk met gelijkwaardig.

Naast het eerste en grootste element: de ontroerde ziel staat in de poësis nog als tweede, doch wezenlijk-noodzakelijke: de uitdrukking met de taal. En zekerlijk waren voor het leven in de kunst van zulk een ziel als Rodenbach's en tot verwezenlijking van zulk een doel als 't zijne al de uitdrukkingsmiddelen van de beste techniek niet te veel. - 't Is al te klaarblijkelijk dat zijne vroegtijdige dood in een land waar we allen misopgevoed worden in onze taal, niet opgevoed ware 't echte woord, hem belet heeft die vaardigheid te bereiken, doch de natuur is het die den kunstenaar zijn macht geeft, en wij kennen 't grillige woord; la pensée est comme la tortue, elle sue sa carapace, 't.t.z. het komt er vooral op aan een persoonlijkheid te zijn en gedachtenmacht in zich te dragen; 't gemis aan vaardigheid zal wel de helderheid, vaak de volledigheid der kunstuitdrukking belemmeren, maar nooit of nooit beletten dat hij 't groote van daarbinnen niet ook als groot naar buiten krijgt. Om den berg zullen wel wolken hangen, maar zijn machtige lijnen schemeren er toch grootsch door; de bijzonderheden - hoe kleiner hoe erger - lijden eronder, doch bij grooten, nl. diegenen, die eene groote geestelijke beteekenis hebben, komt het zoozeer op die bijzonderheden niet aan. Hoe kleiner het talent, hoe vernietigender het gemis aan verfijning in de uitdrukkingsvaardigheid. Hoe grooter en genialer de gave, hoe vuriger wij wenschen dat die vaardigheid haar ook evenmatig toebedeeld zij, doch wij weten ook dat het hoogste genie steeds Israëel wordt en worstelt met Gods engel: 'k Wil zeggen: dat het hoogste genie altijd zijn eigen zelf verre te buiten en te boven gaat in zijne opvattingen en opbouwingen en in de vérstrekkendheid van zijn droomen, en dat het dus haast noodzakelijk bij het veruiterlijken, eigen denken en voelen maar van verre vermag te benaderen. Die gedachten zijn toepasselijk op subjectivisme en objectivisme in de kunst, en Goethe's

XVIII

woord tot Eckermann moge ze toelichten: ‘Zoolang de dichter slechts zijne weinige (kleine) subjective gewaarwordingen uitspreekt, verdient hij zijn naam nog niet; maar zoodra hij de wereld weet te bemachtigen en die uit te spreken, is hij dichter. En dan is hij onuitputtelijk en kan hij altijd nieuw zijn, terwijl eene subjectieve natuur haar beetje binnenste gauw uitgesproken heeft en ten laatste in gemaniereerdheid ten onderen gaat.’

Rodenbach's stijl is niet gaaf, bij plaats en slaagt hij er niet in bij ons dat gevoel te verwekken dat in hem wel zal getrield hebben, want zonder gevoel, of beter zonder drang heeft hij nooit geschreven.

Gezongen wen uw ziel aan 't wagen gaat
Gelijk de zee wen 't in haar gronden ziet,

zegt hij in heerlijken stijl⁽¹⁾, en een ander woord van hem in de Gudruninleiding zegt: ‘Weg met poëzie van reminiscenzen’; doch waar is er een gedicht van hem dat men heel zal doorlezen, en daarachter niet weten wat hij wilde uitdrukken? waardoor men niet tot meevoelen gedwongen werd van wat hij heeft gevoeld? Wie ‘Weelde’, ‘Ter Waarheid’, ‘Geschiedenisse’ las, zag het stuk de horizonten openduwen en 't onafzienbaar veld waar menschelijke begeerten, menschaelijke geest en 't menschdom zelf over rennen en jagen lag ontzagwekkend voor hem; wie ‘Sneyssens’, ‘Fierheid’, ‘Laatste storm’ las, zag reuzen met

- (1) Al kon men op: ‘in haar gronden ziet’ vatten dat dit onecht, want niet werkelijk, niet gezien is; zijn gevoel immers, zoo vol van de branding in zijn eigen diepten, heeft de zee aan hemzelf gelijk gemaakt, en zijn verbeelding heeft de branding ook in de diepte der zee geleid, zoo machtig zag hij haar voor zich als een levend wezen. Dit is gebruik en omschepping van een beeld, gelijk het geschiedt bij de allergrootsten, die noodig hebben de natuur te wringen, tot dat ze evenredige beelden levere. En men vreeze geen willekeur; de toon, de vaart, de rukking van 't gedicht zullen wel toonen wie onbeholpen naar een beeld gegrepen, en wie dit beeld in zijn hand verbrijzeld en herkneet heeft.

stormen omluisterd voor hem, en bewonderde geweldige mannelijkheid. Wie 'Zwane', 'Avond', 'Arend' las voelde een zoo stillen vrede, met zooveel begeerte doorzwangerd dat hij den grenzelozen zucht naar vrede gevoelde in 'Dante' uitgesproken, en wie de dolle liedjes der blauwvoeterij las, gevoelde de stuwning der onweerstaanbare volksstroomingen, het zegepralend beuken van 't jonge tegen 't oude. Natuurlijk moet hij, die las, een normaal gezond gevoel behouden hebben voor het leven en zijn stroomingen; zieken smaakt immers 't gezond niet; ook 't gevoel kan atrophieeren, zeer gemakkelijk!

Wat men zoo nagevoelde was geen subjectivisme: Rodenbach immers gaf zichzelf heel en gansch aan de zaken die voor hem kwamen te staan, hij gevoelde ervoor een geweldig gevoel, dat hij niet op zichzelf ontleedde en uitrafelde, maar dat anderen heel wel in hem konden nagaan en heelemaal met volle duidelijkheid doorkijken.

't Best houdt zijn stijl gelijken tred met de stof in de epische tafereelen: hij koos ruwgroote stoffen tot zijne tafereelen: 'Sneyssens', enz. de vaderlandsche helden, en beschikte dan ook over een stijl, gezondkrachtig en scherp aanschouwelijk. Alles wat hij droomde zag hij met schildersoog en in zijn gedicht glanst het wonderbaar teekentalent dat men uit de figuurtjes op zijn schrijfboeken kent: 'Na den slag', 'Koning Freyer,' enz. - In zijn louter lyrische bespiegelende gedichten zou men zijn stijl minder bonkig, minder kortademig wenschen; lijnen van geleidelijkheid, fijner volgen van de eigen aandoening gaven meer gemak om den lyrischen gang na te gaan, doch beweging, golving is er toch, en immer komen er verzen in waarin de afgrond gaapt. - De niet bespiegelende maar strijdende lyriek is echte wildzang doch o n s lief en verstaanbaar gelijk onze Noordzeewind, waarvan de Carne zong:

Kent gij de streek van 't blonde Noorden.
 't Waait er en buischt er 's winters fel;
 Zoet zingt de wind zijn wilde akkoorden
 't Kind van de streek verstaat ze wel.

Waar lyrism en beschrijving gepaard gaan betert de stijlgave wederom; doch hier dient gezegd: een eigenlijk lyricus is Rodenbach niet: om alleen zichzelf uit te zeggen daarvoor had hij nog gading noch tijd; zijn lyrisme, behalve een paar sidderingen voor den afgrond des levens, wordt onmiddellijk daad, een hartstochtelijk opzweepen tot de daad, of vooruitstormen er naartoe, en zijn droom wordt een plan.

Lyriek was hem op zichzelf niet voldoende, epiek op den duur ook niet, het handelen, 't levennabootsend handelen moest hij, de levensbewonderaar en regelaar voor alles kiezen. 't Drama trok hem sterkst aan en daaraan wijdt hij zijn volle kracht; daar naartoe moet men gaan om hem ten volle te kennen. Hij was er door zijn dubbelnatuur toe voor bereid om hier volkomen te slagen, hij de man van storm en orde, van drift en nadenken, de 'gebreidelde zee'. Wat is het drama immers anders dan een gebreidelde zee? de storm der hartstochten tot heldere klaarheid gedwongen; zonnelicht op een stormende zee.

Juffrouw Belpaire's vers is wel waar met de beteekenis die zij er aan geeft:

't Aakligst schouwspel dezer aarde
Is op wilde zee de zon.

Doch de grootste machtdaad van 't genie is juist dit: 't donker van de hollende driften, den kuil des harten vol van storm zoo helder te doorzien als een veldheer 't gewoel van een slagveld. Geen nauwkeurige nabootserij van realistische eigenaardigheden, nukken of behepheden komt hier op het voorplan, maar 't naar buiten keeren van de driftenwereld met haar diepste gronden. De samenspraak moet niet van de werkelijkheid afgeluisterd worden, 't realistische drama zoolang als het streng realistisch wil blijven zal ook aan de oppervlakte moeten blijven van de menschlijke daad, en 'much a do about nothing' geven; de doordringende tot de dramatische diepte, de vlijmsamenspraak is nog immer

die der ouden, van Shakespeare, die ontleedt, immer dieper en dieper. Al de personen keeren zichzelf naar buiten: is er ergens meer zelfontleding dan koningin Constance's rouwklacht, dan Hamlet's, dan Macbeth's, dan Othello's, enz... waar! Dat spoor volgde A. Rodenbach tot zijn heil, en hij kon niet anders; wij hebben boven immers gezien hoe hij voor den mensch en zijn lot stond en waarom hij het menschelijk hartstochtenleven noodig had. Te lang, te uitvoerig kan het wel worden, is het zeker indien hij een speelbaar drama wilde maken, (te lief was hem immers dit immer dieper doordringen door al de vezelen van zijn menschen), maar nooit of zelden tastte hij mis of ging zijn zielkundig zoeken op den dool, en bij 't lezen zou men ongaarne die heerlijk volledige en nooit stilhoudende maar immer dieper snijdende zielsontledingen missen of zien verkorten. Zijn dramatische samenspraak levend-voluit, terwijl de samenspraak in Hauptmann, in Heyermans, in vele andere en mindere navolgers van Ibsen enkel en alleen *l e v e n d i g* is en wel aangenaam flikkert en flonkert, en bevalt bij een haastige lezing, doch vaak lêeg blijft en hol, spijs al hare rake en preciese uitwendigheid en nerveuse bewegelijkheid. Rodenbach's driften stormen zich lang en breed uit, en wijdt de dichter niet zijn volle aandacht aan treffend nauwkeurige bizonderheden, - die hij terloops toch ook niet verwaarloost, - zoo geeft hij zijn volle macht aan het teekenen van de groote driftlijn die met haar vele op- en neer-golvingen de rots bereikt waar tegen ze zich moet te brijzel stooten of waarover zegepralend zal heendeinen. Die lijn is dan ook de levenslijn, en de kielbalk van 't drama; zij schept de handeling, houdt ze op en maakt het drama sterk, ontroerend en openbarend door hare stormende orde. Deze lijn op te bouwen is de echte techniek van 't drama en openbaart meesterschap. Schiller was daarin een meester; men zou zijn lijn soms wel wat hooger of wat dieper willen zien gaan, maar hij hield ze strak in 't oog en leidde ze door een rijtooneel die ze glanzend lieten te voorschijn komen. Al had Rodenbach Goethiaansche geestes- en gemoeds-

diepte, hierin geleek hij meer op Schiller, en zijn Gudrun is een Schiller-meesterstuk van dramatische techniek.

Wat de lijn in Gudrun betreft, we bevestigen hier weer dat niemand in onze letterkunde die zoo echt had kunnen teekenen noch zoo een oprecht en oorspronkelijk dramatischen aanleg verraadt als hij; dat hij Vondel hierin verre overvleugelt, dat hij Starkadd 't melodrama, in donkere schaduw stelt, en Heyermans die naar Ibsen heenwilde maar aan Hauptmann is blijven haperen, in oorspronkelijkheid verre overtreft.

III. Zijn plannen.

Als men ten slotte zijn letterkundige plannen overleest verstaat men Rodenbach eindelijk heel en gansch en gaat men onbepert aan 't bewonderen. Wat geweldige massa sagen en historiestof had die jongeling reeds bijeengegaard en beheerscht! Ten bewijze de meestal gelukkige grepen in de sage: naarmate zijn droom de lijnen trekt, weeft hem onmiddellijk zijn alles onthoudend geheugen een figuur uit sage of geschiedenis voor, waarin de lijn levend wordt, zoo de Halewijnsage in zijn spel van Vlaanderen. Verstommend is ook zijn beheerschen van de verschillende sagengebieden: de Nevelingen, de Ramajana, de amerikaansche legenden waaruit Hiawatha voortsprong, alles vergelijkt hij en zet hij bij elkaar tot dat helderheid er uit voortspruite en orde zooals in zijn nota over didaktiek. Vooral echter zijn zijn blikken over de geschiedenis echte arends-blikken: en talrijk zijn ze. Zijn plannen reiken gewoonlijk van den eenen eindpool der aarde tot den anderen, van 't begin der eeuwen tot 't einde, en de menschenfiguren die hij er op ziet en na elkander laat opdoemen zijn de toppen van een bergketen: men zie nog niet duidelijk den band die ze in de valleien en bergpassen aan elkaar snoert toch dat ze tot eene keten behooren, wèl. Daarom is het een ware lust zelfs zijn bloote namenreeksen te lezen, wanneer de nota's nog maar de eerste kiem van een plan opgeven, want zij overvademen steeds en vormen eene eenheid; hooger stijgt die breede

vreugde natuurlijk wanneer dan de bindende lijnen op hunne beurt in volgende plannen zichtbaar worden. Doch zonder heel die plannenreeks voor ons valt het moeilijk er een samenvattend oordeel over te vellen en tot nog toe hebben we alleen eene bewerking er van, die er vrijwel willekeurig uitziet in de artikels van F. Rodenbach (Vlaamsche Gids, p. 386-417.)

Eigenlijke letterkunde is dit alles niet, maar door de stoutheid van de vlucht, door de uitgebreidheid van haar veld, door de beginnende beweging naar aanéénsluiten en één-woorden toe, door de bliksemende klaarheid, van sommige blikken, die, hoe kort ook, een wereld verlichten door de vaste zekerheid waarmee iedere stap verder in die plannen ook een stap vooruit is naar meer orde en klaarheid, wordt men met volle klaarblijkelijkheid bewust dat hier een organische kracht aan 't werk is. Organische kracht scheidt immer leven en door de jagende haast waarmee die kracht werkt, komt men tot het erkennen dat hier een reuzenscheppende kracht aan 't werk gegaan is als de menschheid er slechts enkele keeren heeft gezien: Exsultavit ut gigas.

Mag men immers nevens de plannen voor Gudrun, de eene beknopter dan de andere, het voltrokken drama Gudrun als een onderpand voor de toekomst ook naast de andere plannen niet leggen?

IV. Nawerking.

En hier mocht deze inleiding eindigen, was er niet te wijzen op Rodenbach's invloed op de letterkunde. Dat die groote doode nog immer eene levende kracht is in de Vlaamsche beweging weet iedereen en ontkent niemand. Doch hij is het ook op 't gebied der letterkunde. - Zijn letterkundig leven was eene richting geweest naar diezelfde diepe menschenpeiling waarnaar Shakespeare's, Goethe's, Dante's, Aischulos'... leven ook een vuurbake was geweest. Velen onder de mannen die na Rodenbach zijn gekomen hebben ze uit het oog niet verloren, en, zonder zich te laten verblinden door het stofgoud der tachtigers, hebben ze ge-

voeld, indien ze 't uit schrik voor de mode niet durfden te zeggen, dat die richting toch *de* richting was. Was er gebrek, armoede, naaktheid in de middelen, toch was de kunst die een geheel, een vol menschenleven schonk, de kunst van alle eeuwen en de eeuwige. A. Vermeylen verklaarde het met ontroerde oprechtheid in zijn feestrede op den dag der onthulling van Rodenbach's standbeeld; hij noemde 't geen 'stofgoud' wat ik hier niet doem maar alleen als niet normaal, noch gezond, noch volledig wil erkennen, maar hij zei: 'Al zingen die kunstenaars ook hemelschfijn, toch voelden we bij het terugdenken aan Rodenbach: dat deze de kunst was die we hebben moesten, waarmee we groot zouden worden en leven.' Die feesten voor den doode waren zoo krachtig levend en de bewondering er voor zoo erin dat sommigen zich getroffen voelden en aan 't vreezen gingen voor dien doode gelijk de ouderlingen der Joden voor den begraven Christus. En er ontstond strijd, het beste dat kan ontstaan en dat jonge zaken het meest moeten wenschen. Het meest in 't licht traden W. Kloos en L. Van Puyvelde, doch weer anderen nevens hen kruisten de degens; grondige redenen gaven de Rodenbach-vereerders op, en bewezen wat ze vooropstelden: hooghartig misprijzen, kleineering, en meer dan pauzelijke dogmaverklaringen op niets dan allerpersoonlijkst gezag en subjectief gevoel gesteund, was 't antwoord van de Rodenbachvijanden. Uitslag kwam er niet - wanneer komt die ooit in dergelijke redetwisten? - maar 't verheugende feit was dat men had gestreden en zich had boos gemaakt: dit geschiedt maar bij de botsing van beginselen, en zoo kon men Rodenbach toch uitroepen als vertegenwoordiger van een beginsel, zoolang na zijn dood en heel buiten zijn weten en vooruitzicht om.

Het is een richting, alle beginsel is er eene; moge hij zegevieren, dan zegeviert weer de gezonde mensch, gezond tot het hefdhaftige toe, en de ruimvoelende, de mensch, bewoner en koning der wereld eerder dan de bewoner en uitpluizer van zijn eigen ikheid. De kunst zal dan weder

worden wat ze op hare groote tijdstippen was: vol van algemeen geldende waarheid. Maar 't verfijnd stemmige is waar en echt gevoeld en geldt zoo algemeen de menschheid als wat dan ook... Och kom! het is waar en echt gevoeld en 't stemt volmaakt overeen met een tijd van zenuwachtig en ziekelijk individualisme, maar dat het alle tijden aanbelange? Gelukkig is deze overprikkelde en zenuwzieke, zelfuitpluizerige, zelfzuchtige tijd nog niet oud, mocht hij het nooit worden! Duizenden jaren smaakten het gezonde en brachten het allerheerlijkste voort. Tot dit oude en eeuwige, dewijl het gewoon weg het algemeen menschelijke is, behoort Rodenbach's kunst.

CYRIEL VERSCHAEVE.

Brief aan zijn leeraar E.H. Hugo Verriest.

‘Ik bedank u, Mijnheer, dat gij mij de gelegenheid verschaft u te zeggen wat ik u anderszins nooit en had kunnen zeggen waarschijnlijk.

Al dezen die van hier weggaan, na onder uwe handen te zijn geweest, dragen in de ziel eenen schat mede, hun geluk, hunne macht, voor nu en voor later, men mag zeggen hunne tijdelijke en eeuwige zaligheid, en ter zelve tijde eene erkentnisse die weinigen rondom hen begrijpen, voor u, uit wiens handen en ziele zij den schat ontvingen. Maar daar zijn er die om reden van bijzonder wezen of gesteltenisse, u meer dan de anderen verschuldigd zijn. Van dezen ben ik, Mijnheer. Voor dat ik bij u was, is er mij van tijd tot tijd een woord ontsnapt hoe ik licht en sterkte en raad en hulpe noodig had; en hoe ik verlangde om bij u te zijn en kunt ge niet peizen, Mijnheer.

Want mijn verstand heeft licht noodig, licht en zekerheid; want letter verstaat het omdat het alles te oneindig vindt. Nauwelijks heeft men iets gevonden en meent men het te vatten en te vâmen, of men ziet hoe schrikkelijk verre het strekt al alle kanten. En van daar lijk een angst en gejaagdheid en onzekerheid in het studeeren. En dan, misschien om reden daarvan, nooit en kan ik mijnen geest dwingen bij iets te blijven en hij zweeft zoo dikwijls van 't eene naar 't andere, beelden scheppende, en dwalende verre, verre van den boek die daar open ligt, of zelfs - maar dat niet in uwe klassen - verre van den meester die spreekt. Als gij spreekt dan voel ik het licht door mijne ziel stroomen, en ik ben dan niet gejaagd, maar versta, begrijpe en omvatte, en hebbe meer verstand dan anderszins. En gij leert ons 't aanhoudend werk en het machtig grijpend gepeis.

XXVII

En het herte dan. O ik beminne wel wat groot en edel en schoon is, en spiegel van Gods pracht en volmaaktheid, mij verblijdt wel de bleuzende kimme, en de stille avondschemering en de zilveren manesching, en 't leven door het penseel geschapen of uit marmer en steen gekapt, en zang en spel, en zingend gedicht, en bijzonderlijk dat gedacht dat menschen schept en leven doet, en de kunste geheel en gansch met al wat zij heeft om 's menschen leven en geschiedenis te verbeelden; ik bemin wel dat alles en, in de onstoffelijke wereld, Orde en Waarheid en Vrede, voor zooveel ik daaraan versta, o ja, ik beminne wat groot en edel en schoon is, maar dat en bemint geheel mijne ziele niet, of beter, zij hangt daar lijk door twee krachten vast gegrepen, de eene wilt ze naar boven en spreekt uwe stemme, de andere woest en blind, weegt en doet geweld naar onder waar het slijk ligt. Zoo is er dikwijls evenwicht en evenkracht, dat de ziele niet stijgen kan, en somtijds zelfs als de andere kracht woedender wordt, dan daalt de arme, daalt somtijds schrikkelijk, al is 't dat ze schreeuwt en huilt al bloeden tusschen de nijpende klauwen. O dan peis ik op u, Mijnheer, en op uw woord en lessen, en treurig herinnere ik mij:

‘Hebt gij nooit den edelen arend...’

Maar als zij mag stijgen, gelukkig en vrij, naar de blauwe ruimten, o dan peis ik ook op u, want het is gij die ze vrijdet, gij die ze bloedend uit de bijtende klauwen ruktet, dat zij stijgen mocht. O, Mijnheer, wistet gij hoe dat uw woord somtijds valt lijk dauw in de bloemen, lijk regen in het brandende zand, voor die gejaagd was en ongerust, hakend naar Orde en Vrede, en dorstig naar goede hoop.

Licht voor het verstand, vrijdom en orde en vrede voor het herte, dat ben ik u verschuldigd. Ook nog kracht voor den wille. Want dat is bijzonder flauw bij mij, in gemeene dingen, en daarom, ook in grooter. O hoe dikwijls en kieze ik den leesboek niet, en dat dagen en weken lang. En gij leert ons kloek en sterk van wille zijn.

XXVIII

Ik ben u dan veel verschuldigd, Mijnheer, maar dat is meerder nog voor mij, die nooit niemand gevonden hebbe voor dat ik u vond. O dat hand, waarvan ik sprak, dat leidend hand, in den donkeren gezocht, in den zwarten nacht, het was wel uw hand dat ik meende, het e e n i g s t e . En daarom nog te meer moet ik dankbaar zijn.

Het is ook gij die in mijn hert de liefde beteugelt en richt voor ons heilig arm Vlaanderen? O waarschijnlijk is het omdat ik mij altijd zoo a l e e n e gevoeld hebbe dat een grooter deel mijner ziel aldaar is gekeerd, en van daar waarschijnlijk die wilde liefde voor Vlaanderen en al wat hem aangaat. Gij die met ons doet wat gij wilt, gij hebt ze beteugeld en, dewijl de macht het geweld niet en is maar wel de bespaarde krachten, gij hebt die liefde krachtiger gemaakt.

Dat peisde en schreef ik voordat ik u dezen nuchtend in school hoorde. O 't en is niet genoeg gezegd. Ik had moeten schrijven op die oogenblikken van begeestering als men dieper peinst en gevoelt, en nog! Zulke dingen en willen van onze lippen niet en wij voelen ze beter dan wij ze kunnen zeggen. O zoovele zou ik nog willen schrijven, maar de studie gaat eindigen. Ik bedank u dan, Mijnheer, en wensch u een zalig Nieuwjaar, geluk en zegen voor u en al die u lief zijn. Ik wensche van dit nog lange jaren te mogen wenschen. En wat voor de jaren en den tijd aangaat, alzoo en is het niet gelijk gij zeidet van den nuchtend. O neen, Mijnheer, de erkentnisse en al het overige, het en mag noch en kan noch en zal uitsterven. De tijd is alles meester, hebben wij reeds geschreven, maar dat niet, en wij zullen het mede dragen naar den hemel.

O neen, 't en is nog dat niet wat ik wilde zeggen.

Uw kind,

A.

December, 1875.

Een woord vooraf

Nu het ons, voor de eerste maal, gegeven wierd eene uitgave te bezorgen, herstelden wij de gedichten, zooals ze de dichter zelf liet verschijnen: zóó zal men, ook onder opzicht van spelling, zijne ‘evolutie’ kunnen nagaan.

De zoo gezeide vertalingen, in de vorige uitgave weggelaten, hebben wij weder ingelascht, daar 's dichters *keus* ook 's dichters *neiging* laat kennen. Ook niet zonder doel, heeft hij veel liederen - naar eigen zin - bewrocht. Hij dacht er zelfs aan een honderdtal liederen te laten verschijnen onder titel: *Zwerversfantasiën*. Was dit honderdtal reeds voltooid? Wij vonden titels en ontwerpen, en gelukkiglijk enkele ‘brouillons’ die het verlies der handschriften vergoeden, als ze bestaan hebben.

Wij geven al wat eenigszins den dichter inniger laat kennen als mensch, zelfs ongekende eerstelingskens; missen zij letterkundige waarde, zij voorspellen den toekomstigen dichter, en geven soms allerbest de luchtgesteltenis, waarin de dichter zich ontwikkelde, of hebben ten minste eene oorkondige waarde.

Waarom als vroeger een Albrecht Rodenbach willen ‘faconneeren voor de exportatie?’ Men hoeft een karakterkop niet te vermooien, immers al wat men weglaat vermindert de gelijkenis. Hij was geen diamantslijper, dat lag niet in zijn aard, en ook daartoe ontbrak hem tijd. De dichter behoort eerst en vooral aan *zijn* volk, en de studenten hebben het recht hunnen Berten te willen genieten, zooals hij in zijn studentenleven is geweest.

Albrecht had zielsverwantschap met Goethe, of beter met twee van 's meesters geschapen typen: Faust en Werther. Doch aldra voelde hij in zich een Tannhäuser ontstaan. Vandaar de bekoring niet enkel dat beeld te schetsen, maar

zelfs uit Wagner's zangspel bijzondere deelen te vertalen. De dichter had niet den Duitschen tekst voorhanden, en daarom zette hij in nota: *'Op het muziekgedicht en naar een Fransch libretto, voor zooveel er zin in steekt, namelijk niet veel, gelijk het nog gebeurt met Fransche libretto's.'*

Bedoeld 'drievoudig karakter in één wezen' gevoelt men reeds in 'Krisis' en de dichter zou het ten volle ontwikkeld hebben in 'Irolds Jeugd', geleefde toestanden fantazeerend.

Dit dramatisch gedicht zou een groot werk geworden zijn, en verdeeld als volgt:

Proeludium.

Een watermolen aan den uitgang van de stad. Zonsondergang.

Eerste deel.

I. Des paters celle. II. Irolds kamer. III. Danshof. IV. De stad op vastenavond. V. De meeting. VI. Hof.

Interludium.

De watermolen aan den uitgang der stad.

Schoone en frissche morgen

Tweede deel.

VII. Wandeling. VIII. Irolds kamer. IX. Kamer op een hotel.-Balcon. X. Wandeling langs de vesten. XI. Irolds kamer. XII. Salon op een hotel.

Volgens een nota, zou er nog een kapittel bijkomen: 'Gertrude's dood' en daartoe moest het carnavaltooneel gewijzigd worden.

Zelfde nota geeft nagenoeg het thema op: *'Eene schoone ontwikkeling van mensch en man, door hare eerste bezorging (de opvoeding) en door de heerschende dwalingen eener zinkende beschaving, in het kwaad gesmeten, en spijs den opstand, tot het laatste toe, eener goede natuur, in het kwaad vergaande.'*

De dichter begon met het vierde kapittel, en schreef het

laatste in fransche proza. Dit waarschijnlijk voor 'La Semaine des Etudiants' waarin hij de 'Vlaamsche chronique' opstelde.

Wij waren van gedachte 'Krizis' te geven in zijn geheel - door ons voltooid - stipt naar de gegevens des dichters, en met alle aanduidingen en bewijzen dat zulks het eenig middel was. Dus geen bedrog; doch het eenig middel bleek niet gewenscht te zijn, en wij hebben eraan verzaakt. Zoo onttrokken wij ook 'La dernière scène d'Irold' door ons schier woordelijk in Vlaamsche verzen overgezet naar een 'brouillon' in fransche proza opgesteld.

Ons eenig doel was den dichter nader te brengen, wat niet mogelijk was met het kobbenetgespin van allerhande fransche en vlaamsche papierkens te laten overdrukken, waaruit niemand zou hebben klaar gezien - behalve ik - die mijn broeder aanvoel, en de opengelaten plaatsen kan 'raden' misschien uit de eenige oorzaak van bloedverwantschap.

Piëteit is onze eenige wet, en lijk wij deden met ons werk: 'A.R. en de Blauwvoeterij' ten einde alle legenden te keere te gaan, zoo zullen wij ook doen met 's dichters 'Wahrheit und Dichtung' door hem zelf op zijn ziekbed aan onze moeder toevertrouwd - voor mij. *'Ferdinand is de eenige aan wien ik alles gerust mag toevertrouwen voor later.'*

Hij had nogthans trouwe vrienden genoeg, en toen begreep ik niet het gewicht zijner begeerte; sedert begrijp ik het zeer wel, en nu nog handel ik, als 't ware, onder zijne 'suggestie'.

Met 's dichters 'Wahrheit und Dichtung'-ontwerpen, schemas en plannen, en allerhande letterkundige wetenswaardigheden, zullen ook zijne vlugge stukken verschijnen, tijdens de Blauwvoeterij voor zijne studentenspelersgilden geschreven. Wij zijn daaraan bezig, en onzen plicht bewust, willen wij den dichter geven aan zijn volk, zooals hij was. Wij doen het niet voor ons, mij is mijn broer naar genoeg of hij nog leefde.

FERDINAND RODENBACH.

Waarheid.

Ter Waarheid streeft mijn twijfelend gedacht,
 ter Waarheid streeft mijn rusteloze ziel,
 ter Waarheid wille ik steeds met al mijn krachten,
 ter Waarheid, bron van balsemende vrede.

Zoo leef dan, Jongeling, en onweêrstaanbaar
 vervoere u Drift tot levenswerkzaamheid,
 door lenteweder, zomergloed en winterstorm,
 door zonnewonne, manesching en duisternisse,
 ter rusteloze werkzaamheid. Maar steeds
 beheersche Waarheid, in het vroedend voorhoofd
 gerust en kalm gedregen, Drift en Daad.

Zoo zing dan, Jongling, daar gij jongling zijt,
 en, wijl rondom u woelt de bonte wereld,
 sta recht in 't midden met wijd open oog,
 aanhoor wat elke wind u medebrengt,
 en dicht, weêrspieglend en weêrklingend.
 Geen standbeeld, neen, vervrozen koud en stom!
 Gedeund wen u beschingt de roode morgen;
 gezucht waneer de wind voorbij u zucht,
 gelijk die harpen in den avondwind
 die met der boomen lied hun klachte paren.
 En storremt zee en hemel rondom u,
 zing meê. En woedt rond u de wilde slag,
 kamp mede en sla den bardit¹⁾ in den wind.
 En jaagt u Drift, zijn woord is 't klingend lied:
 gezongen wen uw ziel aan 't wagen gaat,
 gelijk de zee wen 't in haar gronden ziedt.
 Begeestre 't lied de werkzaamheid uws levens;
 ja, zing en dicht, van wonne en wee en woede,
 van liefde en haat; ja zing en dicht - maar steeds
 beheersche Waarheid, in het vroedend voorhoofd
 gerust en kalm gedregen, Dicht en Zang.
 Geen valsche zuchten en geen valsche tranen.

1) b a r d i t : Strijdgezang van de germaansche volkeren.

geen mom op 't aangezicht des noorschen Zangers,
geen nietig speeltuig van uw ziel gemaakt
dat lacht of jankt naar men de wrange draait;
maar, lijk gij 't leven in u leven voelt
en rond u, dwingt het in uw lied te leven,
o Zanger, echt en trouw gelijk een kind.

1877.

Aan L.L.

Kon ik toch de liere stemmen
 en haar gouden snaren slaan,
 'k zou bezingen hoe de regen
 soms de dorre velden laaft,
 door den zomergloed gekloven;
 hoe de dauw de bloem verkwikt,
 die haar kelksken zag verschroeien
 door den fellen zonnebrand;
 hoe een goed woord machtig is
 treurende herten te verkwikken;
 waar de moed gezonken was,
 troost en vreugde weêr te brengen;
 'k deed mijn dank in liedren klinken,
 'k deed hem nemen hooger vlucht.
 Maar zou hij meer Waarheid zeggen,
 dan mijn hert u thans betuigt?
 Neen, en wil mijn dank ontvangen,
 uwen zang vergeet ik niet.¹⁾

(Nov. 1872 (Vierde latijn.))

- 1) Een eerstelingsken, in dank aan den schoolkameraad Lodewijk Laevens, die met een gedichtje hem had opgemonterd. Wij vonden veel gedichtjes van L.L. terug, die bewijzen dat beide vrienden, gedurende hunne collegiejaren malkander op hoogte hielden hunner eerste dichterlijke stemmingen.

Le petit frere.

Chaque fois qu'un enfant vien de naître ici bas,
la haut sourit un ange, et, déployant son aile,
vers le berceau descend et ne le quitte pas:
Il veille sur l'enfant, plein d'amour et de zèle,
et, tendrement parfois sur sa couche incliné,
son sourire ressemble à celui de la mère,
en voyant le sommeil du frêle nouveau-né
que lui, l'ange du ciel, appelle un 'petit frère'.¹⁾

1874.

1) Het handschrift zegt: Eerste fransche verzen, als schoolwerk, derde latijn 1874.

Hebt gij nog?

Hebt gij nog de zon zien pralen,
 spreidend eenen rooden sching
 over onze groene dalen,
 daar zij prachtig nederging
 in haar purpergouden baden?
 Als haar reeds de westerkim
 had gedoken, hare paden
 hielden nog den purpren glim,
 hielden nog den rooden luister
 der gezonken zonnepracht;
 en dan wierd het langzaam duister,
 en meer duister, en 't was nacht...

Zoo gaat 't ook met onze vreugden:

lijk de zon zij ons verheugden,
 en verzonken in het hert,
 lijk de blijde zon ter vert.

Maar in ons geheugenisse,
 daagt als in verrijzenisse,
 lijk de zon in 't morgenrood,
 al wat eens 't gemoed genoot.

Dan wordt weer de ziel ontroerd
 van de vreugden uit die dagen,
 die de snelgetrokken wagen
 van den tijd heeft weggevoerd;
 en vóór 's geestes oogen zweven
 tafereelen, die ons jeugd
 in haar blijdschap mocht beleven,
 en het doet ons herte deugd.

Hoor, daar spreken welbekende
 stemmen, in de kamer waar
 zuster en mijn broedrenbende
 met onze ouders zijn te gaâr.

Ik ga binnen 'goeden morgen'
 gaat het onder allemaal,
 en na 's ouders 'kruisken' zorg en
 bede, smaakt ons 't nuchtenmaal.

En dan is het beeld verdwenen,
 lijk het tooverbeeld verdwijnt,
 op gespannen doek verschenen,
 smeltend... en een ander schijnt.

'k Wandel door de kronkelpaden
 van den hof, die ligt te baden
 in het zonlicht en de kleur
 van den uchtend. En een geur
 allerzoetste bloemaromen
 ons het koeltje tegenwaait,
 dat al fluistrend uit de boomen
 perels van de blaadren zaait.
 't Gras ligt van den dauw te blinken,
 vogelliedjes wederklinken.
 en een kloksken roept ter beê
 met de ontwaakten morgen meê.

Weerom is het beeld verdwenen,
 lijk het tooverbeeld verdwijnt,
 op gespannen doek verschenen,
 smeltend... en een ander schijnt.

Door de bloemen der gordijnen
 straalt het licht de kamer uit,
 en ik hoor de klanken deinen
 van 't klavier, of 't snaargeluid
 der gitaar; en dan een stem
 of gepaarde stemmen zingen.
 'k Hoor den welbekenden klem
 van ballade en van romance
 en bij 't spelen aller dansen,

'k voel de maat in 't lijf me dringen.
'k Hoor 't muziek langzaam versterven
- lijk de dag zijn schrille verven,
wen het avondduister zijgt -
en de spaansche citer zwijgt.

Nu is 't avond en de straten
stille worden en verlaten;
ieder rust nu van zijn werk;
d'hooge huizen, de oude kerk
met den slanken toren glimmen
van de maan aan 't statig klimmen,
wijl de sterren pinklend klaar,
lijk een blanke maagdenschaar,
rond haar koningin vol pracht,
waken in den blauwen nacht...¹⁾

- 1) Waarschijnlijk gedicht in 1875 als hij in 't collegie lag en dacht aan zijn huis. 'Tooverbeelden op gespannen doek' met die vergelijking duidt de dichter op zijn 'lanterne magique', waarvoor hij zelf soms beelden schilderde, met doorschijnende kleuren op glas, en ons dan vertoonde. Klavier, gitaar, kamer en hof verraden 't ouderlijk huis, en de oude kerk met slanken toren, Rousselare, zijn geboortestad.

Aan Lodewijk de Coninck.

Ze is schoone binst den nacht en pinklend voor ons oog,
 de sterre die daar gaat aan 's hemels hoogen boog;
 die God den vierden dag met al de hemelbollen,
 uit niet getrokken heeft en daar gebood te rollen.
 Ze is grootsch de stem der zee, der zee die nooit en staat,
 die wiegewagend op- en weg- en wedergaat,
 en die gedurig zingt, bij 't klotsen van heur baren,
 den naam van Hem die in een plasch haar wou vergaren.
 Maar schooner dan de ster van 't luchtig wijde veld,
 die wandelt aan den boog waar God zijn voet op stelt,
 en grootscher dan de stem van 't altijd roerend water
 der groote en wilde zee, haar woedend baargeklater,
 is 't hoofd op welk Gods hand den stempel heeft gedrukt
 van macht en werkzaamheid; die 't aardsche is afgerukt,
 met beide voeten trapt op rijkdom, ijdelheden,
 zijn arendsblikken wendt naar 't Kruis van zaligheden
 dat op Calvarieberg, geveerd in 't roode bloed,
 geplant en gietend is zijn zaligende bloed;
 en die, wijl vorst en volk, onwetenden en wijzen
 den spotlach op 't gelaat, als zotheid 't Kruis misprijzen,
 zijn machtig hoofd ontdekt, zijn knieën nederplooit,
 en 't heilig Kruis aanbidt dat stralen rond hem strooit;
 en de armen rond den voet van 't zalig Kruis geslegen,
 zijn tranen mengt met 't bloed voor 's menschdoms heil gegeven;
 en roept dat de aarde dreunt, dat 't gallemt in de lucht:
 - Voor U leef ik, o Heer, tot mijnen laatsten zucht;
 ik strijd voor uwen naam, uw Kruis staat op mijn vane;
 kom Heilge Geest en leid mij langs die gloriebane,
 op U stel ik mijn hoop, in U vind ik mijn macht;
 want buiten U ik beef en ben beroofd van kracht. -
 Zóó is 't dat ik U zie, U christen Vlaamsche dichter,
 aan 't voetstuk van het Kruis, dankbiddend den Verlichter,
 den Losser van den mensch. Gij staart rondom u heen,
 en ziet verschrikt den mensch Gods wegen afgetreên.
 Bij dage schingt de zon, bij nachte maan en sterre,

en blijven in hun schik; geen één die zich verwerre;
 want God, als Hij hen schiep, heeft hun den weg getoogd.
 Noch sneeuw, noch wind, noch vorst, die Hem beooreloogt;
 de zee spoelt in de diept' die God haar heeft gedolven,
 en zingt Hem eeuwgen lof in 't klutsen van heur golven;
 en dier en boom en plant en schepsels allemaal,
 zij zingen Godes lof, eenieder in zijn taal.
 Een enkel schepsel, één, hoog boven al verheven,
 in wien het godlijk Zijn op 't aangézicht is gedreven,
 wiens ziel een sperksken is van 't eeuwig godlijk Licht,
 heeft dwaas zijn hoofd geschud en blijft te kort aan plicht.
 Het spot met zijnen Heer, veracht zijn kostbre gaven,
 heeft liever hert en zin aan 't ijdlijk te verschaven;
 zijn zonden stijgen op in zware dampenrook
 en duiken heel de lucht met eenen dikken smook.
 Maar Gij, Gij staat bij 't kruis dat eeuwig straalt in klaarheid,
 Gij houdt uw oog gericht op de onverbloemde waarheid;
 uw hert en boezem zwelt, uwe ooge brandt als vier,
 en 't zweerd in hand gevest, ge ontplooit uw strijdbanner:
 'In 't Kruis is zaligheid, in 't Kruis alleen is zegen.'
 Trek op, o kamper Gods, trek op langs Godes wegen,
 wij allen volgen u en trekken met u aan,
 wij blijven aan uw zij en wachten rond uw vaan,
 en roepen al met u vóór 't Kruis ter neêr gezegen:
 'In 't Kruis is zaligheid, in 't Kruis alleen is zegen!'¹⁾

Febr. 1875.

- 1) Door A.R. gedicht en gelezen, als eerste van Poësis, op 7 Febr. 1875, toen dichter Lodewijk De Coninck, in 't klein seminarie van Rousselare, kwam voordragen uit zijn 'Menschdom Verlost.' Toen was het dat de Superior E.H.H. Delbar, doelend op een vers van het 'Menschdom Verlost' deze schoone zinspeling miek:
 'En koning zult ge zijn die Coninck wordt genoemd.'
 Vandaar de zinspeling van A.R. in 't lied der Vlaamsche Zonen, voor 't naamfeest des Oversten gedicht:

Gij waardeert ons. 't Is gebleken,
 als gij voor den Dichter stondt
 en ons tale wildet spreken
 en zulke eedle woorden vondt.

Zondag

Over dorp en over veld
 't helderklingend kloksken schelt;
 oud en jong, de dorpelingen
 naadren langs de wegelingen,
 ieder op zijn best gepint,
 vro en welgezind.

Wierookwalm en orgelklang,
 stille bede en kinderzang
 smelten in harmonisch stijgen
 t' midden een godvruchtig zwijgen,
 en eenvoudig wordt aanhoord
 Gods eenvoudig woord.

Later zit de mannenschaar
 in der linden schaûw te gaâr,
 en zij klappen, smooren, drinken;
 bachten¹⁾ d'hage wederklinken
 vreugdekreten bij 't gerol
 der geschoten bol.

Door de reine blauwe lucht
 rijst er menig blij gerucht;
 kinderreien zingen, klingen
 op het hof in bonte kringen
 onder breeden eikentrans,
 lustig aan den dans.

Over dorp en over veld
 de avond spreidt, de beëklok schelt;
 de avond heeft zijn vreugden mede
 voor des braven landmans stede:
 ziel tevreden, hert gerust,
 stillen avondlust.

1875.

1) b a c h t e n : achter.

Morgendeuntje.

't Daget over dorp en land,
 heel het oosten laait en brandt,
 de bedauwde weiden doomen,
 wolkskens hangen in de boomen,
 wolkskens vlieden langs den vliet,
 ieder bladje een dauwdrop giet;

Zingend door de blauwe lucht
 neemt de leeuwrik hooge vlucht,
 op de daken dieft de mussche,
 vogels zingen in den bussche,
 vogels zingen onder 't wied¹⁾:
 't zingt al wat men hoort en ziet.

Over 't lachend groene veld
 't rinklend klinkend kloksken schelt,
 't werkvolk met der zonne wakker
 spreidt alover hof en akker.
 't Werk begint met bede en lied,
 't wordt al leven dat men ziet.

1875.

1) w i e d : kruid.

Het klooster.

'k Kwam gewandeld gansch aleene.
De avond viel, de zonne zonk,
smeltend ginder ver in 't westen,
langzaam weg in rooden gloed.
Vóór mij lag het rustig kerkhof,
achter mij strekte de steê;
en ik ging voorbij het klooster,
langs de groene hagen heen,
tot ik stil bleef staan vóór 't kerksken,
met zijn scherpe torennaald,
van de zonne rood beschongen,
huis van vrede en heiligheid.
't Kloksken viel opeens aan 't luiden,
en ik trad het kerksken in.
't Altaar stond van 't licht te schitteren.
mensen knielden, hier en daar,
en de priester, de koralen,
traden op en 't lof begon.
Nevens 't altaar achter traliën,
schoof een groen gordijn nu weg,
en ik hoorde maagden zingen,
eerst gezamenlijk in koor,
dan opeens een enkele stemme,
wijn 't Hoogweerdig, plechtig in
's priesters handen, over 't buigend
volk, het kruisgebaar volbracht.
't Maagdenherte scheen te kloppen,
als zij zong 'Adoro te.'
Lieve zusters, Jezus' maagden,
ook mijn herte was ontroerd,
en ge zoudet 't geerne schenken,
wist gij wat ik wenschte dan.
Een gebed voor mij, die jong ben,
een gebed voor dezen tijd,
die mij rollen zal en wentelen,

lijk de zee de bare rolt.
'Recht door zee' wil ik toch varen,
zusters, een gebed voor mij.¹⁾

1875.

- 1) Dit gedicht met de vijf volgende zijn van 1875, dichtschoon, en werden ter lettergilde van 't kollegie gelezen, onder titel: 'De Maagden'. Slechts 'Op het Slagveld' en 'Stoet' heeft de dichter opgenomen in zijn bundel: Eerste gedichten. Het klooster hier bedoeld, is dat van de Arme Claren te Rousselare.

Op het slagveld.

Door de kruitwolk en des slagvelds gruwlen,
zoekend stapt de Non waar hulp en troost biën.
Bloedig stort alom de krijgsman neder.

Lijk een engel komt zij toegevlogen,
knielt, verzorgt hem, biddend of met zoete
woorden hem vertroostend, helpt hem sterven...

Ginter verre dondren de kanonnen,
spuigend. - Stervend stort de maged neder. -
Ruiters stormen henen, lijken traplend. -

Meer dan eenen name zal men roemen,
meer dan eenen held, na 't bloedig kampen;
U niet, Vrouwe, grooter dan de krijgsheld!

Och, 't is waar, wie kent uw name, Nonne,
en of gij eens armen werkmans kind waart
of der ridders die ter kruisvaart togen?

1875.

Florina.

‘Ziet gij’ wijst het kind der bergen,
‘dat kapelleken in ‘t dal?’
en vertelt daar aan den vreemding,
de legende van den berg.
‘t Heet ‘de sprong der maagd Florina.’
Ze is mijn patronesse, en was
herderinneken als ik, en
juist als ik, ook dertien jaar.
Hier omhoog, zat ze op zekeren
dag, haar kudde aan ‘t waken, en
zong een liedje. ‘t Waren slechte
tijden; want ‘t was oorlog hier,
in ons bergen altijd rustig,
en daar liepen benden rond,
uitgelaten en soms dronken,
overal op kwaad doen uit.
Zoo ze vonden hier Florina.
Nauwelijks had zij gehoord,
hoe die oorlogsmannen spraken,
of, gelijk een berggeit snel,
sprong zij weg om hen te ontvluchten.
Maar die lafaards, op den stond,
sloten rap, al beide kanten,
haar den weg af. Recht vóór haar,
gaapte de afgrond, en de mannen
loechen. Zij, ze miek haar kruis
en ze sprong... kijk, van zoo hooge!
Maar heur engel waakte op haar,
hij vloog mede en op die rotse
kwam Florina ongedeerd.

1875.

De laatste zang.

Twaalve sloeg het van den nacht... de doodkeers,
 zoo vereend¹⁾ het ziekenbed verlichtte.
 Pijnlijk lag het maagdeken te strijden,
 't was haar doodstrijd in benauwde stilte.
 Nevens 't bed gezeten, de oude dienstmeid
 waakte en bad, heur lieveling aanschouwend.
 Al met eens, van uit het ziekenbedde,
 ging een stem op, zoet een lofzang zingend.
 Stralend stonden de oogen van de zieke,
 glanzend was heur wezen. De oude dienstmeid
 dierf niet ademhalen in verwondring.
 Flauwer zingend, de armen kruisend, scheen het
 kind in slaap te vallen, en ontweek niet. ²⁾

1875.

- 1) Vereend: benauwelijk, naar, somber.
 Denklijk zijne zuster Isabella indachtig, bewaakt door Pelagie, de oude dienstmeid, die ons allen (10 kinders) heeft gekweekt, en op Albrecht grooten invloed heeft uitgeoefend, met hare vertellingen en schietgebedekens, die wij door hem aangeteekend vonden. 'De vrouwelijke opvoeding' bij zijne tanten, waarvan Leo Van Puyvelde spreekt, is eene verkeerde bewering.

De kruiswonddragende van appels.

Onlangs wierd vermaard een name,
die niet zocht vermaard te zijn.
Met bewondering en liefde
noemt hem katholieke mond,
wijl zelfs ongeloovigheid niet
langer hem bespotten durft.
Hoofd en handen, hert en voeten,
bloedig, tevens smertelijk,
met des Heeren leed bestempeld,
leeft een maagd reeds jaren lang.
't Lichaam, op die wijs doormarteld,
alle recht kwijt op de ziel;
voedend maar de ziel alleen meer
met beschouwend liefdeleed,
en versterkend liefdevoedsel;
jaren lang reeds, op die wijs,
leeft de dochter van Bois-d'Haine.
Maar hier in ons Vlaanderland,
stierf een maagd, niet lang geleden,
stierf een arm, maar heilig kind,
- lijk haar zuster van Bois-d'Haine, -
stierf verborgen ongekend.
Ja, alleen twee priesters wisten
hoe haar Jezus had bemind
en met gunsten overladen.
Zij ook droeg de doornekroon,
bloedig, smertelijk op haar voorhoofd,
en een wonde naast het hert,
daar waar Jezus' zij doorboord wierd
Zij ook, van de wereld weg,
en verrukt in het bespieglen
van des Minnaars heimlijkheên,
zag Hem lijden, zag Hem geeslen,
aan de strafkolom gekoord;
zag Hem wreed met doornen kronen;

zag Hem tot der dood gedoemd;
volgde Hem op zijnen kruisweg,
weenend, smertend achterna;
zag Hem op het kruise strekken,
voelde of 't ware elk hamerslag
eigen lichaam kwam doorzindren;
zag Hem smertlijk vastgehecht;
zag het kruishout rechte rijzen,
zwanklend, en dan neergeschokt,
op den Golgotha geplant staan;
zag Hem lijden aan het kruis,
in het lichaam en de ziele;
zag met eenen laatsten kreet,
zijn doormarteld herte breken,
wijl het hoofd zonk op de borst.
Zag... wat zij voor haar alleen hield
wat voor haar was en voor Hem.
En 't gebeurde, toen ze ootmoedig,
ter communie neergekniel,
uit de handen van den priester,
't heilig brood verdwenen was,
en dat zij, een stonde later,
het op hare tong liet zien,
waar het uit des priesters handen,
wonderbaar gevlogen kwam,
Jezus ook naar 't hert verlangend
dat naar Hem verlangend was.

1875.)

Stoet.

Langzaam trekt een blanke stoet door d'heemlen.
Jezus eerst, der maagden koning, 't aanzicht
lijk de zonne glanzend en de kleedren
lijk de sneeuw, en hunne koninginne,
de Onbevleete met haar sterrenkrone.
Zeven engelen volgen, blank in 't slepend
choorkleed, houdend haren wijd ontvouwd
hemelsblauwen goudgesterden mantel.
dragend hare blauwe lelievane.
Duizend, duizend, duizend maagden volgen,
sneeuwblank door de nevelige sluiers,
dragend in de hand de blanke lelie,
zingend zoete choren door de heemlen,
volgend waar hij gaat der maagden koning
en hunne onbevleete koninginne.

1875.

Minnezingers meilied.

Wie heeft er de wandlende Meimaagd gezien?
 De arme zanger heeft ze gezien.
 Hij lag in de doomende zilveren wei
 waar hij des avonds te slapen hem lei.
 De zingende vogelen, vliegende stem,
 begroetten de Maged en wekten hem,
 en 't eerste dat zijne ooge zag
 het was de Maged en haren lach.
 Ei, ei, ronkende snaren!
 Zingende stemmen de ruimte doorvaren.

Zij kwam daar juiste langs hem gegaan.
 Zij zag hem voorbijgaande minzaam aan.
 Zij kwam, koninginne der wonnige mei,
 alover de dampende tintlende wei,
 en ik, immer zwervende bergenkind,
 sprong op gelijk een hert gezwind,
 en greep mijn snaartuig, en over de wei
 vervolgde de koninginne der mei,
 Ei, ei, ronkende snaren!
 Zingende stemmen de ruimte doorvaren.

Zij ging en bezag haren bloeienden hof,
 in de lucht van safier wedergalmde haar lof,
 de rijzende zonne wierd van robijn,
 de blozende kimme van karmosijn,
 het zwingende woud van smaragden was,
 de beek van kerstaal, en het levende gras
 van vonkelend tintelend diamant
 van zeven koleuren bij zonnebrand.
 Ei, ei, ronkende snaren!
 Zingende stemmen de ruimte doorvaren.

Zij vaarde zoo schoon in het schitterende kleed
hare ooge de bloemekens lachelen deed,
om haar hals vloten guldene lokken rond,
mij kwam gevleugelde zang in den mond,
want vreugdige liefde mijn herte doordrong,
en voor haar de zwerfende zanger zong.
Zijn lied stond haar aan: zij aanhoorde zijn stem,
en keerde zich om en loech minzaam naar hem.
Ei, ei, ronkende snaren!
Zingende stemmen de ruimte doorvaren.

1875.

Aan Maria.

De jongling reisde en stapte langs de baan;
 de bane klonk, 't wierd nacht daar hooge zwom de maan.
 Vereend, oneindig zwol 't begeren in zijn herte.
 De duisternisse naderde van uit de verte.
 Maar al met eenen keer, wierd hij een zang gewaar,
 zoo schoon en toch zoo vreemd, al uit den donkren daar.
 De jongeling bleef staan, wijl zijn ontsteld gezichte,
 langswaar de wind hem tegenwoei, de blikken richtte.
 De stemme zong 'o kom' doch iets zei hem: 'Ga voort'.
 Horkend en aarzelend, stapt hij tot aan den boord,
 en voelt het wild begeren van zijn lijf en herte.
 De tooverende stemme kloeg al uit de verte,
 Hij stond daar radeloos, maar, al met eens, een sprong...
 en zie, daar snelde hij alwaar die stemme zong.
 Geen mane meer: 't was koud en donker. Door den duisteren,
 daar ijldde hij, slechts ademhalend om te luisteren.
 Hoe lange toch, hoe lange en liep hij daar niet rond,
 en zocht, en meende 'ginder' en toch niet en vond.
 Maar ondertusschen zag hij vóór hem wezens glimmen,
 en vluchtend vlogen vóór hem lachelende schimmen...
 Erger dan eens Mazeppa, d'haren in den wind,
 vlood hij daar door den nacht, nu weenend lijk een kind;
 dan woedend ende wild, en mocht de bramen voelen
 hem schribbelen 't gezicht, en schoot in modderpoelen,
 tot hij dan eindlijk, radeloos en zonder kracht,
 bleef staan. Daar rees vóór hem het woud, zwarter dan nacht,
 en hij, hij stond daar roerloos met de vreeze in 't herte.
 Het docht hem 't donderde nu doof al in de verte.
 Dan greep hem 't gruwen, en hij keerde en liep;
 wilde weder, door bramen en door poelen diep;
 en lange doolde hij, en kropste, en kon niet weenen,
 maar voelde 't knagen en 't berouw, en hoe hij was aleene,
 aleene! Hij greep, half zinloos door den nacht, en zocht
 of toch geen hand eentwaar de zijne grijpen mocht...
 En al met eens, o ja, daar stond eentwie te wachten,

dàar vóór hem, en de jongling, uitgeput van krachten,
liep naar hem toe, en viel zoo zwaar op zijne borst.
Hij voelde zich daar wel, en eerst niet spreken dorst,
want weenen kon hij nu, en zoet de tranen vielen...
Hoe zalig kwam de rust daar weer in zijne ziele.
En opkijkend 'O zeg' vroeg hij 'wie zond u toch?'
'O jongling' zei de redder 'g'hebt een moeder nog'.¹⁾

1876.

- 1) Dat is wel 's dichters inborst en gejaagdheid in zijn opkomen, door twijfel en onduidelijke geerten geplaagd. De redder, dien hij ontmoet, is Hugo Verriest, en 'Gij hebt een moeder nog' is 's dichters devotie in 's priesters mond gelegd. Wat louter fantasie schijnt is in den grond hier waarheid, zinnebeeldig uitgedrukt.

Die beke.

O Beke die door het bloeiende veld
 so wild gejaegd immer henen snelt,
 waeromme toch nooit ene stonde gerust?
 En stilt di geen moedheid, hoe stilt di geen lust
 bi 't sien deser groene lachende wei
 met bonte bloemekens allerlei?
 - O jongeling, twi van den raed dien gi riedt.
 Ik bid u en spreek van der weide mi niet.
 Ik minde die weide waer henen ik kwam
 waneer ik voor de eerste mael richting nam
 gesproten van uut de rots haren schoot
 en bli van te levne voorwaerts schoot.
 't Was meie, 't was uchten, de sonne die schong,
 de lucht was so blau en het vogelken song,
 't was leven en lust wat men hoorde ende sag,
 die wei was so schoon en so soet hare lach.
 Si riep mi en bood mi haer jeugdige gras
 tot bedde, en ik kwam, en hoe lievelik was
 mi de dag dat die lachende weide mi riep
 en dat ik te midden de bloemekens sliep
 des avonds waneer in den hemele swom
 de maen met heur pinklenden sterrendrom.
 Och nimmer verlaet hi myn rustloos gedacht,
 die swigende navond, die schingende nacht,
 die stilte, die ruste, het windeken dat
 bi wilen deed lisplen het trillende blad;
 en dan al met eens de nachtegael sang;
 en die nacht van geluk so haestig vergang
 O die droom, o die droom, die betooverde droom!
 Des anderdays lag er veel slyk op myn soom.
 Maer de wei was so lieflik betinteld met dau,
 de bloemekens loechen, de hemel was blau,
 de vogelen sangen en pralende kwam
 de sonne geresen in 't oosten vol vlam,
 en 'k was nog gelukkig, maer 't mengde in myn lust

ik en weet niet wat angst, dat ik was ongerust.
 Het docht mi ik voelde myn krachten vergaen
 en soude in die weide versinken saên¹⁾
 en, siende hoe 'k dieper en dieper versonk,
 so bevond ik helaes! dat die weide mi dronk.
 O twi! dese lachende trouwlose had
 mi bedrogen en dronk onversadig haer sat,
 al wist si dat ik ervan sterven sou.
 Dat was dezer lachende weide trou!
 En ik dan liet wanhopig menigen tyd
 mi drinken door haer, maer het stom verwynt
 en verstond si niet, en si dronk en loech voort.
 En ik lag daer machtloos en bina vermoord.
 En si loech. Maer op sekeren dag uit den schoo
 der rots ene borlende bronne sproot,
 en kwikte mi weêr, en ik woedend en blind
 sprong op, en ik boorde enen weg, en geswind
 so stormde ik bruschend aldoor de wei.
 En si geen het minste teeken en dei
 van droefheid of deernis: si liet mi gaen.
 En sedert so vliede ik hier sonder staen,
 en ruste noch lust heeft myn drift ooit gestild,
 en s' heeten de beke woestig en wild,
 en wanen se sonder liefde, en toch,
 o jongeling, jongeling, ik minne se nog,
 die lachende, bloeiende trouwlose wei
 alwaer ik bedrogen te slapen mi lei.
 Si heeft mi reeds lange vergeten, en leeft
 met de bronnen die si bedrogen heeft.
 Want menige bronne nog herwaerts schoot
 en vand er, bedrogen, die achlike dood.

1) s a ê n : spoedig, aldra.

Gedurig herinnert mi alles de vreugd
 en den liefliken droom miner eerste jeugd,
 en hoe ik ontweek uut dien lustigen droom,
 en daerom so woestig en wild is myn stroom.²⁾

1875.

- 2) Onder de eerste lezing schreef de dichter: t y p e - w a t e r e n m e l k ; en eindigde met de volgende verzen:

‘Dåt zei mij de beke die vliedt door de wei,
 en ik in mijn eigen dan mijm'rende zei:
 Hij mist toch die voortgaat op 't gene men ziet.
 Hoe dikwijls verweet men een jongeling niet
 zijn woestheid en wildheid en steenen hert?’

Maar wie peilt den afgrond? Misschien dat de smert
 daar schulde; misschien dat die woestheid, vol zorg,
 eene diepe, nog bloedende wonde borg.’

1874.

Zwanezang.
(naar de Musset)

‘Verdwyn aldoor den nacht, lief schuitjen, kind der wouden.
 Vaarwel, o Schotland.’ - Schippers wilt in 't oog hem houden,
 den jongling in de rouw die over 't water helt,
 alleen daar, wijl zijn lied in 't lied der baren smelt.
 Zijne ooggen glinstren wild. Reeds tweemaal wanklend, dronken,
 is hij lijk stervend in eens schippers arm gezonken.
 Toch zingt hij voort; hij zingt, en 't horkend oore mint
 het paren van dien zang meê 't zingen van den wind.
 ‘De wilgen, o de wilgen’ zingt hij lijk al droomen,
 op mate met de baren die het schipken zoomen,
 al klappen op en neêr. Ei mannen, let op hem;
 hij zwijmelt, en van langs om flauwer wordt de stem;
 zij breekt, sterft uit; slechts hoort men 't vreemde lied nog zwerven
 van bij rond zijnen mond. 't Is vreemd alzo te sterven;
 toe, legt hem op een bedde - onrustig schokt de zee.
 ‘Ach hoofdman’ zei toen een der schippers ‘zie, o wee,
 zijn zwarte mantel dook eene ijselijke steke,
 langs waar hij 't drupplend bloed in zee heeft laten leken.

1877.

De wilge.

Langs weiden die met dauw bepereld, frisch en lavend,
 te wieglen liggen in den wind, rijst in den avond,
 een slot met hoog portaal, dat afsteekt uitgesneên
 op 't donker zwerk. Een jongling nadert door de weên,
 blijft staan en horkt, en, spiedend door de vensterdoomen,
 ziet schaûwen in de zaal, en lichten gaan en komen.
 ‘Zoo late licht’ zegt hij ‘een feest misschien. Wie weet?
 en hij spreekt mompelend, als beet hem schielijk leed.
 ‘Wie weet of zij mij niet bedriegt? Hoor, stapen nâren,
 mij dunkt, langs d'helling daar...’ Wierd iemand hem geware?
 Zoo late, hier alleen; hij heeft geen wapen meê.
 Hij eertzelt, sluipt en... grafelijke steê,
 en onder 't donker dak van het portaal gedoken,
 neigt vensterwaart en ziet...
 Een eiken tjok brandt leutig sperkend in den heerd...¹⁾

1877.

1) Uit ‘Le Saule’ van de Musset.

De laatste storm.

Buldrend speelt de zee met 't oude vaartuig.
 Kalm, manhaftig kampt de grijze zeeman
 met den storm. Maar splijtend te allen kante
 vreeslik kraken de oude brooze wanden.
 Bleek en bevend staart alom de manschap
 naar het krakend wantwerk en den zeeman.
 'Sloepen af en vrouwen eerst!' gebiedt hij.
 Wiegend wagglen sloepen in den storrem,
 angstig ijlt de manschap in de sloepen.
 Eenzaam staat op 't vaartuig de oude zeeman.
 'Vol!' zucht hij, 'vaartwel, matrozen, redt u.'
 Door den storm verdwijnen zijne sloepen.
 Buldrend speelt de zee met 't splijtend vaartuig.
 Kalm, manhaftig bidt de grijze zeeman,
 de armen rond een mast. Zoo lange reisden
 schip en zeeman samen door de stormen;
 grijs is 't hoofd geworden van den zeeman,
 krakend en versleten 't machtig vaartuig...
 O de wind, de zee, de laatste storrem!
 Schuimend, bruischend, stijgen wilde baren
 onder zijne voeten. Krakend, berstend,
 in de diepe kolken draait het vaartuig...
 Samen duiklen schip en man, verzwolgen.
 Machtig stormt de zeeve grootsch en eenzaam.

1875.

Als het regent.

De dag is koud en duister en treurig
 het regent en de wind en is nooit moê;
 de wijngaard nog kleeft aan den brijzelenden muur
 maar bij iederen wind de doode bladeren vallen,
 en de dag is duister en treurig.
 Het leven is koud en duister en treurig.
 het regent en de wind en is nooit moê;
 het gemoed nog kleeft aan het brijzelend verleden,
 maar de zieltochten der jeugd vallen dikke bij de windzweep,
 en de dagen zijn duister én treurig,

LONGFELLOW.

Grauw en mat is d'hemel en betrokken.
 Treurig was de dag, vereend
 valt den avond. Hoor hoe droevig buiten
 over 't landschap vliegt en steent,
 zuchtend wild, de wind. En ginter,
 zwaait en zwingt de hooge tin
 van de ruischende trillende populieren.
 Ondertusschen zweept de rein
 met den wind al klettren tegen de ruiten.
 O vereend donkere lucht,
 rein die zweept en klettert tegen de ruiten,
 ruischende wanhopige zucht
 van den wilden wind door de kruinen der boomen!
 Dieper denkt nu mijn gemoed:
 Als de zonne schingt en den blauwen hemel
 en het landschap lachen doet,
 O dan lacht de ziele blijde, en alles
 schijnt haar lachend in het rond;
 Maar gij, donkre vlage, doet de ziele
 denken, en tot in den grond
 gaat zij en bevindt hoe vele droefheên
 hier bestaan. De blijde jeugd
 schijnt zoo blijde niet meer ende 't weedom
 ziet men gemengeld met haar vreugd.
 O mijn kindsheid, O mijn jeugd!

Lijk die grauw betrokken lucht
waar de donkere wolken varen
in hun dwerrelende vlucht,
mat en duister zonder zonne, -
is mijn geest. En ik nogtans
hebbe dorst naar Licht en Orde,
naar den schitterenden glans
van de waarheid. Maar de wolken
drijven donker op malkaar
en de zonne blijft gedoken.
Nauwelijks een strale klaar
komt van tijd tot tijd geschoten,
en zij schenkt een stonde rust
aan den geest altijd onrustig.
En mijn hert! U is 't bewust,
O God, hoe de stormen woelen,
stormen, stormen! Hoor! de wind
buiten ruischt, en zweept de boomen,
zweept al wat hij rechte vindt,
woedend, en schijnt niets te dulden
rechte, en zucht en tiert van spijt
dat de boomen welk' hij slingert
niet en storten, en vol nijd
wentelt hij rondom de stammen,
schudt de kruinen razend, en
doet de ranke takken kraken.
Alzoo ook bestormd ik ben,
soms tijds, ik en al dat jong is.
O mijn God! waar is de vreê,
waar de kalme, zoete liefde,
waar de diepe stille beê
van de dagen die vervlogen?
waar de warme dichtervlam
en de snaar in 't hert gespannen,
die, van 't minste dat er kwam
ze genaken, trilde en speelde,
speelde een wild maar klimmend lied?

'k Hoor wel nog een zang, maar droevig,
 droevig lijk de klacht van 't riet
 dat de wind doet zingen treurig
 langs de beke galmt het lied,
 en 't en is het zoete zingen
 der gespannen snare niet.
 Is de snare dan gesprongen?
 En de vlammen zijn ze dood?
 O Gij, Jezus, licht en vlamme,
 doe het troostend morgenrood
 over mijnen geest toch dagen,
 dat er de eedle zon allicht
 glanzend opsta en 't beschinge
 met haar kwikkend levend licht.
 Jonkheidshert en mag niet koud zijn!
 Geef mij dan de vlam, O Heer,
 weder, en den zang der snare!
 geef mij mijne liefde weer!¹⁾

- 1) Dit onbekend en ongeteekend gedicht schijnt de voorlooper te zijn van *Regendag*, (1875) die er van een bondiger stemming is.
 ‘Waardevol - drukt het Vlaggeboek - voor de kennis van Rodenbach, als een getuigenis van soms betwijfelde trouw aan zijn godsdienst.’
 Daarvan kon er op dat tijdstip stellig geen spraak zijn; maar schrijft E.H. Hugo Verriest niet: ‘Hij zou gedoold hebben, misschien, God weet hoe of waar; maar angst naar orde, licht en waarheid waren hem meester geheel en gansch.’ Dit laatste wordt hier klaar genoeg uitgedrukt.

Regendag.

Och hoe droevig sleept de dag. Betrokken
ligt de lucht met wolken grijs en grauw,
't stuifreint, en die hooge boomen schokken
hunne kruinen en vol vreemde rouw
ruischen zij, ontblaadrend, droeve zangen.
Lijk des avonds in het woud een dolend kind,
daar beneden door de donkre gangen
aaklig schreeuwt en huilt de wilde wind.
Sombre wolken door mijn ziel ook zweven,
nevelig betreft mijn zonneglans.
Houd u sterk, o jongling, dat is 't leven.
Weze uw droefheid lijk uw vreugd - eens mans.

1875.

Aischylos' Prometheus in de boeien Eene Rotse aan de palen der wereld.

Komen Promêtheus, Hêfaistos, Kracht en Geweld.

Kracht.

Der aarde ja ten uitersten rande zijn wij gekomen,
aan Skytias boord, menschenlooze wildernisse.
Hêfaistos, u nu gehooft het t e beramen de bevelen
die u Vader oplei, en dien, aan rotsen
hooggetopt, den vermetele te binden.
Uwe bloem immers, den glans van het vier, aller kunsten oorspron
ontroovende, aan stervelingen bezorgde hij die, en ja van zulke
zonde, ulieden Goden moet hij betalen boeting;
dat hij wel eens leere Zeus' heerschappij
eeren en menschlievende handelwijze daar laten.

Hêfaistos.

Kracht en Geweld, ja uwe last van wege Zeus
heeft uit, in der waarheid, en niets meer en houdt u hier nog.
Ik integendeel en kan het niet herden¹⁾ eenen bloedverwanten God
te boeien geweldig aan dien rotstop dien de storm zweept.
Maar alleszins 't noodlot zulks mij durven doet.
Verwaarloozen immers Vaders woorden, zwaar is 't,
O gij der rechtoordeelende Themis wijze zoon,
ondanks u, ondanks mij, met onbreekbare klompen
zal ik u nagelen aan die menschenlooze rotsspille,
dat gij noch stemme noch gestalte van stervelingen
vernemen zult; blootgesteld aan de zon hare brandende stralen,
uw bloeiend kleur zult gij verliezen; u verheugende
zal de bontgekleede nacht verbergen het licht,
maar den rijm des morgens smelt de zonne weêrom;
en immer de last van het daarzijnde kwaad

1) h e r d e n : harden, verdragen.

zal u drukken; de verlosser trouwens nog niet geboren wierd.
 Zoo boet gij de menschlievende inborst.
 God immers zijnde, der Goden niet vreezende de woede,
 den menschen eene eere bezorgdet gij buiten recht,
 waarom gij deze heillooze rotse waren zult
 rechtomhooge, slapenloos, met ongebogen knie,
 en wel zuchten en klachten onnuttig
 zult gij slaken: Zeus trouwens, onverbiddelik is zijn herte
 en elkendeen werkt door, die nieuwelings gebiedt.

Kracht.

Welaan, wat eertzelt gij en beklaagt gij vruchteloos?
 Waarom der Goden vijandliksten God niet haten,
 die den menschen overleverde uwe eigenschap?

Hêfaistos.

Het verwantschap in der waarheid machtig is en het verkeer.

Kracht.

Met u beken ik het; maar niet aanhooren Vaders woorden,
 wat is dat dan? Hoe en vreest gij dat niet méér?

Hêfaistos.

Altijd ja in der waarheid hard zijt gij en ruwheidsvol.

Kracht.

't En helpt immers geenszins hem te beweenen: Gij dus,
 wat niet en helpt en pijn er u niet omme vruchteloos.

Hêfaistos.

O zeer hatelike handigheid.

Kracht.

Waarom ze haten? Des lijdens toch, om onbewimpeld te spreken,
nu tegenwoordig en is geenszins schuld uwe kunste.

Hêfaistos.

Alleszins, had ze een andere mogen bekomen!

Kracht.

Alles gehoord den Goden, buiten opperheerschappij:
onafhankelijk immers en is er niemand buiten Zeus.

Hêfaistos.

Ik ondervond het hierin en niets tegen te spreken heb ik.

Kracht.

Waarom dan u niet haasten den band rond hem te slaan,
dat u dralende niet gewaar worde Vader?

Hêfaistos.

Reeds ja veerdig ziet gij de ringels bij.

Kracht.

Grijp ze en rond de handen, met krachtig geweld,
ze met den hamer sla; nagel hem aan de rotsen.

Hêfaistos.

Voltrokken is het ja, en niet vergeefs, dat werk.

Kracht.

Klop harder, duw en niets slap en laat:
Schrikkelik immers is hij om te vinden en zelfs uit middellooze zaken uitkomst

Hêfaistos.

Vast nu ja ligt deze arm onbevrijdelik.

Kracht.

En den dezen nu vestig hem zeker, dat
hij ondervinde, alhoewel wijs, toch flauwer dan Zeus te zijn.

Hêfaistos.

Buiten dien niemand met recht mij verwijten zal.

Kracht.

Des stalen klomps nu den fellen tand
dweersch door zijne borst boor hem krachtig.

Hêfaistos.

Aiai, Promêtheus, over uwe pijnen stene ik.

Kracht.

Gij dus wederom eertzelt en over Zeus' vijanden
steent? Dat gij maar over uw zelve niet en klaget eens.

Hêfaistos.

Gij ziet een schouwspel onzienlik voor de oogen.

Kracht.

Ik zie hem krijgende wat hij verdient;
maar rond de lenden banden sla.

Hêfaistos.

Het doen moete ik. En gebied niet te veel.

Kracht.

Nogtans zal ik u gebieden en u aanprikkelen derbij.
Kom afwaarts en de beenen ringel fel.

Hêfaistos.

Dat werk is ook gedaan zonder grooten last.

Kracht.

Krachtig nu nagel de dweerschende voetspijkers;
want deze ja die onderzoeken zal uwe werken is zwaar.

Hêfaistos.

Gelijkvormig uw wezen uwe tonge spreekt.

Kracht.

Gij, ontferm u, maar mijne stoutheid
noch mijner gramschap ruwheid - mij niet en verwijt,

Hêfaistos.

Gaan wij, want hij zijne leden gansch ombeslegen heeft.

(af.)

Kracht.

Hier nu spot, en der Goden eere
 roovende, aan wezens van éenen dag die geef. Wat voor u
 kunnen stervelingen om u te ont dragen dezen pijnen?
 Met valschen name u de Goden Promêtheus ‘voorzieder’
 heeten, uw zelve immers ontbreekt een Promêtheus
 op welke wijze gij u dezen gevalle ont wringen zult.

(af, met Geweld).

Promêtheus.

O goddelike barnlucht, en rapgevlugende winden,
 en stroombronnen, en der zeebaren
 ontelbaar monkelen, en aller wezen moeder, Aarde,
 en allesziende zonnebol schoon,
 aanschouwt mij wat ik van de Goden, God, lijde;
 ziet met welke mishandelingen
 verscheurd, ik door den tienduizendjarigen
 tijd zal lijden. Dát de nieuwe
 Meester der Heiligen uitvond voor mij,
 schandeliken band.
 Ho Ho. Het wezende en het toekomstige
 kwaad beklage ik. Hoe eens dezer kwalen
 moet het einde opkomen?
 En toch wat zegge ik? Alles voorzie ik
 schitterend dat worden zal, nochte mij nieuw
 zal eenig lijden overkomen. Het vastgestelde lot moet ik
 dragen ten gemakkelijkste, wetende dat
 des noodlots onwederstaanbaar is de kracht.
 Maar noch zwijgen noch niet zwijgen deze lotgevallen
 mogelijk mij is. Den stervelingen immers eere
 bezorgd hebbende, aan dit noodlot ik gebonden ben, ongelukkige.
 Er een narthêksriet mede vullende trouwens roofde ik des viers
 oorsprong, dievelings, dat meester van de kunsten
 altemale den menschen wierd, en groote hulp.
 Door zulke straffen die misdaden boete ik

met hemelhooge banden gevestigd zijnde.
 Ho, Ho. Lacy, Lacy!
 Welk gerucht, welke geur bevliegt mij, onzienlik?
 van Goden of menschen of van de twee?
 Kwam er tot den verre rotstop
 een der pijnen mijn aanschouwer, of wat toch willende?
 Ziet, in de boeien, mij, eenen ongelukkigen God,
 Zeus' vijand, die aller Goden
 haat doorleed, zooveel er
 Zeus' hof bewonen,
 om mijne te groote liefde der menschen.
 Ho Ho! Wat nu wederom een kleppen hoore ik
 hierbij van vogels? en de lucht bij het slaan
 hunner vlerken gezwind, zoeft.
 Al mij schrikkelik is dat naast.

De Okeaninen komen bijgevlogen.

Okeaninen

(Eerste wandel).

En vrees niet: vriendig trouwens deze rei,
 bij der vlerken vluchtig kleppen,
 kwam tot deze rotsspille, het vaderlik
 gemoed met moeite overkout hebbende.
 Rapvoerend ja mij brachten de windekes.
 Des slaans immers van 't ijzer het geruchte
 drong tot in onzer krochten bodem, en verjoeg uit mij
 die edele schuchterheid,
 en ik sprong ongeschoeid op den gevleugelden wagen.

Promêtheus.

Aiai, aiai,
 der vruchtbare Têthys telgen
 en van hem die rond geheel de wereld wentelt
 met rusteloozen vloed, kinders
 van Vader Okeanos, beschouwt, beziet

met welken band geboeid
aan deze rotse hare toppen hoog
ik eene wacht onbenijd zal houden.

Rei

(Eerste wederwandel).

Ik zie, Promêtheus, en van afschrik over mijne oogen
een nevel toog vol
tranen, uw lijf aanschouwende
op den steen verdorrend
bij deze stalen mishandelingen.
Nieuwe stiermans trouwens
zijn den Olympos meester, en met nieuwe wetten ja
Zeus onrechtig gebiedt,
en het eertijds geëerbiedigde nu verdelgt.

Promêtheus.

Indien hij mij toch onder Aarde, leege bij Haidês
den doodenweerd, in den onbezoekeliken
Tartaros had gezonden, in banden onlosbaar
wreed mij gewenteld hebbende, dat noch God
noch iemand el¹⁾ daarin hem verheugen mocht.
Maar nu der winden speeltuig, de ongelukkige,
zijn vijanden tot vreugde, lijdt.

Rei

(Tweede wandel).

Wie zoo hardhertig
onder de Goden, wien dat verheuge?
Wie niet medelijdt met de ongelukken
dijn, buiten ja Zeus? want deze met woede altijd
opleggende den onploobaren zin
temt des hemels
kroost, nocte ophouden zal hij

1) el: anders.

voor hij ja voldeed zijn herte, oftewel dat, met eenen aanslag ievers
iemand het moeielijk om rooven gezag roove

Promêtheus.

Ja zeker, nog mijns, alhoewel ja met harde
ledenboeien onteerd,
nood hebben zal der Heiligen meester,
om te toogen den nieuwen raad bij den welken
skepter en eer hij zal gestolen worden.
En mij zal hij niet met der overtuiging zeemgetongde
tooverzangen overhalen, en de harde
bedreigingen nooit vreezende en zal ik dat
veropenbaren, voor hij mij uit wilde
boeien losse, en boete betalen
dezer mishandelingen wille.

Rei

(tweede wederwandel).

Gij toch zijt stout en ja uwe bittere
smerten geenszins onderdoet,
al te vijandig;
mijn herte kwelt doordringende vreeze;
ik ben benauwd om uw lot;
hoe eens dezer pijnen
gij moet, havende, het einde
zien naken. Onroerbaar immers eene inborst en een herte
onoverkoutbaar bezit Kronos' zoon.

Promêtheus.

Ik wete dat hij trotsch is en naar eigen zin
recht Zeus. Maar algelijk
zachtergezind
wordt hij eens, als hij aldus verbrijzeld zal zijn;
en dan den ontembaren wrok stillende

ten bond met mij en vriendschap,
begeerende tot den begeerenden, zal hij eens komen.

Reihoofd.

Geheel de zaak ontdek ons en doe ze ons geworden,
om welke beschuldiging Zeus u nam
en aldus zonder eere zoo bitter mishandelde;
meld het ons, zoo 't u niet wat en pijn bij dat verhaal.

Promêtheus.

Smertelijk ja voor mij is het te vertellen die dingen.
Smertelik ook te zwijgen: langs alle kanten pijn.
Toen eerst begon der Goden wrok
en een geschil tusschen elkander orees,
de eene ja willende werpen van den troon Kronos
opdat Zeus heerschen mocht alzoo, de anderen integendeel
ijverde opdat Zeus nooit beheerschen mocht die Goden.
Dàn, ik, het beste radende, overhalen
de Titans, kinders van Hemel en Aarde,
niet en vermocht, maar de slimme treken
misprijzende, met harderen zin
zij meenden zonder moeite met geweld te winnen.
Maar mij moeder, meer als eenen keer, Themis,
de Aarde, met veel namen enkel wezen,
de toekomst hoe zij volbracht zou zijn voorspeld had:
dat men bij geweld noch bij macht
moest, maar wel bij list, de beheerschers overweldigen.
Dit als ik het hun met woorden voorhield
zij en geweerdigden in 't geheele niet mij te bezien.
Het beste dus voor mij in deze omstandigheden dan
scheen te zijn, medenemende mijne moeder,
gewillig den welwillenden Zeus bij te staan.
Door mijnen raad, des Tartaros somber gediepte
schuilplaats door den oudgeboren Kronos,
met zijne medekampers. Alzoo door mij,

der Goden heerscher geholpen,
 met zulke kwade pijnen mij loonde.
 Zij is trouwens in zekeren zin der heerschappij eigen,
 de ziekte, de vrienden niet te betrouwen.
 En wat gij mij vroegt, de reden waarom
 hij mij mishandelt, dat zal ik klaar uiteen doen:
 Als eerst op den vaderlijken troon
 hij zat, rechtuit den Geesten deelde hij eere uit,
 andere den anderen, en schikte
 het bestier; maar van de rampzalige menschen geene rekening
 hoegenaamd hield hij, maar vernield hebbende het geslacht
 geheel, hij wilde er een ander doen worden nieuw.
 En daar niemand tegenkwam buiten ik,
 maar ik, ik dierf; en bevrijdde de menschen
 van verbrijzeld naar Haidês te varen.
 Daarom dus onder zulke straffen ben ik gebogen,
 pijnlijk om lijden, deerlik om zien;
 en de stervelingen in deernis genomen hebbende, deernis te bekon
 ik niet weerdig geacht wierd zelf, maar onmeêdoogend
 zoo wierd ik doorkorven, voor Zeus een onteerend zicht.

Reihoofd.

Een ijzeren hert en van steen gemaakt
 is hij, Promêtheus, die niet medelijdt
 met uw' pijnen. Ik immers ze niet zien
 ik had het gewild, ze ziende leed mijn hert.

Promêtheus.

En inderdaad voor vrienden erbarmelik om zien ben ik.

Reihoofd.

Zijt ge eentwaar niet wat verder gegaan dan dat?

Promêtheus.

De stervelingen ja deed ik ophouden te voorzien hun lot.

Reihoofd.

Welke gevonden hebbende bemiddeling dezer kwaal?

Promêtheus.

Blinde hoop hebbe ik in hen gesteld.

Reihoofd.

Een groote hulpe aldus gaaft gij den menschen.

Promêtheus.

Daarbij ja nog het vier ik hun verschafte.

Reihoofd.

En nu het schitterend vier bezitten wegens van éenen dag?

Promêtheus.

Bij het welk ja vele kunsten zij zullen leeren.

Reihoofd.

En om zulke beschuldigingen u dus Zeus
mishandelt, en geenszins lost uwe kwalen,
noch is er des leeds een einde u voorliggend?

Promêtheus.

Gen ander in der waarheid geen één, buiten als 't hem belijft.

Reihoofd.

Believen? Hoe? Welke hope? Ziet gij niet dat
gij zondigdet? Maar dat gij zondigdet, geenszins aan mij het te zeg
aangenaam is, en voor u, pijn. Maar van deze dingen ja
genoeg, en des leeds eenige verlossing ziek.

Promêtheus.

Gemakkelik voor die buiten het lijden den voet
heeft, te bespreken en te waarschuwen deze die het slecht
stellen. Ik ja dat al wist;
Wetens en willens zondigde ik, en zal het niet loochenen.
En de stervelingen helpend ik zelf straffe zocht;
toch niet ja door zulke straffen in der waarheid meende ik
te moeten verteerd worden aan rotsen hoog,
mij behoorende die eenzame rotsspille zonder buurt.
En 't mij bijzijnde leed niet en beklaagt,
maar nederdalende de toekruipende lotgevallen
aanhoort, dat gij vernemet tot het einde het geheele.
Doet wat ik vrage, doet het; hebt medelijden
met hem die nu lijdt. Zoo ook toch zwevende
andermaal eenen andere het lijden aangrijpt.

Reihoofd.

Aan welwillenden geboodt gij
het, Promêtheus,
en nu met lichten voet den rapgevoerden
zetel verlatende en de lucht, zuivere
bane der vogelen, tot den steilen
grond zal ik naderen, en uwe pijnen
wil ik geheel en gansch hooren.

Okeanos komt toegevlogen.

Okeanos.

Ik kome, eener lange reize het einde
doormeten hebbende, naar u Promêtheus,
dezen rapgevlukten vogel
door wille, zonder teugel, richtende,
en met uwe lotgevallen, weet het, medelijden heb ik.
Want mij, meen ik, het verwantschap dus
dwingt, en, zonder het verwantschap,
geen is er wien ik meerder deel
deelde dan aan u.
En weten zult gij dat het waar is, noch dat ijdel
zoetspreken bestaat in mij... Welnu
toon hoe gij moet geholpen worden.
Nooit immers zult gij zeggen lijk Okeanos
een vriend is er zeker voor u.

Promêtheus.

Hoe, wat dingen! En gij ook dus mijner pijnen
komt aanschouwer zijn? Hoe dierft gij, verlatende
en den met uwen naam genaamden vloed en de met rots bekleede
henzelven uitknagende krochten, naar dit ijzermoerig
land komen? of om te zien de lotgevallen
mijn kwaamt gij en medelijden te hebben met der kwalen.
Bezie het schouwspel, deze Zeus' vriend,
die hem zijne heerschappij hielp vestigen,
onder welke pijnen ik door hem gekromd sta.

Okeanos.

Ik zie het, Promêtheus, en u aanraden
wil ik het beste, al zijt gij veelvindig.
Ken uw zelve, en kleed u in doening
nieuw: nieuw trouwens ook de heer onder de Goden
En indien gij alzoou stoude en scherpe redens
roeit, wellicht u, zelfs veel hooger

zetelende, kome Zeus te hooren, zoo dat u het geweld nu tegenwoordig der pijnen kinderspel te wezen schijne. Maar, o rampzalige, die woede die ge in u hebt laat ze daar, en zoek der pijnen verlossing.

Ouderachtig misschien u schijne ik te spreken alzoo; zulke nogtans der al te hoog sprekende tonge, Promêtheus, de belooning wordt.

Gij doch, nog niet ootmoedig, en wijkt voor de kwalen en bij de tegenwoordige ja nieuwe bijkrijgen wilt.

Gij en zult dus niet, wilt gij mij gelooven, aan den prikkel het been bieden, ziende dat een felle meester onverantwoordelik heerscht.

En nu ik ja, ik ga en proeven zal of ik vermoge u te verlossen uit deze pijnen.

Gij, wees stille en niet te wild en klap: weet gij dan niet wel, zijnde alleswijs, dat tonge stout de straffe vermorzelt?

Promêtheus.

Ik benijde u daarom, dat gij buiten zake u bevindt, en alle dingen gedeeld hebt en gedurfd met mij.

Nu, laat varen en geenszins u moei:

Geener wijze toch overtuigt gij hem; immers niet te overtuigen is hij maar let op dat gij zelf niet en lijdet om der reize.

Okeanos.

In der waarheid veel beter om uwen naasten te raden zijt gij dan uw zelve; bij daad en niet bij woorden ben ik het bewezen

Den spoedenden toch niet tegengewerkt;

ik betrouwe immers, betrouwe, deze genade mij geven zal Zeus, u te verlossen uit deze pijnen.

Promêtheus.

Daarom ja u love ik en nooit late dat eens:

Van ijverswege immers niets gij verzuimdet; maar
 niet en pijn: ijdel toch en zonder hulpe
 voor mij zult gij pijnen, zoo gij ja wat pijnen wilt.
 Maar blijf stil, uw zelven uit de voeten houdend.
 Ik immers niet, zoo ik ongelukkig ben, daarom
 zou willen dat aan velen pijnen overkomen.
 Neen toch. Want mij ook nog eens broeders lot
 verplettert; van Atlas die bij de avondlanden
 staat, de zuile van Hemel en Aarde
 met de schouders schragend, last niet wel dragelik.
 En het Aardkind ook, der kilikische krochten bewoner,
 ziende, betreurde ik, het vijandig gedrochte,
 honderdkoppig, met geweld getemd,
 Tyfös den stouten, die allen Goden tegenstond,
 met schrikkelike muilen blazende de dood;
 en uit zijne oogen straalde Gorgönsblik blikkerend,
 lijk om Zeus' heerschappij te vernielen met geweld.
 Maar kwam op hem Zeus' woeligslapende schicht,
 neêrwaarts schoot de weerlicht blazende vlammen
 en hem sloeg uit hoogschreeuwende
 pocherijen. Want tot in de ingewanden geslegen
 wierd hij verzengd, en verdonderd zijne kracht.
 En nu, onmachtig en uitgestrekt lijf,
 ligt hij bij de engte der zee,
 geperst onder de wortels des Aitnas;
 en, op de finnen hooggezeten, smeedt
 Héfaistos; van waar stijgen eens
 stroomen vier, verslindende met wilde tanden
 van 't schoonbevruchte Sikelia de wijde velden:
 Alzoo Tyfös spuijen zal zijne woede
 met de brandende schichten eens onverzadeliken maalstreams
 alhoewel ja bij den donder Zeus' verkoold.
 - Gij, 't is waar, en zijt niet onervaren, noch mijn leermeester
 behoeft gij; uw zelven red gelijk gij het goedvindt:
 ik het aanwezigend lot zal dragen,
 tot dat Zeus' gemoed losse den toorn.
 .....

Hermes.

Wel dan, gedenk wat ik u voorzeg,
 en van het ongeluk geslegen,
 en klaag het uw lot niet, en zeg nooit
 dat Zeus u in een onverzien
 verderven gestort heeft; neen waarlik, maar gij zelf
 u eigen zelven... Want wetens en willens
 noch schielik noch heimelik,
 in de onontspringbare nette van 't ongeluk
 zult gij gevangen zijn door uwe zothed.

Promêtheus.

Nu waarlik in der daad en in der woorden niet
 schudt de eerde
 en de bruischende echo overklatert
 van den donder, en kronkelende schieten uit
 de vlammen van den weerlicht, en dwarrelwinden
 wirlen het stof op; en met woede
 de vliegende winden allen op malkander
 waaien tegen een, als in oproer!
 en samen woelt de hemel met de zee. -
 Zulk een onweder komt voorzeker
 van Zeus om mij vrees in te jagen. -
 O mijner moeders heerlijkheid,
 o Ether die 't licht voert gemeen aan allen,
 ge ziet mij hoe ik onrechtig lijde. -

1875.

Eene Fransche zonde Sonnet à l'auteur de 'Le Foyer et les Champs'.¹⁾

Peut-être, mon Cousin, avez-vous souvenance
comme, nous promenant nous deux en discutant,
nous rompimes un jour mainte courtoise lance,
vous, jeune fransquillon, moi, jeune flamingant.

Aujourd'hui dans l'ardeur de ma pleine jouvence,
je maudis et l'Idée et la Muse de France,
sentant, moi, pour doubler ma haine de Flamand,
sourdre encore en mon coeur notre sang allemand.

Cependant, quand j'ai lu vos vers, le peut-ont-croire?
mon gaulois de jadis tintant en ma mémoire,
voilà que je me prends à vous faire un sonnet,

et tout en souffrant mal qu'un R o d e n b a c h préfère
au chant du Scalde blond la chanson du Trouvère,
à vous dire: Cousin, c'est beau comme Musset.

1877.

- 1) Wijlen Georges Rodenbach. Het antwoord was:
'Qu'importe l'idiome, qu'importe le vêtement de la pensée! Nous sommes tous deux prêtres
de l'Idéale.'
Albrecht wou zijne vrienden 'd'expression française' vlaamsch doen zien en voelen. Zelfs
op zijn kamer, werd 'La Jeune Belgique' gesticht, en heeft hij grooten invloed op Verhaeren
uitgeoeffend. Hij wierd ook medeopsteller van 'La Semaine des Étudiants 'Alle baten moeten
helpen, tot de onbeduidendste toe', schreef A.R. Hij wou van Leuven een midden maken,
waaruit de Vl. Beweging hare werking zou uitzenden. Daarom droeg hij de 'Vl. Vlagge'
naar Leuven mede en stichtte daarbij zijn 'Pennoen', waar hij zijn grootsch en algemeen plan
bloot legde tot 't bewerken van een Algemeenen Bond, ten einde de noodige eenheid te
vestigen. De politiek heeft thans die eenheid verbroken. Albrecht heeft dat kwaad voorzien,
en in eene nota waarschuwde hij voor die verbrokkeling van krachten.
- Wij begrijpen niet waarom in de vorige uitgave dit gedicht werd weggelaten. Het is het
eenige Sonnet van A.R. Hij zelf heeft het in zijn bundel geplaatst. Het is daarbij een soort
'Credo'.

**Dits de geschiedenis van den Westvlaamschen studentenkampe
ofte vulgo 'Blauwvoeterie'
In drie avontueren op muziek van Johan de Stoop.**

Opdracht van den 'Blauwvoet.

Den Eerweerden Heer Axters.

U, die ons Raad- en Leidsman waart,
toen dwang met zeemend verraad gepaard
dit lied, uit hijgende borsten, wrong;
U, die het zoo dikwijls voorenzongt,
bij 't klinken der schuimende minneschaal
bij Klauwaartsvergâaring en Kerelsmaal¹⁾,
U, die waneer het klaroen opgaat,
de wind ons vane in plooiën slaat,
vol vroomheid tot spijt van wie 't benijdt,
aan 't hoofd der tiegende bende zijt;
op zijn germaansch: met raad ende daad
bestierende wijl gij uw slagen slaat,
den wemelenden 'krijgsdans' nimmer moe, -
U komt dit lied zijne opdracht toe.

Groot verlof 1876.

- 1) Hier is de romantische student aan het woord. In hun streven naar echter vlaamsch leven zochten Rodenbach en zijn makkers aansluiting met het verleden. Ze spraken van de bijna onoverwinnelijke saksische bewoners van de vlaamsche kust, als van hun voorvaderen en gaven hun, in navolging van de geschiedschrijvers van dien tijd, verkeerdelijk den naam *Kerels*, waarmee in de late middeleeuwen de vlaamsche boeren beduid werden. Hun land heetten ze *Kerlingaland*, waarmee ze bedoelden het land der Kerels; eigenlijk is 't het land der Karlingers. Hun dichters waren *Skalden*, hun vergaderingen *Malen*, waar zij de *Minne* - de getrouwheid aan de vaderen - dronken.
(LEO VAN PUYVELDE.)

I. Het lied der Vlaamsche zonen.

Nu het lied der vlaamsche zonen,¹⁾
 nu een dreunend Kerelslied,
 dat in wilde noordertonen
 uit het diepste ons herten schiet.

Herhaal

Ei, het lied der vlaamsche zonen
 met zijn wilde noordertonen,
 met het oude vlaamsche Hoezee:
 Vliegt de Blauwvoet - storm op zee!²⁾

Priester, gij waardeert ons herten
 minnend 't oude Kerelsland;
 priester, gij waardeert ons smerten
 over 't oude Vlaanderland.

Herhaal.

Daarom nu een lied gezongen,
 vlaamsche herten, vlaamsche tongen,
 met het oude vlaamsch Hoezee:
 Vliegt de Blauwvoet - storm op zee!

Gij waardeert den zucht der zonen
 van het vrije Kerelsvolk,
 toen ze elkander Vlaandren toonen
 in der oude tijden wolk.

- 1) Dit liedje wierd trouwens gedicht om gezongen te worden op de naamfeest van den E.H.H. Delbar, kan. sup van het klein-seminarie van Rouselare, nevens een ander dat hiet h e t Lied der Dichters. (Nota van A. Rodenbach).
- 2) Vliegt de Blauwvoet? - Storm op Zee! is het wachtwoord van de Blauwvoeten uit Conscience's De Kerels van Vlaanderen. Dit wachtwoord was, onder de studenten in het klein-seminarie de spreuk geworden, waardoor zij hun vlaamschgezindheid aan elkaar bekend maakten. (LEO VAN PUYVELDE.)

Herhaal.

Daarom nu een lied gezongen, enz.

Gij waardeert ons woelig blaken,
 onzer herten sombren spijt,
 gij waardeert ons brandend haken
 naar het deelen in den Strijd.

Herhaal.

Daarom nu een lied gezongen, enz.

Gij waardeert ons. 't Is gebleken
 als gij voor den Dichter stondt
 en ons tale wildet spreken¹⁾
 en zulke eedle woorden vondt.

Herhaal.

Daarom nu een lied gezongen, enz.

Priester, wil den dank ontvangen
 van het dankbaar vlaamsche kind
 in zijn wilde en woeste zangen,
 omdat gij zijn vlaamsch-zijn mint.

Herhaal.

Dat is 't lied der vlaamsche zonen,
 't dankbaar lied der vlaamsche zonen,
 en het oude vlaamsch Hoezee:
 Vliegt de Blauwvoet - storm op zee!

20 September, 1875.

1) Te weten, E.H.H. Delbar, kan. sup. van het klein-seminarie, had vlaamsch gesproken waneer Lodewijk De Koninck naar het gesticht gekomen was. (Nota van A. Rodenbach).

II. Het lied der Vlaamsche zonen gezeid De Blauwvoet.

'Nu het lied der vlaamsche zonen,
nu een dreunend Kerelslied,
dat in wilde noordertonen
uit het diepste ons herten schiet.

Herhaal.

Ei! het lied der vlaamsche zonen,
met zijn wilde noordertonen,
met het oude vlaamsche Hoezee:
Vliegt de Blauwvoet - storm op zee!'

't Wierd gezeid dat Vlaandren groot was,
groot scheen in der tijden wolk,
maar dat Vlaanderland nu dood was
en het vrije Kerelsvolk.

Maar dan klonk een stemme krachtig
over 't oude noordzeestrand,
en het stormde grootsch en machtig
in dat doode Vlaanderland.

En hier staan wij 't hoofd omhoog,
vuisten siddrend, kokend bloed,
vlamme in 't herte, vlamme in de ooge,
en ons naam ons trillen doet.

Van de blonde noordsche stranden,
dwang en buigen ongewend,
onze vaders herwaarts landden,
leden, streden ongetemd.

Ja wij zijn der Vlamen zonen,
sterk van lijve, sterk van ziel,
en wij zoûn nog kunnen toonen
hoe de klauw des Klauwaards viel.

Op ons vane vliegt de Blauwvoet
die voorspelt het zeegedruisch,
en de Leeuw er met zijn klauw hoedt
't zegepralend Christi Kruis.

Weg de bastaards, weg de lauwaards!
Ons behoort het noorderstrand,
ons, den Kerels, ons, den Klauwaards.
Leve God en Vlaanderland!

25 September 1875.

Le chant des fils de Flandre

A présent faisons entendre,
du plus profond de nos coeurs,
l'âpre chant des fils de Flandre,
la chanson des Karls vainqueurs.

Refrain.

Oui qu'elle se fasse entendre
la chanson des fils de Flandre,
échangeant le cri de nuit:
'L'aigle vole! - l'Onde bruit!'

L'on disait: 'Elle fut morte,
la Vierge au front d'or lacé;
mais la libre Flandre est morte,
et les héros ont passé!'

Tout à coup les échos tremblent,
l'antique dune frémit.
Voyez: des masses s'ébranlent:
c'est 'la morte' qui surgit.

Nous voici, fiers, libres d'âme,
poings serrés, front haut, debout,
quand nous songeons, l'oeil en flamme,
quel sang dans nos veines bout.

Nos ayeux nés au rivage
de la boréale mer,
mouraient, plutôt qu'un servage
ne courbât leurs 'fronts de fer.'

Nous portons leur âme forte,
notre bras encore est fort...
Non, la race n'est pas morte
des 'Klauwaards' des Karls du Nord!

L'aigle gris de la tempête
pare notre gonfanon
qui porte la croix au faite
sous la garde du Lion.

Fi des bâtards, fi des traîtres!
Qu'on les méprise en tout lieu!
Flandre aux vrais fils des ancêtres,
Flandre à nous! et vive Dieu!

Mei 1877.

III. Het lied der Blauwvoeterie

herdicht om te akkoord te staan met het huidig slaan sommiger pianos.

Hoort een lied van vlaamsche zonen,
hoort het westvlaamsch Kerelslied,
de oude vrije noordertonen
uit den mond van 't jeugdig diet.

Herhaal.

Ei, wi siin dier Keerlen sonen,
singen 't in die oude tonen,
roepen naer elkaer: 'Hou'see!
Vliegt die Blauwvoet - storm op see!'

Vlaandren ja was aan 't B e w e g e n ,
edoch dat B e w e g e n liep
wijd uiteen al duizend wegen,
en Westvlaandren sliep - zeer diep.

Al met eens weêrklonken stemmen,
't waaide een Vlagge¹⁾, 't leefde alhier,
en die poogden ons te temmen...
stortten olie op het vier.

En hier staan wij 't hoofd omhoog,
vuisten siddrend, kokend bloed,
vlamme in 't herte, vlamme in de ooge,
en ons name ons trillen doet.

1) Zinspeling op het vlaamschgezind studententijdschrift *De Vlaamsche Vlagge*.

Wikings naamden eerst onze Oudren,
Kerels, Klauwaards naderhand;
nooit en knelde een jok hun schoudren,
dwingers plette hun kolf in 't zand.

Kerelskamp en Gilde baarde
Nering, Burg, Gemeenebest,
't schoonste en grootste volk der aarde
wijd geëerd in Oost en West.

Zulker vaadren zijn wij zonen,
sterk van lijve, sterk van ziel,
g'reed, als 't nood deed, eens te toonen
hoe gepast hun knotse viel.

Spijts al die ons temmen wilden,
ei, Studenten, rond de vaan!
In 't gelid, verboden Gilden,
en de Skalden voorenaan!

Hoog in wind de Klauwaardsvane,
't alverwinnend Kruis in top,
en, spijts gaais en franschen Hane,
met een blauwen Blauwvoet op.

Steekt den hoorn en zwaait de vanen!
Allen hier die Vlaandren mint!
Laat pedanten staan vermanen!
Slaat den Bardit in den wind!

Horkt! het lied uit Vlaandrens gouwen
antwoordt op het Kerelslied:
ziet alom de vane ontvouwen,
scharen 't vlaamsch Studentendiet.

't Kerelslied wekt Vlaandrens krachten:
 't heir groeit aan, zijn hoop, zijn deugd!
 Ziet, zij grijnzen reeds die lachten:
 Vlaandrens Toekomst hoort der jeugd!

Volk met averechtsche plichten,
 zonder u zal 't ook wel gaan.
 Zucht nu wat, doch wilt u zwichten
 nog in onzen weg te staan.

Gijnder¹⁾ daar die 't volk woudt paaïen
 met uw helden - landverraârs,
 g'hebt bij God! gedaan met zaaien,
 uitgekochte leugenaars!

Gij die ons hebt uitgezogen,
 fransch gebroed alhier gemest,
 g'hebt genoeg op ons gespogen!
 Ziet: ons zweep! - en ginds, uw nest!

Blonde Skalden, dicht ons koren,
 zingt ze vooren weer in hand,
 Vlaandren stijgt, herkwikt, herboren,
 uit het oud Kerlingaland!

1877.

1) g i j n d e r : gijlieden.

Het lied der dichters

(getoonzet door F. Van Hee).

Eertijds toen de ridders dronken
 in de wijde wapenzaal,
 en de zilvren bekers klonken
 bij het feestelijke maal,
 kwam de schare der Gezellen,
 en met blij gejuich begroet,
 deed hun zang het slot weërschellen
 en verheugde eenieders moed.

Herhaal.

Schooner luidt de zang der snaren
 als de stille avond valt,
 schooner uit der zangren scharen
 't lied in stillen avond schalt.

Wij zijn hier der zangren scharen,
 de eedle kinders van het lied;
 laat ons dan de stemmen paren,
 't lied dat uit den boezem schiet.
 Hem gezongen die zijn leven
 wijdt aan 't groote en taaie werk:
 't kind zijne ouders weêr te geven,
 man van geest en herte sterk.

Hem, die eene liefde krachtig
 in zijn ziele branden voelt;
 die waneer de storrem machtig
 rond het kind zijn herte woelt;
 Hem, den vinger naar omhoog,
 troost en sterkt en bidden doet,
 tot dat in zijn stralend ooge
 glanst het heil van 't sterk gemoed.

Hem, die als des Herders Oorbeeld
wierd bezongen in 't gedicht;
Hem, den Herder naar het voorbeeld
dat hem toont het Heilig Schrift;
Hem, den man der bloeiend' hoven,
Hem, den goeden Hovenier;
dat Hem onze stemmen loven
met den zang der Dichterslied.¹⁾

(Dichtschole). Oogst 1875.

- 1) Dit lied, toegeschreven aan Kamiel Watteeuw, is ons dunkens van A.R. en zekerlijk is het handschrift van hem met langs onder: Oogst 1875 (dichtschole) voor de feestte des eerweerden heeren Oversten, Hendrik Delbar. Indien het gedicht niet van hem ware, zou hij dat hebben aangeduid.

Op den feestdag van den oversten

Priester, als de kreten dondren
 door de zale bont gepint,
 uit den blijden boezem stijgend
 van elk goed en dankbaar kind;
 als de koperen trompetten
 dreunen door de zale wijd;
 als 't hier alles feestgerucht is,
 en gezang u toegewijd;
     o, te midden van de feeste,
     zwijgt en denkt de Poëzij;
     in heur blanke kleed, de vleugels
     over 't wezen, mijmert zij.

- Zij, zij mint het stille denken,
 zij, zij mint den stillen traan -
 Zoet ontroerd, ze aanschouwt, bewondert,
 en ziet 't kind in 't leven gaan.

Zij ziet 't kind op de eerste paden;
 hoe door 't glanzend ooge straalt
 't zuiver vlammekeken der ziele;
 hoe dat blanke zielken praalt,
 onbewust ervan, eenvoudig,
 in des Heeren Jezus' oog;
 en het liefdewerk des priesters,
 die de blikken naar omhoog,
 't kind ontvangend in zijn arrens,
 hem den leer herhalen doet
 - wetenschap der wetenschappen -
 dien hem zijne moeder zoet
 leerde, daar het op haar borst lag.
 Dan, gebogen over 't kind,
 ziet hij trage trage ontluiken
 de eedle ziele, die begint
 te bevroeden, te beminnen,
 en te willen. Het verstand

- o nog zoo beneveld - schenkt hij
spijs, die zijn keurge hand
uitkoos, en met zorg bereidde.
Aan het hert, dat liefde zoekt,
wijst hij God, en aan den wille
Godes wel. En 't kind verkloekt
langzaam, langzaam langs de bane.
Soms slaat het de oogen rond,
gansch verwonderd. Soms wil het
naar de blijde bloemkens bont,
langs den boord daar; soms krachtig
houdt hij 't van de bloemen weg;
en het kind kijkt op, verwonderd,
en zijn ooge, langs den weg,
vol begeerte streelt de bloemkens,
onbewust dat de adder sluipt,
loerend, in het gras verscholen,
uit wier muil een speeksel druipt
dat vergiftigt hare beten.

En zij vordren langs de baan.
Al met eens met wilde blikken,
glarieoogend, blijft het staan.
Sterker is het kind geworden,
feller jaagt het prikkend bloed.
't Staat daar stille, horkend, duislig,
de gejaagdheid in 't gemoed.
Ginder, uit een meer aan 't blauwen,
lokkend eene stemme zingt,
en het horkt, bekoord, als dronken,
wijl het lied zijn ziel doordringt.
Ei de storm! Geen kind is 't kind meer;
jonkheid wierd 't ontwakend kind!
De eedle priester opent de arrens,
't kind gevoelt hoe 't wordt bemind

en valt dankbaar op zijn boezem.
't Wordt daar kalm, en bidt, en weent
zoete tranen van ontroering,
wijl de gang weerom herneemt.

Maar zijn geest wordt ook weetgierig,
en de jonkheid vraagt naar Licht.
Hij, de priester, wijst den hemel,
de eedle zon die 't al verlicht.
Wijder ook is 't hert geworden,
dat naar liefde haakt en smacht.
En de Leider wijst den jonkheid
God en de onbegrepen pracht
zijner schepping; toont hem 't glanzen
van de Waarheid; toont hem al
wat er schoon is, als Gods weerschijn,
op het wonder werelddal.
En de jonkheid horckt, bewogen;
en des jonkheids oog aanschouwt;
en des jonkheids hert bewondert
en bemint; en zoete dauwt
in zijn warme ziel de Schoonheid.

Verder leidt de baan nog voort,
en de Leider, stappend, leert hem
spreken 't edel machtig woord;
zeggen wat zijn geest bevroedde;
zingen wat zijn herte mint.
En al denken en al zingen,
volgt de jonkheid vroogezind.
Maar het scheiden wacht hen, wacht hen
daar, aan 't draaien van de baan.
Nog eens sluit hij nauw in de armen
't lieve kind, en kropt 't getraan...
Weg is 't kind. Daar stapt het dikwijls
ommekijkend, achter hem.
Priesters blik vervolgt den jonkheid,

en dan biddend rijst zijn stem:
'O mijn God, ik leerde 't Uwaarts,
't kind, langs zijne jonge paân;
dat het Uwaarts klimmen blijve,
langs de steile levensbaan.'

Zoo te midden van de feeste,
zwijgend denkt de Poëzij;
in heur blanke kleed, de vleugels
over 't wezen, mijmert zij.
En een diepen blik van liefde
werpt heur waterblinkend oog,
vol bewondring op den priester,
en een blik dan naar omhoog;
ende God aanhoort de bede
die haar trillend hert ontvloog.¹⁾

Juli, 1875 (dichtschool).

1) Plechtig gelezen op den feestdag van den Oversten; maar men trad op buskruit en 't feest was de lonte die het zou doen springen, 's avonds van dien zelfden dag.

Stonden onder de dwingelandij

O sombre woede, wen 'k mijn vrienden daar zag stappen, verdreigd, verdrukt, verplet,
verboden mij te klappen, en dat ik herden moest.

Strooibriefkens.¹⁾

Kerels, Kerels, wrevelig volk,
waarom ligt gij nu begraven,
met uw eigen aard en gaven,
in der tijden verre wolk?

* * *

Schande den ontworden lande:
Vlaandren kan, en recht zich niet.
Schande, schande, meerder schande:
Vlaandren kruipt en weet het niet.

* * *

Vlaamsche jongens, roert ten minste!
Waarom - lijk het oude diet,
dat zich wreekte, als men het tinste -
schreeuwt en slaat en stampt gij niet?

* * *

Kerels, Kerels, vlaamsche jongens,
wildet gij, het zou wel gaan:
in de plekke van te beven,

1) Die dichtsprankels geven wij onder dien naam, daar zij van hand tot hand wierden overgegeven, uitgeschreven en rondgestrooid. Zij onderhielden het vuur, toen de belhamels aan elkaar niet mochten spreken en leden onder den dwang.

dedet gij in u herleven
 uwer kloeke vaadren daân.
 Waarom beeft gij?
 Waarom leeft gij,
 vlaamsche kerel, *uw* leven niet?!

* * *

Wel neen, wel neen,
 'j en is nog niet dood,
 al heeft hij zoovele geleden:
 nog staat hij zoo vaste, zoo edel en groot,
 met 't oog op zijn glanzend verleden.

* * *

Zij hebben onze tale geroofd,
 't en was nog niet genoeg.
 Zij hebben in ons den Vlaam gedood,
 't en was nog niet genoeg.
 Ze loechen en dreven den spot met ons,
 't en was nog niet genoeg.
 Nu zetten zij ons hunnen voet op den nek,
 - 't en was nog niet genoeg -
 en proeven, na huichelen, dwingelandij...
 Zegt, broeders, is 't genoeg?!¹⁾

* * *

Als die hooge boomen ruischen,
 waiende in den wilden wind,
 't is lijk of de zee zou bruischen,
 als de storrem zich ontbindt...
 En dan komt mijn geest vol beelden:
 't dunkt mij 'k zie de zee, die wild en

1) Den dag dat de 'séances' schandelijk wierden afgeschaft. Nota van A.R.

woedend, op en neder wiegt...
 'k Zie schuimende golvenkruinen,
 en alover d'hooge duinen,
 't dunkt mij dat de blauwvoet vliegt.
 En ik zeg, den geest vol droomen,
 horkend naar den wind die wee
 huilt aldoor de naakte boomen:
 'Vliegt de blauwvoet? - Storm op zeel'

* * *

O wee! o wee!
 't is storm op zee!
 - Is 't storm op zee?
 Hou zee! Hou zee!
 Zij geerden den storm
 en sloegen de zee,
 - die bulderde -
 met de kastijdende riemen...

Beknopt verslag.

'In illo tempore' wij waren in poësis... (de zaken stonden zóó...
 't en was nog niet uit: suite au prochain numéro.)
 ...Hij zweeg
 en peinsde 't zal misschien wel beetren met veranderen.
 Maar ziende hoe hij stond alhier en alle de anderen
 al eenen anderen kant, hij kloeg een droeve klacht
 als dat v e r d e e l d h e i d zijn gesticht ten ondren bracht.

't Liedeken van de gevallen boomen¹⁾**(op volkswijze.)**

Broeders, 't waren felle boomen,
 trotsch en onbekend met schromen,
 die den Noordwind niet ontzagen,
 en die loechen met de vlagen.

Ei de wind, lalala!

Ei, de wilde Noorderwind!

En hij blies zijn oorlogstonen,
 schudde in storm de hooge kronen,
 dat ze fel malkander raakten,
 en de bloote takken kraakten.

Ei de wind, lalala!

Ei, de wilde Noorderwind!

En wij hoorden drie vier uren
 't woelen van de worstling duren...
 Maar de boomen zijn gevallen...
 Hoor des Noordwinds zege schallen!

Ei de wind, lalala!

Ei, de wilde Noorderwind!

- 1) Die boomen stonden langs een kant der groote speelplaats en mieken de wandeling uit. De zinspeling laat begrijpen waarom het lied in een veilige plaats werd gezongen, zijnde het 'rossekot' of de speelplaats der thuisliggers in geval van slecht weder. Dergelijke liederen moesten gedicht worden op gekende wijzen, en diensvolgens met den aard en de beweging der muziek overeenstemmen, en zoo was de dichter niet meer vrij. Dit gezegd zijnde laten wij 'Het Klokkelijn' volgen, gedicht bij de vernieuwing van het kloksken dat op de speelplaats hong, en 'Roelant' werd gedoopt, waarmeê het eene bediedenis kreeg in hunne studentenbeweging.

Broeders, ik ken trotsche boomen
die den 'Noordwind' ook niet schroomen:
trotsche boomen zijn gevallen!
Hoor des Noordwinds zegeschallen!
Ei de wind, lalala!
Ei, de wilde Noorderwind!

(In het rossekot gezongen.)

Het klokkelijn.

Broeders, 't moet een liedje er op gezongen,
't nieuwe kloksken hangt: bin, ban, bon.
Ende weêr met zijn metalen tonge
't zingt en 't klinkt: bin, ban, bon.

Koor :

Ei, broeders, liedjes doen ons leven!
Gij zingend, klingend dingen, wellekom,
welken name zullen wij u geven
dat gij preutscher klinkt: bin, ban, bon?

Zulken name willen wij hem geven
aan het zingend ding: bin, ban, bon,
dat hij blijve in d'herten ons geschreven
en hun spreekt: bin, ban, bon.

Koor :

(zie koor I).

Roelant zal het kloksken bij ons heeten
dat ons zingt en klinkt: bin, ban, bon.
D'ouden Roelant zoûn wij wel vergeten
en zijn zin: bin, ban, bon.

Koor :

Ei, broeders, liedjes doen ons leven!
Gij zingend, klingend dingen, wellekom,
Roelant's name zullen wij u geven
dat gij preutscher klinkt: bin, ban, bon.

Roelant hong te Ghent al op die halle
en als Roelant zong: bin, ban, bon,
al de gilden stormden naar de wallen,
't zweerd in hand: bin, ban, bon.

Koor :

(zie koor van III).

Zóó moet alles hier aan 't herte spreken,
zelve 't klingend ding: bin, ban, bon,
van den tijd die - lacy - is geweken,
doch komt weêr: bin, ban, bon!

Koor:

(zie koor III.)

Zoo dan, broeders, Roelant is de name
van het klingend ding: bin, ban, bon.
't Zong ons ook, zoo 't eens zoo verre kwame
'Weer in hand' bin, ban, bon!

Koor:

Ei, broeders, liedjes doen ons leven!
Gij zingend, klingend dingen, wellekom,
en indien ge ooit storremsein moet geven,
wij zoûn stormen ook, drom bij drom.

Aan C.L.¹⁾

Laat storten al wat storten wil
en zinken in den grond,
o neen, het woord en ete ik niet,
noch los en is de bond.
Daar ligt de Toekomst open en
ter kimme glanst het Doel,
en, de eene langs de stille baan,
en de ander door 't gewoel,
wij stappen, stappen immer voort,
gewapend met het werend woord,
en sterk door onzen gildeband:
zoo leve God en 't Vlaamsche land!

October 1876.

1) C.L. Daarmede wordt Constant Lievens bedoeld, Albrechts zeer goede vriend en sterkste medekamper voor den prijs van uitmuntendheid. Hij wierd de groote zendeling en beiden hebben woord gehouden.

**De eerste martelaar.
Aan Julius De Vos.¹⁾**

**Wir horten von Helden oft mahle singen.... Und wie sich liebe
Kampfgenossen schieden.
Oud Heldenlied.**

Bloedig daagde de eedle zon in 't oosten,
bloedig moest zij 's avonds nederzinken,
bloedig zou de dag zijn. Kalm, manhaftig
onze vaders, langs de Groeninghbeke
in gesloten scharen stonden. Waaiend
sloeg de morgenwind de Klauwaartsvane in
plooiën, en de goedendags weerschongen.
Reeds de priester had zijn heilige handen
hemelwaarts gereikt, en, nederdalend,
sloegen ze over 't knielend vlaamsche leger
't machtig teeken van het kruise, zeeënd.
En dan stonden ze op, de kloeke mannen.
Vlammen schoten hunne sombre blikken:
kalm, manhaftig, trillende, zij wachtten.
Ginter in de verte naarsden²⁾ scharen talrijk,
naarsden lijk een weelend wolkgevaarte.
En der kwam een schaar vooruit gestormd.
Kalm, manhaftig wachtten de eedle Klauwaarts.

* * *

Door de ruimte vloog een wolke pijlen
schuiflend... En te midden van de Vlamen
sloeg een kloeke kerel de armen open

- 1) Zondag 1 Oogst 1875 den dag dat Julius de Vos, om reden zijner getrouwheid aan Gode en Tale en Lande, op eene schandelijke wijze uit het klein-seminarie van Rouselare verbannen wierd door den toemaligen superior Eerweerde Heere Hendrick Delbar, kanonik. (Dichtschole)
- 2) naarzen (uitspreken: nazen.): naderen.

wanklend... En daar lag hij, bloedig, stervend,
in des trouwen wapenbroeders arrems.
In zijn herte een scherpe pijl zat bijtend.
Mchtig sloot hij d'hand nog rond de stave
van den goedendag, maar stervend
sloot hij de oogen, langzaam nederzijgend;
en daar lag hij uitgestrekt ten gronde,
en zijn hoofd op 't kloppend herte rustte
van den trouwen wapenbroeder. Somber
wierpen de eedle klauwaarts in het ronde
eenen blik vol vlammen op den vijand
en den lieven wapenbroeder stervend.
Ende hij die sterven ging een stonde
opende zijne oogen die verflauwden;
en zij knielden allen rond hem zwijgend,
en hun hoofden bogen en hij zei hun
stervend: 'Broeders leve God en Vlaandren!
In uw midden zal mijn ziele blijven
binst het woelen van den slag, en strijden;
sterker zal ik, ja, voor Vlaandren strijden
waar ik ga nu. Leve... God en... Vlaandren!'
En zijn stervend hand al beven 't hand zocht
van den wapenbroeder, en zijn hoofd zonk
neder... en een somber murmlen rondliep
in den kring der mannen, die daar knielden,
en zij zeiden: 'Heil den eersten martlaar!'
Maar dan al met eens een hunner opstond,
en, het glimmend blanke wapen zwaaiend,
'Vlaanderen den Leeuw!' riep hij, 'wat walsch is valsch is
en der steeg een stem op, grootsch, ontzaglik,
dreunend wijd en ver door Kortrijks velden:
'Vlaanderen den Leeuw!' En 't stormde, en dreigend
zwaaiden al de goedendags, en vreeslik
ving dan aan de slag der Gulden Sporen!¹⁾

- 1) Wij drukten onderaan de nota van den dichter, ten bewijze dat zijn bedoeling was, onder een zinnebeeld, aan zijn medematen, die hij niet spreken mocht, kenbaar te maken dat hun opstand een eerste martelaar telde.

Aan de broeders.

Sancta Simplicitas! (Mefistofeles aan Faust.)

Broeders, 'k droomde vreemde droomen.

'k Zag een heiligdom te midden
van de wijde Vlaamsche velden,
wijd en ver, alover 't landschap,
knielden biddende scharen.

'k Zag vóór 't heiligdom de priesters
in hun feestgewaden glinstrend;
'k zag den staf en mijter blinken
van den prekenen Kerkvoogd.

'k Zag de wolken stijgen, geurig
uit de brandende wierookvaten;
'k zag 't Hoogweerdig zeegnend rijzen,
in zijn bevende handen.

‘Maged, onbevlekt ontvangen,
wonderdoenster, bid voor Belgie
en de fel bevochten Kerke’
klonken biddende zangen.

En de mannen stonden rechte,
groetten 't heiligdom der velden,
en dan weemlende bewogen
de vertrekkende scharen.

'k Zag de mannen van te lande
met hun blauwe kielen stappen,
biddend langs de bane stappen,
voren baden de priesters.

In de verte rees de stede.
Langs de baan de stappen klonken
met de murmelende bede
van de biddende scharen.

En de stede met haar torens
naarde. Ginder langs de bane,
stond er volk al beide kanten;
geene landslieden waren 't.

Biddend stapten voort de mannen.
Al met eens verdoofden stemmen,
schrik'lijk tierend, het gemurmel
van de biddende scharen.

En al beide kanten dromde
schreeuwend eene woeste bende,
stokken zwaaiden, slagen vielen,
doof te midden het woelen.

Wild geschreeuw de lucht vervulde.
'k Zag er slaan en 'k zag er vallen;
priesters stampte men ten gronde,
schriklijk was de verwarring.

'k Stond daar, voelende in mijne aders
't zwellend bloed dat ging aan 't koken;
't sloeg geweldig in mijn slapen.
'k Wilde schreeuwen en vechten.

Maar de schreeuw bleef in mijn kele,
en mijn voet scheen lam te wezen...
Al met eens 't visioen ten deele,
dwarlend, weemlende, wegsmolt.

'k Zag alleenlijk nog de bane,
en de stede ginder verre.
En mijne oogten brandend keken:
't lag een lijk langs de bane.

Mannen zag ik dan voorbijgaan,
in het zwarte kleed der rechters.
Een dier heeren stak de hand uit
naar het lijk langs de bane.

Maar zij draaiden 't hoofd naar 't oosten,
en zij schenen iets te willen,
ginder in de verte wijzen,
en al bevend zij spraken:

'Ginder troont de trotsche dvingland,
en de bajonnetten luistren;
ginder luistren de kanonnen.'
En ik zag ze voorbijgaan.

Al met eens, aan mijne zijde,
stond er iemand, en 'k keek omme,
en verwonderd eenen man zag,
lijk een reuze gebouwd.

En hij droeg een blauwen kolder
en 't kaproen der oude Kerels,
onze vaders, op zijn schouders
vloten goudene lokken.

In zijn rieme glimmend zat het
kruis van de vrije mannen;
in zijn hand de goedendag blonk,
machtig sloot hij de stave.

Vurig straalden zijne blikken,
en hij keek naar mij. 'k Verstond hem,
en het vonkelen zijner oogen:
hij had alles gezien ook.

En hij reikte mij het wapen
glimmend, en ik greep het krachtig;
maar 't veranderde in mijn handen,
in een knobbelige knodse.

Ende zie! 'k Stond in uw midden,
Broeders, en wij droegen allen
knodsen, en onze oogen straalden
ende trilden ons herten.

Kloek gevoelden we onze zielen,
kloek gevoelden wij onze armen,
en wij zwaaiden onze knodsen,
ende donderende riepen:

Vliegt de Blauwvoet - Storm op zee!¹⁾

1875.

1) Dit gedicht slaat op een aangevallen bedevaart, waarbij een man werd doodgeslagen; maar wiens dood men toeschreef aan een zonneslag. Het werd gedicht als de dichter nog in de dichtschool was, en werd ter Lettergilde gelezen.

Aan de Sint-Jans gilde.¹⁾

Dichters, broeders, wel gedaan!
 Doet maar voort, en... 't zal wel gaan!
 G'hebt een nieuw bewijs gegeven
 dat op Pathmos zielen leven,
 edele kinders van het lied,
 kloeke kerels van 't oude diet.
 Ja, gij zijt een echte gilde,
 vrome christen Kerelsgilde.
 Weg Parnas en Helikoon:
 Pathmos spant voor goed de kroon!
 Kerels waren 't die daar zongen,
 en die zangen, 't herte ontsprongen,
 diep in onze zielen drongen.
 O! wij kennen u beter nu!
 Al de broeders bewonderen u!
 Met dat lied uw hert ontsproten,
 dichterlik uw mond ontschoten,
 nauwer is onz' band gesloten
 vaster staan wij hand in hand:
 leve God en Vlaanderland!
 Leven Kerels, Gilde en Minne!
 Eens van wil en eens van zinne,
 eens van liefde en van gevoel,
 eens van leven en van doel,

- 1) Gezelschap in het klein-seminarie te Roeselare waarin de beste leerlingen, onder de leiding van een leeraar, zich oefenden in het spreken en schrijven. Rodenbach schreef dit gedicht toen ze er vlaamschgezinde gedichten hadden voorgedragen.
 (LEO VAN PUYVELDE)
 Heer Van Puyvelde heeft het mis op met bovenstaande nota. Het handschrift draagt: Driekoningendag 1876. Die dag werd gevierd bij 't zingen van allerhande liederen onder de thuisliggers of 'internen'. Albrecht was dan in Rhetorika, en het gedicht werd in dank gericht tot de leerlingen van poësis, die onder hen 'de Sint-Jansgilde' uitmiekten. Zij beschikten op de speelplaats over een hoek: Parnas of Helikoon genaamd, en ter eere van Sint-Jan, toen in Pathmos werd herdoopt. Het gezelschap door Van Puyvelde bedoeld heette de Lettergilde.

altijd broederlik eendrachtig,
altijd minne en bond indachtig,
in der waarheid wij zijn machtig!
Zoo vooruit! en voortgedaan...
en, bij Sint-Jan! 't zal m o e t e n gaan!

Driekoningdag 1876.

Antwoorden aan de broeders van sinte-Nikolaas.¹⁾

Spijts lafheid, onverschilligheid
 spijs ontrouw en kwaadwilligheid
 spijs vijand en spijs dwingeland
 nog vaster staat de 'Vlag' geplant!
 Spijts alles wat rondom ons valt
 het noodvier laait, de noodkreet schalt
 en roep ter vlaamsche kampenrij
 de 'Jonge Blauwe Kerels' bij.
 Zij komen ook, en rond de vaan
 groeit steeds het jeugdig leger aan! -
 Men spot niet meer, maar - kleene ramp! -
 bekent en schikt den wederkamp,
 verbiedt, ontraadt en dreigt en paait
 en twijfel, angst en tweedracht zaait.
 Zij willen 't zóó: het weze strijd!
 De wederkamp baart moed en vlijt
 en strijdend staan wij rond de vaan,
 doen krijgsbazuin en trommel slaan
 en zenden 't kamplied door de lucht
 u roepend boven 't krijgsgerucht:
 Ei, broeders van Oost-Vlaanderen,
 eerst slaan wij toch in spaanderen
 de laatste knodse en goedendag
 eer dat wij geven óp den slag!
 Doch sterker staat ons heir dan ooit.
 Gij,... zwicht u, wen men vreeze strooit,
 wen 'Isegrim of Leliaard'
 ontijdig 's vijands zege maart;
 gij kent ons: 't weze in zege of rouw
 onz' leuze, 't oude 'Houw en Trouw'
 'Hou zee'! gelijk wij houden zee!
 en, - vliegt de Blauwvoet! storm op zee!...

1) Toen ze gevraagd hadden of De Vlaamsche Vlagge ophield te verschijnen, ten gevolge van de tegenwerking van hoogerhand.

Asrafiel.¹⁾

Hier ben ik, Asrafiel, een uit de negen koren,
 die opstond met den Satan; nu vervloekt, verloren
 voor de eeuwigheid met hem; maar in 't afgrijslijk lot,
 nog altijd grootsch en stout, weerspanning tegen God.
 Ik ben een dezer, wie Satan, ons hellekoning,
 meer dan een enkel wezen, meer dan eene woning,
 meer dan een stede, een land ter doemnis toevertrouwt.
 Ik ben de helsche geest, dien Vlaandrens Engel schouwt.
 Wanneer de Kerels nog, te midden hunner vlâmen²⁾
 en op de duinen van de zee de wilde namen

- 1) Asrafiel, de booze geest door Satan aangesteld om Vlaanderen te verderven, zou in het spel: 'De Wacht over Vlaanderen' de franschsprekende rol van den vijand vervangen. Slechts dit begin werd gedicht (in 1875, als Albrecht nog in de dichtschool was). Naar de nota zouden Asrafiels' gedaanten zijn: de fransche dwingelandij, de franskiljon, en de 'vlaamschgezinde' geus. Hier ligt in kern zijn grootsch ontwerp: 'Het Tooneel van Vlaanderen' en zelfs het nog grootscher ontwerp, zijn 'Humana Comaedia.'
 'k Wil een gedenkstuk stichten - d' Heer mij krachten gaf. Herleeft gij, 't weze uw halle, sterft gij, 't weze uw graf.
 Die twee verzen zijn de synthesis voor een algemeen prologus tot 'Een Gedenkstuk aan Vlaanderen.'

Liefde en erkentnisse.
 Eene lesse voor zijne zonen.
 Een misprijzen op zijne vijanden.
 Eene schande voor de ontaarden.
 Herschepping van het tooneel.
 Hulde aan God en Kerke.
 (en moet het daarom vallen, het valle)

Moet Vlaanderen sterven, dat zijn roem toch geschreven en gedicht zij, die in zijne verwaarloosde gebouwen... enz. begraven ligt, en in de velden van Kortrijk, Kassel en Pevemberg.

Dat het sterve, kennende zijnen roem, en, alzoo, in zijne fierheid zich omhullend, lijk de vallende krijger in zijne vane!

(Uit zijn: Wahrheit und Dichtung.)

- 2) Vlâmen, vlademen, vladen, vlanden - bloote vlakten met krekken, moeren en waterplassen er tusschen. Vandaar Vlaanderen, Vlaming.

der goden hunner vaders van het Noorderstrand,
nog niet vergeten hadden - mij ter eer - hun hand
den reebok slachtte. Ja, mij was 't dien zij aanbaden,
en met het bloed des offers dagelijks verzaadden,
te Thorhout in het oode. Thor was Asrafiel.
Maar Tillo en Amand, en de andren wisten 't wel,
die kwamen prêken hier. En de ongetemde Vlamen,
hun hoofden bogen, en de wilde Kerels kwamen
rondom den priester staan om 't horken naar zijn woord
en 't Doopsel af te smeeken. En dan wierd gehoord,
door 't heilig Thorwoud, het gerucht der bijleslagen;
en 't reuzenbeeld van Doner wankelde op zijn schragen,
en stortte vreeslijk neêr; en door de wijde lucht,
mijn vloek weergalmde schuw met donderend gerucht.
Want Asrafiel, de helsche geest, was overwonnen.
Hij worstelde wel nog vol wanhoop; maar de zonne
schong eindelijk hel en klaar; en hij, die 't donker mint,
moest weg uit Vlaanderen...

Prologus

ter opvoering van Filippine van Vlaanderen
door de Sint-Jansgilde van Rouselare.

Ik kome als Prologus, naar 't oud gebruik, berichten,
wat onze spelers zullen op 't tooneel verrichten.
Wij, jong Studentenvolk en trouwe leden van
de Rouselaarsche Spelersgilde van Sint Jan,
wij zijn van dezen die, naar rang en stand en krachten,
in alles wat zij doen het heilig doel betrachten
van onzen vlaamschen kamp, dat is, het stijgen van 't
gevallen en vervallen lieve vaderland.
Wij zijn maar ja studenten ende jongelingen
en weinig tot nu toe vermogen bij te brengen,
maar, zegt het spreekwoord, hij die doet gelijk hij kan is eerlik man.
Zoo willen wij dat onze spelen lessen wezen
vertoonende aan het volk het groot en blij Voordezen,
der Vaadren deugden, hunnen strijd, hun zege en macht,
dat bij dit levend spel ontwake vlaamsch gedacht,
begeerte en streven om in nieuwe glorielijden
't herboren en herbloeiend Vlaandren te verblijden.
Uedelen, Eerweerde Heeren, hier rondom,
Uedelen vooral, Studenten, wellekom;
den Keurmanschappen¹⁾ onzer vlaamsche Spelersgilden
die hier ten teeken van verbintnis komen wilden,
Uedelen allen die vandage ons de eer aandoet
ons spel te komen zien, welkom en gildegroet.
En wilt den jongen spelers doende wat zij kunnen
Voor Gode en Vaderland, uw goede gunste junnen.

10 September 1876.

1) Keurmanschappen: de bestuursleden, de voormannen.

Het Vlaamsch studentenvolk.¹⁾

Hoerah! 't vlaamsch studentenvolk!
 Laat ons zingen,
 wij, Vlaandrens hoop, wij Vlaandrens kracht!
 Vooruit! en sluit de Gildekringen,
 spijs 't wijze volk dat met ons lacht!
 Hoerah! 't studentenvolk!

De Vlaming stond den Wale na te apen.
 Vlaandrens verleden scheen een tooverwolk;
 Vlaandren wierd²⁾ den doodenslaap te slapen,
 maar dan ontweek 't studentenvolk.

Te midden van die jonge vlaamsche zonen,
 stond dan een priester en hij sprak en zong,
 zong 't lied van Vlaandren in die oude tonen,
 zong, en zijn lied in d'herten drong.

En sedert dien de jongelingen gingen
 't hoofd in de lucht, 'omdat ic vlaminc ben'.
 Hoort, hoe ze leven, hoort de reien zingen;
 't oud vlaamsche volk herleeft in hen.

Wij zijn de Toekomst, laat ze dan maar greten³⁾
 of spuigen vier, of kroppen hunnen spijt;
 wij doen ons beste, willen Kerels heeten
 en hebben dorst naar Kamp en Strijd.

1) Aan oorkonden hoeft men niets weg te laten. Het handschrift heeft tusschen tweede en derde stroof nog dit:

'En spot en laster op den priester vielen,
 en hij vertrok waar 't vonnis hem verjoeg;
 maar 't zaad lag toch te kiemen in de zielen,
 en schoot en groeide en vruchten droeg.'

2) w i e r d : begon.

3) g r e t e n : schimpen.

Broeders, vooruit rondom de vlaamsche vane,
gilde bij gilde, en zingend, hand in hand,
luider dan 't kraaien van den franschen hane:
'Voor God en Kerke en 't vlaamsche land!'

1876.

In Vlaanderen.

Der Rousselaersche Dichtersgilde aangeboden.¹⁾

Eh! jeunes gens, chantez plus bas
 pourqu'on ne vous entende pas.
 Que chantez-vous des temps de gloire?
 Il n'en reste que la mémoire!
 Eh, jeunes gens, chantez plus bas.

Waar was men vrij toen alles boog?
 In Vlaanderen!
 Waar leefde 't volk 'dat niet en loog?'
 In Vlaanderen!
 Waar was men vrij toen alles boog?
 Waar leefde 't volk 'dat niet en loog?'
 In Vlaanderen, ons Vaderland.

Waar leefde 't vrije kerelsdriet?
 Waar klonk des klauwaarts zegelied?

Waar leeft een volk nu zonder taal?
 Waar leeft een volk van apen kaal?

Waar woont verbastering en smaat?
 Waar 't volk dat hem vertrappelen laat?

Waar is het dat de Vlaming zwicht?
 Waar spuigt men in zijn aangezicht?

Waar zucht een volk zijn zwanelied?
 Waar sterft een groot en edel diet?

Febr. 1876.

1) Een andere lezing draagt:
 'Eenen vervolger van Vlaamsche jongelingen ter gedenkenisse.'
 Het moto hierboven stond op een ander handschrift, en zinspeelt ongetwijfeld op de
 woorden door bedoelden vervolger eens uitgesproken.

O zonneshijn

(De Kollegiestudent tot den zonneshijn.)

WIJZE: Schumann, O Sonnenschein.

O zonneshijn, o zonneshijn,
gij roert den grond des herten mijn:
sinds lang zijn eigen onbewust,
weêr hijgt het, klaar van levenslust.

'k Vergete ik ben ter vangenis,
waar levenslust een doodzonde is!
O zie, 't is zondag! zie dien stoet!
Zij wandelen, wandelen blijgemoed...

O vrijheid, vrijheid, vrijheid zoet!

O zonneshijn, o zonneshijn,
mocht gij hier ook een zonde zijn:
misschien, weert men uw stralen af,
gewonen wij ons aan dit graf.

Herschep gij ons steeds mensch en man
- God weet waar wanhoop voeren kan.
Hoe kunt gij zoo wreedaardig zijn.
o zonneshijn, o zonneshijn!

2 Sept. 1879.

Prigioni

Den levenslustigen jongling heeft men tien jaar opgesloten,
 voor zijn geluk en zaligheid, in een dier heilige koten
 die men kollegiën heet. Daar heeft hij tien jaar, tien jaar lang,
 het leven mogen leven van den leeuw in zijn gevang.
 Daar heeft hij, tien jaar, alles wat hij geerde moeten derven,
 en nauwliks met zijn jong gedacht in 't rond soms mogen zwerven,
 - het oog een stond vergetend dat hem gâsloeg uit den stoel -
 alover 't zonnig wonnig veld, en door het blij gewoel
 der bonte wereld, om dan weer het hert, vol pijnlik langen,
 te kwetsen aan de werklikheên; en moedeloos gevangen,
 die muren daar te vloeken, en met eenen diepen zucht
 en waterblinkende ooggen, door de vrije blauwe lucht,
 den vogel te vervolgen, die al zingen en al klingen
 de vleugels repte - o zinnebeeld! - en steeg in 't zonneshingen
 Hij heeft gebeden, gestudeerd, veel fransch gesproken, want¹⁾

- 1) Onder titel Prigioni, en tusschen haakjes: zie 'Mi Prigioni' vonden wij eene w i j z i g i n g , gedeeltelijk in verzen en de rest in proza Hier volgt ze:

het is de wet. Gelukkig heeft hij niet als flamingant
 den banvloek hooren dreigen. In de wandling rond de boomen
 heeft hij begeesterd door hun vreemd gedruisch, soms wilde droomen
 van leven en van toekomst, bont den vrienden voorgedicht
 en soms den goeden bloed getergd wiens heilig aangezicht
 er al te heilig uitzag, met beschrijven en ontleden
 den tooverenden lust van al die werldsche ijdelheden,
 verdoemd door wie ze niet en kent, ze zoekt of ze beklaagt;
 zoo driftiglik door al wat jong en man is nagejaagd.
 Helaas de wereld kende hij, hij ook slechts bij verbeelding.
 In 't kot nietwaar? doch maakte er zich tot der fantasie speelding
 zoo een romantisch schetsken van die - was het juist dat niet -
 er toch op trok of trekken moest. Des hadden soms verdriet
 de goede bloeden die hem.... veranderd vonden,
 ..... gebedeken jonden.
 hetgene, liet het hem gelijk, hem toch geen kwaad en kon.
 Hij heeft gelijk.... verstopte bron,
 ..... leven,¹⁾
 van tijd tot tijd in rede of dicht zijn hert eens lucht gegeven.

Doch zelden, want verstand en herte zijn verboden: Het eerste niet gekweekt maar verdoofd,
 en de wille niet gerecht maar geknakt. Want eens moet men tot het ideaal der samenleving
 komen: een schaakspel van doove en blinde kamploenen. 'De Overheid' ziet, hoort, oordeelt,
 leeft, denkt, streeft voor die miljoenen.

Ach 'v e r n i e l i n g' en niet opvoeding zij dan de leuze, en men bedriege niemand!
 Ziet ge wel, in het begin kan dat gaan, op het einde verstaat men, ziet men, hoort men te veel
 om langer genoegzaam te kunnen zwijgen, en den vloek te weerhouden. Heil hem, ja, wien
 echt gevoel van krenking van mensch - en manne weerde, zuiver van allen anderen drift, tot
 reactie dwingt. Driedubbel heil wie dan vindt dezen die de reactie regelt en voor eeuwig haar
 gedenken doet dat waarheid waarheid is, opperste rechter en beslisser, boven alle tijden en
 personen enz.'

het is de wet. Gelukkig zoo hij niet als flamingant
 den banvloek heeft verdiend. Hij heeft, al wandlend rond de boomen
 des koers, begeerend naar hun vreemd geruisch, zijn wilde droomen
 van toekomst en van leven, bont den vrienden voorgedicht;
 en soms een goeden bloed getergd - wiens heilig aangezicht
 er al te heilig uitzag - al beschrijven en ontleden
 den tooverliken lust van al die wereldsche ijdelheden;
 van snaar, klavier en stemmenzang; van zalen waar de glans
 u dronken stroomt; van zot-zijn en van wemelenden dans;
 van varen in den zomernacht; van wonderliken toover
 der stemmen en der bliken, wen de maan schingt door het loover
 en menig ander dingsken nog, zoo romantieklik zoet,
 dat men zich licht de boet getroost, indien men dan eens moet
 een scheute schieten - in de lucht - ofwel, naar heusche wetten
 tot 't staven eener vriendschap, eens probeeren met floretten.
 Waarop de goede jongen soms gezucht heeft uit den grond
 des herten, en den wereldling een bedeken gejongd,
 dat toch geen kwaad kon neen. Hij heeft in 't onverdraaglik leven,
 van tijd tot tijd in rede of dicht, zijn hert eens lucht gegeven
 maar heeft veel meer gezwegen; want de muren van 't gesticht,
 die hebben ooren - d w a n g e r z e g e v i e r t - en 't is toch
 zijn heil te schatten in dit huis van wijze tucht en zegen,
 en veiligheid, helaas! Hij heeft zijn zaligheid gekregen,
 van tijd tot tijd, en zoo 't behoort, een pert te meer gespeeld;

doch boven alles, heeft hij zich onzeggelijk verveeld...
en onbeschrijfelijk verlangd naar 't einde. En na veel langen,
is 't einde toch gekomen, traag genoeg.

De lange gangen
en zalen zijn vol volk. 't Gesticht staat overeind; men spoedt
men zoekt, men loopt verdoold, men zingt, men schuifelt, en men groet
een kennis hier en daar. Het kloksken luidt, de rangen
vergaadren in de gaanderij, en stappend door de gangen,
peinst menigeen: 't is eindelijk nu toch de laatste maal.'
Allicht zit men te braden in een opgepropte zaal.
Muziek dreunt; 't stijgt een martelaar naar 't eeuwig leven amen;
men deelt de prijzen en begroet der overwinnaars namen.
De Bisschop houdt, diep aangedaan, een rede, die gewis
- want heel de zale geeuwt er bij - naar al de regels is;
en spreekt, ter eer der menschen van te lande, in fransche tale,
en eindlik 't is gedaan. Het volk stroomt langzaam uit de zale;
't studentenvolk is haastig en dromt door. Hoezee, vooruit!
Tien jaren zijn voorbij, hoezee, de vangenisse is uit!
Het leven herbegint! Aan ons de jeugd, de vrije blijheid,
de drift, de vrije werkzaamheid! Gegroet, o gulden vrijheid!

Zantekoren.***In 't Kollegie.***

Twee vogels vliegen zij aan zij,
 daar, tusschen 't blauw gewelf en mij...
 Gij moogt gij vliegen, vrij en snel,
 en ik, ik moet aan 't werk, vaarwel!

21 Juni 1876.

* * *

Hoe treurig stond ik soms in 't open venster
 der vangenis, en zag de blijde vogels
 vrij zingend stijgen in de blauwe lucht,
 en 't veld wijd liggen in den zonneschijn,
 en 'k peinsde ik was daar - pour mon bien - gevangen.

Zij loechen.

Zij loechen en staken hun schoudren op
 omdat ik hun klapte van Vlaanderen.
 Zij loechen en zeiden: Van anders wat
 en hooren wij nimmer u klappen.
 Wel neen, neen! Mijn Vlaanderen is mijn ziel,
 mijn leven, het doel van mijn streven.
 Mijn leven voor Vlaandren en Vlaandren voor God,
 o mocht ik dat winnende sneven.

1876.

De Rousselaarsche Lettergilde 'De Vriendschap'.

Wanneer de jonge krijger de oudre rond hem hoorde,
 al werken met den kling, hem wekken met den woorde,
 en ondertusschen roepen bij zijn slagen: 'Goed!'
 dan voelt' hij de arrem feller en den jongen moed.

Zoo ook in d'hedendaagschen kamp, waneer de kringen
der oude kampers groeten 't werk der jongelingen,
verkloekt de jonge moed, verkloekt de jonge hand
ten kampe voor den aard, de tale en 't vaderland.

Nov. 1876.

Op het fransch kaartje van een flamingant.

Harceler le gaulois et chanter le tudesque,
Celà fait bien parfois, mais trop chevaleresque,
Abjurer pour celà la langue du bon ton,
Ce serait un peu fort, nietwaar, heer Frans... kiljon?

Jan. 1878.

Van eenen Minnezanger.

Jan liep een jaar van allerlei verliefde dichtjes zwanger
en gaf dan eenen bundel uit geteekend: *M i n n e z a n g e r* .
Zóó meende hij het, maar helaas, de teeder liefdeklager
vergat een *n* en, voor zijn straf, des hiet hij *M i n n e z a g e r* .

Jan. 1878.

O wi, o wach!

Het bloemken heeft den wind betrouwd,
die teeder en licht het kwam streelen;
het windeken heeft de bloeme geknakt
en is nu met andere aan 't spelen.
Geknakte stengel doorstriemt geen kracht,
het 's al verloren, o wi, o wach!
En onder den zonnigen lentelach,
hangt 't bloemeken kwijnend te sterven.

* * *

Hoe licht begaan, o meisjes lief, hoe schrikkelik doorleden.

* * *

Het kind bezag de zee en ging
in 't gulden koren weenen.

Byron.

Der zalen pracht, de dans, het meer, het nachtluk varen,
het fluitren en de zang, de riemen door de baren,
't gevaar, 't getogen zweerd, het vluchten door den storm,
het bed... Bedrog! Het kwaad blijft kwaad en baart den worm.

* * *

Hij zat daar nog verzeeuwd en spooog op Kerk en Vlaandren.
Och, zwadder maar en braak, men antwoordt niet aan beesten.

* * *

Ha, kruipdier, u bevecht men niet,
u slaat men op de kake met
het platte van het zweerd,
en vraagt zich nog of 't eerlik was
het edel blank metaal,
in 't reinend vuur getemperd, op
't onêel gezicht te leggen.

* * *

O kind der helden, tot den strijd geboren,
uw minne weze eens mans, uw veeten en verdriet...

* * *

Recht is het hert der kindren en der volkren,
en weigert liefde waar geen eerbied past.

* * *

Gelijk de Wiking vrouwenvrij,
het maaierend zweerd voor lief,
den vrijgekozen broeder trouw,
en trouw tot na den dood.

* * *

En koortsig schreef hij uit 't bestoven handschrift,
al wat zijn haat en veete geren kon,
en wierp het in het vuur; en duivelsch blijdzaam
zag hij de vlammen het bewijs verslinden
der valsheid der ontworpen lasteringen.
En 't was een man van vrijdom en vrijzinnigheid.

De Kerk.

De Kerk stapt onder kletterende zweerden.
Een zweerd wil slaan - een zweerd verslaat den slag:
het zweerd van Diedrik - 't zweerd van Karlemagne;
de valsche dolken - 't zweerd van den zouaaf;
't vergiftig zweerd der hedendaagsche dwergen,
zich helpend om haar boven 't hoofd te kunnen,
- 't onzichtbaar zweerd door Godes hand bewogen.

Lannoy op Franz I.

'k Zie hem nog staan, zijn zweerd daar overgevend:
'Neem, alles is verloren buiten de eer'.
Ah schandelike vorst! Wat walsch is valsch is,
luidt 't spreekwoord nog bij ons, en heeft gelijk.
Bij het verbreken van 't Madrid-verdrag
had reeds uwe eere eentwat geleden. Nu,

moogt gij in volle waarheid zeggen: 'Daar,
neem, alles is verloren, zelfs mijne eere.'

**(Na den slag van Pavia.
Lannoy, een Belg, generaal bij Franz I.)**

* * *

'k Ben arm, gij rijk - en toch, mijn voet staat op uw hoofd.

* * *

De man keek op, zijn keten klonk - de slaven deinsden.

* * *

En op hun wezen staat 't verhaal vas hunne nachten.

Hugo Vander Goes.

De zinneloosheid loert van uit den afgrond des gedachts.

(op de schilderij van Wauters)

* * *

Eensklaps gaat onverwacht de banklok aan het bonzen,
allichte stapt het volk op straat, verwarde stemmen gonzen,
't gegons baart rep en roer; welhaast klinkt wapenklang,
ten vrijdagmarkte tiegt gewapend volksgedrang.

* * *

De bende snelt
door 't rookend veld,
het dondert uit de verten.
De bende sluit
en stormt vooruit,
verdunt, al lijken tertend.

* * *

't Geknal, 't gedonder zwijgt, de kruitwolk drijft, ontdekt
 't doorploegde veld met bloed en lijken overdekt.
 In drijvend doof gekerm versmelten duizend smerten,
 uit 't oosten rolt de nacht en 't laait in al de verten.

* * *

Kanonnen verbrijzeld, geklovene schedels,
 op bloedige wezens den glimlach der dood.

* * *

De schepen zetten aan en 't dondert op de zee.

(Zeeslag.)

Winendaele.

Wij stapten door het aksterbosch, 't klaroen schelde in de verte...
 Daar stond vóór ons der graven slot van Male,
 zeer net hersteld, herschilderd en bewoond
 door eenen eedlen makelaar in peerden.
 Daar stond de herberg nog waar eens Jan Breydel
 Leroux gelijk een os ten gronde sloeg...

* * *

En 't was een ruw en mannelik genot,
 gelijk van eenen zonnigen wintermorgen,
 van eenen koelen maar gezonden berglucht.

* * *

Ter stonde dat de laatste sching der weggesmolten zonne
 door 't wordend donker, traag harmonisch wegrilt,
 terwijl de maagdelike maan, haar nevelkleed afwerpend,
 haar koel doorschijnend meer komt ingezwommen...

* * *

't Wordt avond en de smoor drijft rijzend uit de beken.

* * *

Een vreemde zonnestraal beklimt de scherpe gevels,
de navond rijst ter kim en 't deemstert in de straten.

* * *

Door boomen en twijgen
over het veld,
met de stem van 't fluisterend windje,
spreekt de tooverende avond;
uit donkere holen,
roept hij de geesten,
en half onzichtbaar,
- nevelige gestalten -
krieland jaagt hij ze
over de velden,
in 't wordende wondere tweelicht.

* * *

De zilvren nacht ligt over weide en vlieten.

* * *

In onbewolkten hemel zwom de melkige mane.

* * *

De misdrijfbarende - radende - bergende nacht.

* * *

Flauw en vaal verlichtte 't lampen
de arme seminariekamer.

Samenzwerend zaten stille,
 angstig telkens 't wikte of mikte,
 met papieren en geschriften,
 die vier goede samenzweeiders
 voor de tale en voor den lande...
 Schimmen waarden langs het venster,
 schimmen door den nacht voorbij,
 wen 't vereend al ronkend twaalf sloeg.

Vlaggemannen.)

Herberg.

Ter herberg, rond de tafels neergezeten,
 in vloer- of kaartenspel, zat 't boerenvolk
 de moeheid van den arbeid te vergeten,
 gedompeld in een blauwe tabakwolk.

Teleurstelling

Zij gingen door storm en wind, en 't kind
 dat zij ridderlik kwamen bezoeken,
 lag zonder er naar te roeken,
 zeer rustig in bedde en sliep - zeer diep.

* * *

En uit der kimme diepten kwam allengs de dag geschemerd.

* * *

Hoe pijnlijk zetelt de armoede in een feest,
 hoe pijnlijk lachelt zij en doet ze mede.

* * *

Professor: 'Quid est philosophia?'
 Een voddeman op strate: 'Vodden, vodden!'

Uit allerhande papieren van A.R.)

Waar kunnen wij toch beter zijn?

(Gildelied op bekende wijze.)

Waar kunnen wij toch beter zijn
 dan in ons vaders Vlaanderen?
 Dult Vlaanderen roerloos, schande en dwang en druk
 nog scheidt de Vlaming troostend Vlaamsch geluk:
 vlaamsche leute,
 eeuwige scheute
 op Vlaanderens veizaam stuk.

Waar kunnen wij toch beter zijn
 dan in der knapen stede?
 Al loopt zij vol pandoers en petermans,
 en slimme astecs, en overlopend fransch.
 Knapen boven!
 Heil voor Loven
 die oude knapenschans!

Waar kunnen wij toch beter zijn
 dan knapen onder knapen?
 Brengt elke dag zijn noeste bezigheid,
 vermoeit den geest ons levens werkzaamheid,
 zielelavend
 brengt ons de avond
 zijn gulle spraakzaamheid

Waar kunnen wij toch beter zijn
 dan gildebroeders samen?
 Houdt staatzucht flamingantendom in pacht,¹⁾
 hier reeden wij vrij woord en vrij gedacht;
 dat ons wrake
 't net eens slake
 waarin men Vlaanderen smacht.

1) Werd daarom in de vorige uitgave dit lied niet overgenomen?

De knape

Voorzang.

Komt allen bij die niet en weet
wat men eenen knape heet.

Rei.

Komt allen bij die niet en weet
wat men eenen knape heet.

Voorzang.

Een herte vol warremte en vol gewoel,
een geest. een ijzeren grepe koel.

Rei.

Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een wakkre drift, een liefde of haat
voor alles wat gaat en staat;
misprijzen voor wie op zijn eigen leeft,
misprijzen voor wie geenens l i e v e r heeft:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een koel verstand, een vrijen geest,
die zelf in de wereld leest,
die twijfelt en zoekt, bewijst, beweert,
en niet bij eens meesters woord en zweert:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een wakkre drift, een koel verstand,
steeds broederlik hand in hand:
geen kever die tegen de vensters wiegt.
geen ijver die op zijn fransch... vervliegt:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een enkel woord, 't zij lief of leed,
steeds geldende heilgen eed
een houwe trouwe niet gauw verpand
maar tegen hemel en aard bestand:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een wakkre drift, een koel verstand,
een trouwe als een eed bestand,
voor Waarheid en Vrijheid steeds hand in hand,
voor Kunde en Kunsten en Vaderland:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Een heuschen gast in reine rust
der eigenweerde bewust,
die, slingert er aan zijn heupe geen zweerd,
zijn weerde met tale en wezen weert:
Zóó bouwen wij een knape die telt een heelen man.

Al zingen 't vrije lied

Wij stappen geren¹⁾ zingend langs de baan,
dat mag in ons de kerels²⁾ nog verraân,
de kerels ook zij staptten geren aan;
al zingen 't vrije lied.

K o o r .

O ja, de kerels nog bestaan:
het staat hun zonen ook nog aan
in schaar te stappen langs de baan,
al zingen 't vrije lied.

Zoo kwamen zij ook van de male weêr,
en lieten klinken, spijs hun graaf en heer,
de scherremsaksen³⁾, 't vreeselik geweer,
al zingen 't vrije lied.

En als het kamp was in Kerlingaland⁴⁾,
de benden kwamen toe van allen kant,
en zwaaiden trots de scherremsaks in d'hand,
al zingen 't vrije lied.

En was de vijand 't bloedig veld ontvlucht,
de schaar kwam weêr; de scherremsaks geducht
klonk weêr op zij, en door die wijde lucht
daar dreunde 't vrije lied.

De kerelsaard blijve in ons hert en daân,
en om te toonen dat wij zoo bestaan,
zoo dreune luid door 't veld en langs de baan
het vrije vlaamsche lied.

1) g e r e n : geerne, graag.

2) k e r e l s : zie blz. 52.

3) s c h e r m s a k s : kort, breed zwaard, het geliefkoosd wapen van de Saksers en de Franken, veelal aangegeven als het kenteeken van den vrijman.

4) K e r l i n g a l a n d : zie blz. 52.

Doedele bommele

Als de kerels te gare zijn,
doedele, bommele, romdomdom...
Wat liedje moet er gezongen zijn,
doedele romdomdom.
't Kerelslied, 't kerelslied,
doedele, bommele, romdomdom,
't kerelslied, 't kerelslied,
doedele romdomdom.

Ze renden met zessen al langs de baan,
zij hadden stalen kleeren aan.
- Isegrims!

Zij hadden waaiende helmen¹⁾ aan,
zij renden zingend langs de baan.
- Wat zongen zij?

Van edele ridders en heeren groot,
van nijdige kerels en galgedood.
- Isegrims!

De kerels kennen een schoonder zang,
De zang der kerels en is niet lang,
- Maar zegt veel.

Vliegt de Blauwvoet? - Storm op zee!
Vliegt de Blauwvoet? - Storm op zee!
- Storm op zee!

En als de kerel aan 't zingen valt,
zijn liedje boven al de andere schalt:
- Storm op zee!

1) waaiende helmen: met zwierende vederen.

Kerelslied

Wan die Kerels te gare siin,
dan singen se een dansende liedekin.
- Singen, singen!

Daer rende er een bende langs de Elvenbaen,
si hadden al stalene netten aen.
- Heeren, heeren!

Si hadden al wanten end' helmen aen,
si renden al singen langs de Elvenbaen.
- Renden, renden!

Si sangen ridders end heeren groot,
van laten en Kerels en galgedood.
- Sangen, sangen!

Dat hoorde toen sommige vrome gast,
end stappans so greep hi die sakse vast.
- Saksen, saksen!

Ende alle die vrolike gasten saen,
si hieven dan ook hun liedekin aen.
- Sangen, sangen!

Opdat die musike mocht schoner siin,
die siksen die klanken bi 't liedekin.
- Klanken, klanken!

Si sangen en dansten daer uren lang
en 't klank er een grau ende bont geklang.
- 't Kamplied, 't kamplied!

En 's avonds daer vloeide er een rodine vliet
end vele die sangen hun laetste lied.
- Sangen, sangen!

Die Fransche ratten.

Ene waer gebeurde ende seer stichtende legende gedicht up die wise van den Uil.

Voorzang.

‘Den Uil die op den Meiboom zat,

Rei.

Den uil die op den Meiboom zat...’

Voorzang.

Maar 'k wete ik een schoner liedekin dat
zoo wonder vertelt van de fransche Rat,

Rei.

zoo wonder vertelt van de fransche Rat,
de Rat
vivat!

Ons meldt een oude pergament:

‘Doen was er in Vrankrijk grote ellend,
die Ratten en wierden 't niet gewend.

Si sloegen raed met groot geluud
ende achter veel tateren lood 't besluit:
‘Het scuutjen van cante ende 't landekin uut.’

Ter Leie toog dat leger grau,
maer al met een keer 't weêrclanc m i a u ,
en s a u l v e q u i p e u t ginc het even gau.

Si sloegen raed met groot geluud
ende achter veel tateren nieu besluit:
‘Al onder al onder den grond 't land uut.’

Door de eerde wroetelt heel die scaer,
 maer al met een keer 't weêrclanc *W i e d a e r ?*
 Ei laes! si ne conden niet keeren daer!

Ser Zannekin daer begraven lag.
 Ser Zannekin die schoot in een lach
 waneer hi daer alle die Ratten zag.

En rapend al siin fransch bi een,
 segt Zannekin: waer naertoe he been?
 Maer antwoorden - ach 't en dierf geen een.

Doch Zannekin had het stappans vast,
 'en', peinst hi, 'dat 's nen keer wel épast:
 nu spelle ic siin lesse den vlaemschen gast.'

Ser Zannekin sprac: 'Du fransche Rat,
 moi sais bien du best maar dit en dat
 et ne rien méritez que la valle et la kat,

Maer sedert enen tiit van hier,
 die Vlamingen doven het vlaamsche vier
 dat sullen si mi betalen dien

So 'k late u loor, maer horket wel,
 'k verwensche u ratten in menschenvel,
 en doen sult gi wat ik u voorenspeel:

Gi spreidet door gansch Belgenland,
 gi siit er so sot als een franschman kan
 ende ieder van u wordt een grote man.

Die Wale u broeders groeten sal,
 Die Vlaming u bewondren sal,
 heel 't landeke om lessen comen sal.

So dringt gi sommige ambten bin,
so c e n t r a l i s e e r t gi gesag en gewin
en draait heel het landekin naer uwen zin.

Doen duvelt gi den Vlaminc fel,
maer speelt onderwile een comediespel
en liegt in het groot: dan es alles wel...?

Ei, Zannekin, wij verdienen 't wel,
maar 't gaat toch op laatste van 't spel te fel
verwensch ze toch weêr in hun rattenvel,
de Rat
vadat!

1876.

Krik krak, tjou-la-la.

Op volkswijze.

Krik krak tjoulala, tjoulala, tjoulala,
Krik krak tjoulala, tjoula, tjoulala,
het bonte land dat geurig, kleurig ligt in 't rond
brengt leute in 't hert en 't liedjen in den mond.

Hetzij op 't hof de wekkerende hane kraait
en door den smoor de zonne in 't oosten laait.

Hetzij de zonne bloedig in het westen smelt
terwijl 't 'Ariauw!' van wei tot weide schelt.

Hetzij de mane lachend op de velden schingt
en door het hout een aardig windje zingt.

Gelijk de horen in d'alouden heldentijd,
het liedjen meldt ons komste een ure wijd.

Ons vlaamsch gezang het oude vlaamsche land verheugt
het landvolk horkt en 't liedjen doet hun deugd.

En blijdzaam stapt ons bende door de velden heên,
het hoofd omhoog vol droomen van 't verleên.

En Kerels, Klauwaarts tiegen in ons droomen blij
al zingen, klingen, 't wapen hoog, voorbij.

Dan trekken wij eentwaar¹⁾ een oude herberge in,
en zingen op zijn oudsch der helden min.

1) eentwaar: ergens

Minnedrank.

Eertijds toen de vrije Vlamen,
op den dag der kerelsmaal,
welgezind te gare kwamen
in de wijde gildezaal,
wierd de schale vol geschonken -
schuimend bier, der kerels drank -
en de min in 't rond gedronken
bij der liederen vrijen klank.

Koor.

Ei! de schalen vol geschonken,
en den vlaamschen minnedrank
broederlik in 't rond gedronken,
bij der liederen vrijen klank!

Sa, het bier schuime in de schale,
't zuiver, krachtig, vlaamsche bier;
't is hier gilde, 't is hier male,
en der zitten kerels hier!
Bond en gilde werken krachtig,
bond gesloten hand in hand,
en gedronken minne eendrachtig
tot het sterken van den band.

Drinken we al ons minnen samen:
Minne van ons Vlaanderland,
van ons vaders, de oude Vlamen,
en van onzen gildeband,
van den Klauwaart, van den Blauwvoet,
van 't voorspelde zeegedruisch,
van hetgeen des klauwaarts klauw hoedt,
't lieve dierbaar Christi kruis.

Penteekening uit een schrijfboek van Albr. Rodenbach.

Klokke Roeland.

Voorzang.

Boven Gent rijst
 eenzaam en grijsd¹⁾
 't oud Belfort, zinbeeld van 't verleden,
 Somber en grootsch,
 steeds stom en doodsch,
 treurt de oude Reus op 't Gent van heden.
 Maar soms hij rilt
 en eensklaps gilt
 zijn bronzen stemme door de stede.

Toe z a n g .

Trilt in uw graf, trilt, gentsche helden,
 gij, Jan Hyoens, gij, Artevelden:
 'mijn name is Roeland, 'k kleppe brand
 en luide storm in Vlaanderland.'

Voorzang.

Een bont verschiet
 scheidt 't bronzen lied
 prachtig weërtooverd mij voor de oogen;
 mijn ziele erkent
 het oude Gent;
 't volk komt gewapend toegevlogen.
 't Land is in nood:
 'Vrijheid of dood!'
 De gilden komen aangetogen,

Toe z a n g .

'k Zie Jan Hyoens, 'k zie de Artevelden,
 en stormend roept Roeland den helden:

1) g r i j s d : grijsde: westvl. vorm voor grijs.

‘mijn name is Roeland, 'k kleppe brand
en luide storm in Vlaanderland.’

Voorzang.

O heldentolk,
O reuzenvolk,
O pracht en macht van vroeger dagen;
O bronzen lied,
'k wete uw bedied,
en ik versta 't verwijtend klagen.
Doch wees getroost:
zie 't oosten bloost
en Vlaandrens zonne gaat aan 't dagen.

Toe z a n g .

Vlaandren die Leeu! Tril, oude toren,
en paar uw lied met onze koren:
zing: ‘Ik ben Roeland, 'k kleppe brand
luide triomfe in Vlaanderland.’

De nieuwe Vlaamsche leeuw¹⁾

Ter Lei en Scheldegouwe, daar leeft reeds menige eeuw
in zijne stille vrijheid, een oude zwarte Leeuw,
en van zijn jonge jaren, geweld en list te gaar,
belegert en belaagt hem een felle vijand - maar
ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
ze zullen hem niet temmen, den ouden zwarten Leeuw.

Die Leeuw is onze name door ruimte en tijd vermaard,
die Leeuw is onze tale, die Leeuw is onzen aard,
die Leeuw is ons geloove, ons roomsch-zijn kort en klaar:
geloove en aard en tale mishandt er velen - maar
ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
ze zullen hem niet temmen, den ouden zwarten Leeuw,

Des Leeuwen vijand is dat gedrochte glad en bont,
de 'duivel uit het zuiden' met zijnen franschen mond.
O Breydel en De Coninck, gij kent de beest niet waar?
En Reie en Leie rolden soms bloedig water - maar
ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
ze zullen hem niet temmen, den ouden zwarten Leeuw.

Doch slank en duizendvoudig van doening en van leest,
sloop onzen lande binnen de gladde en bonte beest:
er kwamen vossen, wolven, o spijt! en deze schaar
van hongerdolle ratten nu groote katten - maar
ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
ze zullen hem niet temmen, den ouden zwarten Leeuw,

Zij schelden ons ten Kamers en op hun vuil papier,
mishandelen ten kazernen den 'boer' gelijk een dier,
betalen donkere dolken en zonnslagen klaar
en reiken nu hun klauwen naar onze kinders - maar
ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
ze zullen hem niet temmen, den ouden zwarten Leeuw,

1) Was dit lied ook niet Belgisch genoeg voor de vorige uitgave?

De Vlaming is langmoedig, gij katten weet het wel,
doch krabbelt niet te vele den stillen Leeuw zijn vel;
want hoe zoudt gij verschieten, die op hem aast en leeft,
schoot eens den Leeuw te binnen als dat hij klauwen heeft.
Ze en kosten hem niet temmen, al proefden ze eeuw op eeuw,
gij zult hem ook niet temmen, gij katten, onzen Leeuw!

1879.

Psalm

God onze Heer, gij zijt de Heer der Heeren,
 Gij draagt de wereld op uw hand;
 lacht ge op een volk het bloeit vol roem en eeren,
 't straal van uw oog stort het in 't zand.

God onze Heer, eertijds loecht gij op Vlaandren:
 't bloeide en was groot op land en zee,
 ten heilgen kamp voerde het zijn vaandlen,
 koningen schonk Vlaandren den vreê.

God onze Heer, schouw neer op onze schanden:
 zie, Vlaandrens Maagd slaapt in haar vaan,
 hier willen dweepers 't Kruis uit hare handen,
 ginds doemt men haar opnieuw in uwen naam.

God onze Heer, wil 't jonge diet aanhooren:
 wij zagen Vlaandrens schande en nood,
 en hand in hand wij hebben het gezworen:
 'Voor Recht en Eer' kamp tot der dood.

Lijk 't Gildenheir langs de Leielanen,
 wij knielen neder voor 't gevecht:
 sterk onzen Bond, zegen onze vanen,
 zegen ons roer, zegen ons Recht.¹⁾

1877.

1) Albrecht zelf herzag hooger tekst, doch slechts gedeeltelijk en duidde voor de rest alleenlijk de versmaat aan; vandaar de onregelmatigheid. Hij dichtte den eersten tekst op muziek van Mehul, om gezongen te worden door 't Vlaamsche leger voor den slag, in 't stuk Philippine van Vlaanderen.

Psalm¹⁾

God, onze Heer, Gij zijt de Heer der Heeren.
Gij draagt de wereld op uw hand;
lacht ge op een volk, het bloeit in roem en eeren,
keert Gij uw blikken, 't stort in 't zand!

God, onze Heer, Gij loecht weleer op Vlaanderen;
toen was het machtig, schoon en fier;
kluister en juk, het sloeg ze ruw aan spaandren:
'Vrijheid en Neering!' klonk het hier.

God, onze Heer, wil 't jong geslacht aanhooren;
red Vlaandren uit zijn diepen val!
Zegen den eed door allen trouw gezworen;
Vlaanderen, Vlaanderen boven al!

1) Andere lezing, medegedeeld door Prof. Dr. G. Verriest. Zie Albrecht Rodenbach bij de studenten te Leuven herdacht. Leuven, Bureel Ons Leven, 1905.

Nieuwjaargroet

O broeders van heel Vlaanderland,
 ons bindt een trouwe Gildeband,
 die, eender¹⁾ van gedacht en streven,
 voor Gode en Tale en Lande leven:
 U roepen wij als nieuwjaargroet
 't begeestrend woord van sterkte en moed
 dat, wen de wilde legerbenden
 al strijden door elkander wenden,
 te midden 't woelen wordt gehoord
 het bondig maar almachtig woord
 Vooruit!

Vooruit de jonge vlaamsche schaar,
 vooruit door het beginnend jaar,
 vooruit! eenieder hou' zich sterk!
 Vooruit met ons misprezen werk,
 vooruit tot spijt van die 't benijdt,
 vooruit spijs laster en verwijt,
 vooruit spijs onverschilligheid
 en lafheid en kwaadwilligheid,
 spijs ontrouw en spijs misverstand,
 spijs vijand en spijs dwingeland,
 Vooruit!

1875.

1) e e n d e r : gelijk eensgezind.

De Coninck verlost.

Der Klauwaardsgilde van Roeselare, ter gedenkenisse der opvoering van 'Breydel en De Coninck'.

De Steê leed Walendwang en Leliaardsverraad.
 Ter Zale in 't Prinsenhof te midden zijnen raad
 zat Châtillon en sprak van halsrechten en hangen.
 In 't onderaardsche kot De Coninck zat gevangen.
 'Het hoeft,' zei Châtillon, 'voor dat het zij te spâ,
 een lesse aan 't muiersvolk.' De heeren knikten ja.
 Van Ghistel toonde een lijst: die mannen zou men vangen
 en diende men aanzijds De Coninck op te hangen -
 een honderd man omtrent. 'Van Ghistel is een held,'
 riep iemand uit den raad, 'waneer het hangen geldt!'
 - 'Gij,' riep de Leliaard, 'gij helpt de Klauwaards muien!'
 - 'Uit mijnen weg of 'k plette uw kop!' riep iemand buiten.
 De heeren keken op, elkaâr beziende wen
 de voordeur opensloeg. Jan Breydel stond voor hen.
 'Bij God!' riep Châtillon, 'dat's buiten alle palen!'
 Jan Breydel schoof zijn muts van 't hoofd en: 'Heeren Waler
 zei hij, 'en Leliaards, gijlieden weet gewis
 dat het voor onze Keur volstrekt onwettig is,
 op 't aanklagen alleen van eenige rabouden,
 gelijk het is geschied, een poorter aan te houden.
 Diensvolgens eischen wij dat gij op staanden voet
 De Coninck dien gij bergt in vrijheid stellen doet.'
 De Châtillon stond op, en, woedend, siddrend: 'Wachten!'
 riep hij, doch Breydel: Neen, hier valt er niet te w a c h t e n :
 De Coninck willen wij op staanden voet; zoo niet,
 'k wil branden zoo men u nog levend buiten ziet.'
 De wachten waren daar. De Châtillon deed teeken
 naar Breydel wijzend, en, al trillen en verbleeken
 van toomeloozen toorn: 'Daar!' grijnsd' hij, 'weg met hem!'
 - 'Ha, 't is alzoogemeend!' riep Breydel, en zijn stem
 klonk dreunend door de zale en door de steenen gangen,
 't is goed; komt eens alhier; wie is 't die mij zal vangen?'

En de armen op de borst sloeg hij den blik in 't rond.
 De wachten stonden als genageld aan den grond,
 al staren op den reus en op zijn blanke bijle.
 'Stapt toe!' riep Châtillon; zij eerzelden een wijle
 en velden hunne speer... Een schielik volksgewoel
 vervult den gang en naart met wapens en gejoel,
 en landvoogd, raad en wacht springt op en zoekt te ontloopen,
 alhier, aldaar, trap op, trap af; de deur vliegt open,
 de gang spuigt Macekliers, de bijlen in den vuist,
 wijl donderend gejuich langs die gewelven druischt;
 'Hier is hij,' gaat het, 'hier! alhier! - Het docht ons, deken,
 dat gij van eersten af zoo luide moestet spreken;
 wij peisden: met dat volk is 't soms te laat gevreesd:
 'wat walsch is valsch is,' en... - 'Ik ware er bij geweest!
 zei Breydel, 'nu, 't is goed: gij komt te goeder stonde:
 De Coninck nu verlost.' - 'Vooruit!' weêrklinkt 't in 't ronde,
 en juichend spreidt de schaar: gejoel en wapenklang
 weêrgalmt langs zale en trap en onderaardschen gang:
 de volksman staat allicht weêrom op vrije voeten,
 en Breydel drukt hem d'hand en bromt: 'Zij zullen 't boeten!'

1877.

Men klapt van ons te breidelen?
 - 't Is wij die zullen Breydelen!

Fierheid.

Sinds lang bevocht de grave Gent de vrije stede,
 en grave en Gentenaars verlangden naar de vrede;
 men staakte moord en brand, en op zeekren dag,
 ter vrije vreê gereed en eerelik verdrag,
 reên Gentenaars, gemanteld en in 't goud geregen,
 den hertog-graaf Filip aldoor de velden tegen.
 't Klaroen schelt in de verte en Gents gezanten staan.
 Te midden stuivend stof naârt statig langs de baan
 de trotsche grave en rond hem, prachtig om te aanschouwen,
 de bonte stoet der heeren en der eedle vrouwen.
 De Gentsche poorters, fier en hunner stede weerd,
 begroetten heusch den stoet, maar bleven op hun peerd.
 En prachtig reed de schare binnen Doornniks wallen,
 en spreidde bont en weemlend door de wijde hallen
 rondom den gouden zetel waar met trotschen zin
 ging tronen d'hertog met der lieve gemalin.
 De Gentsche poorters kwamen, en een hunner zeide,
 daar hij, met hoofsch en groet, een handschrift openleide:
 'Heer grave, vrouw gravin, u groet uw goede steê,
 en biedt u, zoo 't u mag gelieven, deze vreê,'
 en las het pergament. De grave in korte rede
 zei alles was hem wel en dat hij schonk de vrede.
 'Maar,' voegde hij er bij, 'daar ge ongehoorzaam en
 weêrspannig zijt geweest mij die uw heere ben,
 zoo zult gij knielen om de vrede die 'k belove.'
 Die grave was een waal gekweekt ten franschien hove.
 De Gentenaars en roerden niet, en eenen stond
 was alles stille en zweeg verwachtend in het rond.
 'Heer graaf,' zei een gezant 'geen een van ons wil knielen.'
 Filip, vrij spreken ongewend en vrije zielen,
 schoot uit en riep: 'Dan krijgt ge mijn vrede ook niet!'
 Zijn vlaamsche gemalin een zucht ontsnappen liet
 en keek, half wondrend, half bedrukt naar de gezanten.
 De hovelingen wezen hun van alle kanten
 dat zij op staanden voet den knieval zouden doen:

want d'hertog beefde er bij. Maar kalm, gerust en koen,
 de Gentsche poorters spraken hem in korte rede:
 'Heer grave, geef bescheid! Wat melden wij ter stede?'
 De hovelingen morden grimmig: 'Ongehoord.'
 De hertoginne keek bedrukt en sprak geen woord.
 Filip schoot woedend uit, verweet den Gentenaren,
 al wat men in Parijs van Vlaandren wist te maren,
 verweet hun hooveerdij en wederspanningheid,
 maar bovenal dier ijzren koppen koppigheid,
 en: 'Laat ons proeven wie van ons zal koppigst blijven,'
 riep hij, 'of neen, hoe ver ge uw koppigheid zult drijven!
 Den knieval of den oorlog onverbiddelijk!'
 - 't Waar': "knieval of de dood", ons antwoord bleef gelijk.'
 Het antwoord hong ter lip, maar de eedle gravenede
 zeeg bij Filip ten gronde en zuchtte smeekend: 'Vrede.'
 Filip keek neder en het zoete wezen zag
 dat smeekend, bijna weenend, hem te voete lag,
 en voelde liefde en woede worstlen in zijn ziele.
 'Sta op,' sprak hij bewogen, maar zijne oogen vielen
 op 't kalm gelaat der Gentsche poorters daar voor hem,
 en schoten schichten. Maar weêr bevend klonk de stem
 der lieve teedre vrouw die zuchtte en smeekte: 'Vrede!'
 Filip en kon niet meer. 'O trotsche, trotsche stede,'
 sprak hij, 'gaat aan, en dankt uw vreê mijn gemalin.'
 En groetend hoofsch hun grave en dankbaar hun gravin,
 gerust en kalm vertrokken de eedle Gentenaren.
 Helaas, waar is der Oudren fierheid nu gevaren!

1876.

Mijn vader was een koning der zee.¹⁾**(Wijze: Te lande en ter zee van Brands Buys).**

Mijn vader was een koning der zee.
 Hij doopte zijn kind in de baren.
 Ik speelde op de duine en zag uit de zee
 gevleugelde snekken varen.
 Ik schoot mijn vaders wapens aan,
 ik hief mijn vaders bardit aan,
 en wilde naar de zwanebaan,
     de blauwe zwanebaan!

Mijn vader was een koning der zee.
 Hij voerde zijn kind op de baren.
 De krijgsdolheid vaarde op de snekken meê
 door storrem en doodsgewaren.
 Hoe meenge slagen mocht ik slaan,
 wat rijke strandroof trok ons aan,
 hoe lustte mij de zwanebaan,
     de blauwe zwanebaan!

Mijn vader was een koning der zee.
 Na hem heerscht zijn zoon op de baren,
 en waar hij naartoe zeilt daar schreeuwt men wee,
 waar hij afzeilt raven waren.
 De Wikings op hun schilden slaan
 en heffen luiden bardit aan,
 verdwijnend langs de zwanebaan,
     de blauwe zwanebaan!

1) Gedicht ter opvoering van Karel de Goede, drama in verzen door het driemanschap Em. Lauwers, Cam. Maréchal, en Jules Delbeke (?), toen nog studenten te Roesselare.

Het kerelskind.

Van waar koms du getreden
zoo laat door reîn¹⁾ en wind,
van waar koms du getreden,
aleen, du blonde kind?

- Du smidje van den woude,
ik kome van het veld,
waar vader heeft gestreden,
waar vader ligt geveld!

- Lo!²⁾ viel hij, 't was met eere,
dijn vader welbemind.
Wat bergt dijn blauwe schabbe,³⁾
du arrem heldenkind?

- Du, smidje, 't zijn de scherven
van vaders goede zweerd;
du zals het mi hersmeden,
het is 't hersmeden weerd.

- 'k Hersmede het di sterker
dan 't vaders hand ooit zwong,⁴⁾
Maar, waartoe wil 't di dienen,
du best⁵⁾ zoo bitter jong?

- Du smidje van den woude,
bij Lo! Doe ne best nie' vroed:⁶⁾
mijn vader wille ik wreken
met stroomen walenbloed!⁷⁾

1876.

1) r e i n : regen.

2) B i j L o ! : een oude eed.

3) s c h a b b e : boezelaar.

4) z w i n g e n : zwaaien.

5) d u b e s t : oude enkelvoudsvorm voor: gij zijt.

6) v r o e d : wijs.

7) W a l e n b l o e d : bloed van de Gallen.

De kabouters

't Lag ne man t e slapen,
 't hoofd op zijnen vracht,
 'tmidden van een kerkhof
 binst¹⁾ 'nen zomernacht;
 door de donkre tronken
 't lijzig²⁾ windje zong,
 en op de oude kerke
 d'heldre mane schong.³⁾

Twaalve sloeg de klokke,
 't ronkte en 't zong in 't rond,
 en... een aardig dingen
 sprong van uit den grond.
 Licht gelijk een pluimken,
 rood van top tot teen,
 't wipte als op een vere
 't danste op zijn een been.

Nog een, nog een, 't krielt er,
 lijk een mierennest,
 wippende op de graven,
 springende om ter best;
 't oud portaal gaat open,
 licht stroomt uit de kerk,
 de orgel speelt, ze dansen
 houp! van zerk op zerk.

- 1) b i n s t : gedurende.
- 2) l i j z i g : zacht.
- 3) s c h i n g e n : klaarte verspreiden.

Duizlig wendt de walze,
wervlend woedt de drom;
en de slaper zag ze
dringend winken: kom!
Maar daar kraait een hane:
't dwerlend heir verdwijnt,
en ter Oosterkimme
't morgenrood verschijnt.

Aineas droom.

Het was die ure dat de zwakke stervelingen,
 vermoeid en afgesloofd, 't geschenk der hemelingen
 ontvangen, dat verkwikt en 't daagelijksch lijden heelt,
 en onbewust genieten. Een benauwlik beeld
 verschijnt mij in den slaap. Daar komt vóór mij gerezen,
 een man die somber treurt, afgrijslik bleek van wezen,
 de haarlokken verstreuveld en te gaâr geplakt
 met bloed slijk, het aanzicht op de borst gezakt;
 en in de borst daar gaapt en bloedt een diepe wonde.
 En traagzaam stapt hij toe, den droeven blik ten gronde.
 Zijn voeten bloeden ook, gezwollen en doorboord,
 en van uit beide wonden sleept er eene koord.
 Hij staat, beziet mij staal en zwijgt... O groote goden!
 Gij Hektôr, mijn genoot! Van waar komt gij ontvloden?
 Hoe zijt ge toch gesteld! Dât is die Hektôr dan,
 aan wienze zijde ik liep, bewonderend den man,
 voor wien de vijand stoof; wiens arm en glanzend wezen.
 de Achaiërs joeg uiteen; die vreeslik kwam gerezen,
 bij 't waaien van zijn helm en 't bliksmen van zijn zweerd,
 te midden 't krijgsgewoel, toen iedereen verveerd,
 meende Ares zelf te zien, den sterken sperevechter,
 den peerdentemmer en den dollen menschenslachter!
 Ei Hektôr, mijn genoot en wapenbroeder trouw!
 En dof klonk zijn stem: 'Het is de nacht van rouw,
 't is Troja's ondergang. Het vuur in roode slangen
 brandt 't heilig Ilios! Gij hebt de ware zangen
 van Priams kind gehoord, allicht zijn zij volbracht:
 - Hoor wapens en klaroens! O schrikkelike nacht!
 Hoor hoe die muren storten! Zie die hooge zuilen
 daar rijzen, rood verlicht! Hoor, hoe die vrouwen huilen!
 Vlucht, telg van Afrodite, vlucht, doorreis de zee!
 Ontvlucht ons heilig Troja, draag ons goden meê,
 herbouw ons Ilios, zoek onbekende stranden,
 en Ilios herleve in de overzeeuwsche landen!

1875.

Na den slag

De donkerende nacht betrok den wijd gesternden hemel,
 de rustelooze zee, de hooge duinen,
 de bergen en de vlakke van het heilig Ilios.
 Van de eene zijde stonden d'hooge muren
 der stede in 't flauwe schemeren der bevende hemellichten.
 Daarnevens legerden de kloeke Trooiers,
 de peerdentemmers. Van alom daar brandden roode vuren.
 Van tijd tot tijd daar zong een felle stemme
 het krijgslied bij het ronken van het elpenbeenen snaartuig,
 en stemmen bont en talrijk zongen achter
 bij 't zegevierend klinken van de zware stalen wapens.
 Maar al den andren kant, ver aan de kimme,
 daar brandde 't vuur in diepe stilte in 't donkre van den nacht.
 Daar lag het kamp der goddelike Achaiers.
 Daar klonk geen blijde wapenklang, daar zong geen zegezing.
 Van tijd tot tijd slechts kloeg de droeve stemme
 der meiden met hun gouden haar, beweene den krijger
 die in de luide worsteling bezweek
 door 't zweerd des grooten Hektôrs met den glinsterenden helm.
 Het bloedig veld doorliepen honden huilend
 te midden peerdenlijken en gebroken snelle wagens
 en 't staal der wapensscherven dat alom
 in 't nachtelike dumster glom, daar waar de mannen vochten.
 Maar uit het kamp der strijdgezinde Achaiers
 daar kwamen stil drie mannen en zij stapten stil en zwijgend
 door 't dumster en door 't bloedig slijk der weiden.
 Doch in het nachtlik donker glom het staal van hunne wapens,
 en tegen nek en hiel sloeg beurtelings
 der ronde schilden leedren rand, terwijl de mannen stapten.

1876.

Moses verlost

De zonne rees in purpren gloed en zuiver blauwe lucht,
 en kleurde met een roodvergulden sching¹⁾
 den top der witte pronknaalden, de zware schuins gerezen
 paleizen van het keizerlike Thebe
 met hunne platte daken en hunne uitgesprongen randen,
 en scheen de grijnzende gezichten te
 bezielen, welke, reuzachtig en stom, in lange reien
 voor de ingangen der heilge tempels stonden.
 Een blanke schare daalde langs een grijzen steenen trap,
 verlatend het paleis des Faraô's.
 Het waren bruine maagden van 't gezegde Egiptenland,
 met groot zwart oog vol helle vonkelingen,
 met gouden ring aan de ooren en den arm in gouden banden,
 in vlottend blank gewaad de lenden sluitend,
 en met een gouden band rondom de blanke huiken boven
 de zwarte lokken waar het windje in speelde.
 En vlijtig zwierig daalden zij, al klappen en al lachen
 en huivren van den frisschen morgenwind,
 de trappen af en Nilwaarts, langs de ruischende hooge palmen.
 En diep en breed daar lag de heilge stroom,
 blauw even als de reine lucht, maar vurig rood en glanzend
 al 't oosten. Boven den doorschongen sluier
 der licht omnevelde eilandjes, de vleriken wijd open,
 dreef hier end daar de Ibis, d'heilge vogel.
 Ginds, boven 't platte en bloote land, daar staken in de vernte,
 als drie vier bergen hunne scherpe toppen,
 de graven uit der Faraô's in 't rood gesching des morgens.
 De blanke stoet stond op den groenen oever,
 en zag de zilvren visselkens in 't blauwe water smakken,
 en de eilandjes daar liggen in den smoor,²⁾
 den Ibis vliegen hier end daar, en de eedle zonne dagen
 en glanzen, beeld des heilgen Faraô's.
 Maar: 'Zie', zei een der maagden, en zij wees naar 't glimmend was

1) s c h i n g : schijn.

2) S m o o r : nevel, mist.

‘daar drijft zoo klein een schuitjen op de baren.
 Wat mag dat zijn?’ En rond haar kwam de heele schaar getroppeled,¹⁾
 en allen keken waar de maged wees,
 en wonderend herhaalden zij: ‘Wat mag dat zijn?’ Doch nader
 en nader kwam het schuitjen toegedreven,
 en angstig volgde het hun blik, vol kommer of het niet
 zou haapren aan den boord der eilandjes.
 Maar deze die het de eerste zag sprak: ‘Toe! Wie brengt mij 't schuitjen?
 'k Moet weten wat het is. In 't water, Iras!’
 En eene bruine maged sprak eerbiediglik en vrolik:
 ‘Hier ben ik, dochter van den Faraô.’
 En op den groenen oever viel het blank gewaad, en huivrend
 daar sprong zij, en het water plonsde luid
 en rimpelde in het ronde wijd, en, 't meer in baren slaande,
 met vlottend' haren, zwom de bruine maagd.
 En zie, van uit de vernte kwam zij weder toegezwommen,
 en voor haar dreef het dansend schuitje en naârsde...²⁾
 ‘Zoo helpe mij vrouw Isis!’ riep de keizerlike dochter
 van op den oever, ‘t ligt een kindjen in!’
 En in haar blijdschap danste zij en klakte hare handen,
 en al de maagden klakten hunne handen
 en juichten achter: ‘Ja voorwaar, het ligt een kindjen in!’
 En 't schuitje lag daar op den groenen boord,
 de zwemster knielde neer, en wierp haar lange lekende haren
 op haren rug, loech vrolik en eerbiedig,
 en hijgend, zonder spreken, wees zij naar het kindeken
 dat in het korfken sliep gelijk een rose.
 Met eenen blijden kreet sprong toe de keizerlike dochter,
 en greep het slapend kindje dat ontweek
 en jammerlik aan 't schreien ging; maar in hare armen douwde
 het de vorstin van blijdschap dansend, en
 zij kuste het, en streeelde het, en sprak hem zoete woorden,
 en dat het toch niet schreien zou bij haar.
 ‘Ik wil dat kindeken voor mij,’ zei de eedle keizerdochter,
 ‘het voeden, kleeden, en hem moeder zijn.

1) t r o p p e l e n : in groepjes vergaderen.

2) n a a r s e n : naderen.

Men zoeke mij een voedster. Komt! wij dragen het te mijnen.'

En zingend, huplend, liep zij vooren en
de maagden huppelden rond haar, al lachen en al spelen
met 't lieve kindje dat te schreien lag
in 't blank gewaad der dochter van den heilgen Faraô.

Maar: 'Hoor,' zei zoetjes eene harer maagden
tot eene gezellin, en keek, en wees verschrikt daar verre
waar d'heilige Ibis aan het vliegen was,

'de heilge vogel schreeuwt zoo naar.' - 'Zoo helpe ons Osiris
zei de andere, 'en hij keere 't kwade teeken.'

En zij vervoegden weêr de schaar die vrolik langs den trap liep
naar het paleis des heilgen Faraô's.

1876.

Weelde.

De nacht ligt op de steê. Daar rijst een donker hoog gebouw.
 Wijd al den eenen kant strekt zijne hoving,
 vereend¹⁾ in 't nachtlik donker, met haar kronkelende wegen
 waarover trilt der boomen zwarte kruin,
 en hare vijvers waar nu een betrokken mane in spiegelt
 en een grijze zwart geplekte lucht.
 Al dezen kant rijst 't hoog gebouw in sombre duisternisse.
 Maar al den andren kant, daar schitteren
 de hooge vensters, en hun licht verlicht de breede strate.
 Voor de open poort staan rijtuigen te reke,
 en binnen langs den marmren trap gedurig gaan en komen
 er trotsche knechten in het bont livrei.
 Van boven stroomt der luchtren glans door kantene behangsels
 driedubbel, en daar vliegen schaduwen
 van tijd tot tijd al dansende voorbij, en als bij walmen
 verneemt men 't zwierig spel van fluit en snaartuig.
 Daar woont de Rijkdom en daar is de Weelde nu aan 't feesten.
 Daar binnen zijn er hooge donkre gangen,
 maar in 't hafdonker ziet men hier end daar het marmer blinken,
 en spokig zien de standbeelden er uit
 en schilderijen langs den wand, en onder 't stappen klinkt
 het marmer of gevoelt men 't zacht tapijt.
 Daar verder is er licht. Daar loopt een schitterende gang.
 Daar komen bonte knechten weg end weder.
 Hier is een rijke zaal. Hier had vandaag de maaltijd plaats.
 Zie, op de tafels staan nog zilvren schotels
 en bekers, en wat overschiet van zinneliken disch.
 Op deze stoelen hebben zij gezeten,
 die rijke. In dezen zetel zat de meester van het huis,
 recht over die zeer oude schilderij,
 dien ridder in het stalen kleed, die met zijn streng gelaat,
 hem heel den tijd in de oogen heeft gekeken,

1) vereend: naar, somber.

terwijl zijn ijzren handschoe leunde op 't reuzig ridderzwaard.
 Hier heeft de kostelike wijn getinteld
 in zilvren bekers. Hier speelde ook het zinnelik musik.
 Hier hebben zij gezongen en gelachen
 in vrolik schertsen en geklap, wijl, in de schalen gistend,
 de gouden drank hun boorden overstroomde.
 Hier hebben zij in wellusten gezwommen en in weelde...
 O Rijkdom, Wellust, wereldlingen Weelde!

* * *

Een knecht trekt door den gang voorbij, loopt zwierig gindschen trap op,
 er opent een gordine bont, en treedt
 de feestzaal bin, die stralen schoot wen die gordine roerde.
 Daar smelt op nieuw het spel van fluit en snaartuig,
 en streelt en vleit de zinnen, en sert wellust in het herte,
 en sleept u mede lijk sirenenzang.
 En zie, hier is de zale nu, hier is de feest. O Rijkdom,
 o Pracht, o Wellust zinnelike Weelde!...
 Is het een zale of een paleis van wondre toovernymfen?
 een lustprieel te midden vrolik woud?
 Een gurig, kleurig bloemtapijt dekt of het waar' den grond.
 Daar te einden spruit en murmelt een fontein
 te midden van een bosselken¹⁾. Hoog schiet de waterstrale
 en valt te midden diamanten regen,
 in 't murmlen van den waterkom, waarover vreemde planten
 hun frissche groente en breede blaadren nijgen,
 terwijl de gouden visselkens²⁾ er in hun schaduw glimmen.
 Van alle kanten stroomt het glanzend licht.
 Omhooge zweeft de Olympos met zijn goden en godinnen.
 Daar in dat bosselken de spelers spelen.
 Met stralende ooge en vuurge wang, den grimlach op de lippe
 krielt door de zaal het blijde kermisvolk
 in schitterend gewemel, en, waneer de spelers zwijgen,

1) bosselken: boschje.

2) visselken: vischje.

dan hoort men suisend klappen en gelach.
 De rijke waaiers leven lijk in eenen hof de vlinders.
 De diamanten en gesteenten stralen
 alom in het gevlochten haar der vrouwen, en de bloemen
 in bonte of blanke kransen slingeren
 in het weërschijnend golven van de ruischende gewaden.
 Die jongling, edel van gestalte en gang
 en wezen en gebaren, is de meester van het huis.
 Hij erfde schatten, edelheid en macht.
 Hem lacht de vorst ten hove en voor hem buigen d'hovelingen.
 Des winters woont hij hier in dit paleis;
 des zomers in de velden en niet verre van de zee,
 op zijn kasteel te midden weiden en wouden.
 Daar viert hij maal en feest lijk hier, en jaagt met eedle jonkers;
 en heinde en verre door de velden hoort men
 't gebas der honden, 't hoorngeschal, de stem der jagersknechten
 in rood en groen livrei. En somtijds staken
 de menschen op het land hun werk, en kijken: als een schicht
 daar vliegt een hert voorbij, de weiden door,
 en dweerscht¹⁾ de kronkelende beek, wijl uit de vernte nadert
 van allen kant het woelig jachtrumoer.
 Almachtig, rijk en edel is de meester van het huis
 en jong. Daar zwiert hij hoofsch en licht en lachend
 te midden 't blij gewemel van zijne edele genoten.
 Men heeft een stond gerust, de blanke waaiers
 zijn fladdrend aan het werk geweest, men samelt tot den dans,
 en matig deunt het voorspel eener walze...
 Daar valt de trippelende maat, de bonte zwerm vliegt toe,
 en wiegelt weemlend op de mate van
 het zinlik draaiend spelen... O Genot, o Weelde, o Wellust,
 die ure en tijd en alles doet vergeten...

* * *

1) dweerschen : dwarsch doortrekken.

Het is nu laat reeds in den nacht. Nog schitteren de luchters,
 nog stroomt het licht van uit de hooge vensters,
 maar eenzaam doolt de meester van het huis aldoor de zalen.
 Geen spelen meer noch vrolijk stemgerucht,
 en eenzaam spruit de strale der fontein in 't bosselken
 te midden hare kostelike planten,
 en treurig valt het water in den murmelenden kom.
 Want een voor een zijn voor de groote poort
 de rijtuigen verdwenen. En al droomend heeft de jonker
 een droeven oogslag laten varen door
 die schitterende zaal der feest, zoo prachtig en zoo eenzaam,
 en hij verzucht en traagzaam gaat hij aan.
 Diep voor hem buigend wijken langs den gang de trotsche kne
 en hij en schijnt ze niet te zien, en wijst
 den kamerknecht af die hem bij den trap wacht naar zijn kam
 En traagzaam, 't hoofd op zijne borst gezonken,
 doorkruist hij donkre gangen en verbiedt dat men hem lichte.
 Daar staat hij boven op den steenen trap
 die rechts en links naar d'hoving daalt, en mijmerend beziet hij
 den hof met zijne donkre wegelingen,
 der boomen vormen zwart en vreemd, de vijvers, zilvren plekke
 te midden van het donkergroene gers,
 den hemel waar de mane doolt te midden duistre wolken.
 Zijn zware hoofd op zijne hand geleund,
 den arrem op den steenen leeuw die langs de leuning ligt,
 daar staat hij, duislig, en de ziel vol weedom
 en vreemde smerten. Hij is rijk en machtig, hij is jong.
 Hij leeft in Weelde en roept waneer hij wilt
 de Wellust met den tooverstaf des Rijkdoms alles meester.
 En zijne ziel is onvoldaan - is ijdel.
 Vol droeve droomen schouwt hij naar des hemels sombre diepte
 en voelt hoe groot zijns herten afgrond is,
 hoe wijd, hoe maatloos diep dat vreemd gevoel - Begeerte.
 En droomend, droomend blijft hij daar. Hoe langer
 hoe treuriger hem 't leven schijnt. Gelijk een bitter spotten
 ruischt rond zijne ooren in zijn ijlend hoofd

het dansend lied, het lachen en het fluistren en het suisen;
zijn dolende verbeelding tooverd hem
de feeste weêr. En treurig blijft hij staan en zonder antwoord
het vreemde raadsel pegelen zijns levens.

1876.

Brutus' visioen

't Was nacht. Elkaar bedreigend in de vlakke van Filippi,
 lag Brutus' kamp en 't kamp der drijmanschap.
 Aleen in zijne tente kwam des Caesars vriend en moorder
 zijn tabels en papieren neêr te leggen
 en zijne moede leden op het legerbed te spreiden.
 En droomend lag hij daar, onduidelik
 het wiegelen vervolgend van het stervend licht der lampe,
 den moeden geest vol droeve beelden van
 zijn stortend oud gemeenebest, zijne omgebrachte vrienden,
 den uitslag van den allerlaatsten strijd,
 dien 's andrendags in gindsche veld alleenheerschap en vrijheid
 om Rome en om de wereld zouden strijden.
 Toen al met eens uit 't schemeren van dien twijfelenden donkerer
 hij eene doove stemme dacht te hooren
 die 'Brutus' zeide. Plotselings uit zijn dromen opgeschrikt
 sloeg hij den blik op in het rond. En ziet.
 Geen enkel zeil en had geroerd, en 't was iets ingekomen:
 gelijk een dunne en onbepaalde schimme
 die traagzaam vlottend zweefde als door een lichten blaas gevoerd
 een statig spook met nevelige toga
 en lauwerkronen, onduidelik en onkennelijk van wezen.
 En langzaam kwam het naar zijn bed gedreven.
 Door schrik naar lijf en ziel verlamd, half uit zijn legerstede
 gebogen, te vergeefs zocht hij de sprake.
 Geheugen- en gedachtenloos, stom, huiverend en zweetend,
 bleef hij met strakken blik het spook bestaren.
 'Wie zijt gij?' bracht hij eindelijk uit zijn rochelende kele.
 Dan kreeg het spook een aanzicht - hij herkende 't.
 En 'Julius Caesar' zei het, als het ware met de stemme
 van iemand die den geest geeft - en verdween.
 En Brutus had het voorspook vast van 't onverbiddelik noodlot.

1876

Ter gelegenheid eener eerste misse

Des Heeren uitverkoren van alle eeuwigheid,
 gekweekt aan 's altaars voet in rust en vreedzaamheid,
 bewaard van alles wat zijn rein gemoed mocht deren,
 gespaard waneer de jeugd ontweek¹⁾ het wild begeren,
 zoo knielt op zeekren dag de blijde jongeling
 en ligt voor 't altaar neêr, des Heeren gunsteling,
 gereed tot alles, 't hert van vreugden overstromend,
 van niets meer dan van dankbaarheid en offer droomend
 aan Dezen die hem koos, onweerdigen. En hoort,
 daar spreekt de kerkvoogd, en hij zalft hem, 't heiligwoord:
 'Voor eeuwig Priester.' En de jongling opgetogen
 staat op, ontzaglik, met de macht van uit den Hoogen.
 Nu staat voor hem de wereld open, en hij gaat.
 De wereld zoekt en doolt, bedrijft en lijdt haar kwaad.
 Maar hij, hij kent haar lijden, kent der menschen herten.
 hij kent dat haken, kent dien afgrond, kent die smerten;
 het lijden kent hij en het middel: steeds bereid
 voert hij met zich als middel - Gods bermhertigheid.
 En, Bidder en Verzoener, altijd daar om 't lijden
 naar lichaam en naar ziel zijn heelend hand te wijden,
 en toch miskend, vervolgd van dezen die hij heelt,
 zoo leeft te midden ons de Priester - Christus' beeld.

1876.

1) ontweek: van ontwaken: wekken.

Ter gelegenheid eener eerste misse

O Priester Gods, hoe schoon uw zending en hoe groot,
 die van zijn wiege tot in zijnen laatsten nood,
 des menschen zichtbare Engel, 't leven wilt doorlijden
 alleen, om des te beter u den mensch te wijden
 den fel gekrenkten! Met het leven krijgt het wicht
 in 's moeders schoot het zondmerk, zondaar ziet het 't licht,
 en hoeft uw heilig ambt, uw woord en 't reinend water.
 Het vond u bij den ingang, 't zal u vinden later
 in 't leven menigmaal, en, mag het u verstaan,
 den Heere danken die u plaatste langs zijn baan.
 De kindsheid vliegt voorbij, een rose voor het duren,
 een droom, en 't is de jeugd, de lijdensschappen, vuur en
 vlam, haken, wilde geerten, rusteloos gedacht,
 nu blijde zonneshing, dan storremzwangre nacht.
 Gij ook zijt mensch en voeldet eens de geerten stijgen
 uit de afgronden der ziele, maar die stormen zwijgen
 en liggen stille nu: nu komt de jongeling
 en in uwe armen zoekt hij, arme wereldling,
 wat vrede. Jongelingen komen, mannen komen
 en deze voor wie naakt het eind van 's levens droomen.
 Misleide ellende vloekt u, weelde en kent u niet,
 't is waar, maar, vroeg of laat, werpt beiden het verdriet,
 uw deugd en Gods genade neder voor uw voeten.
 En d'hand gezegend tot verplegen en verzoeten,
 den mond ter konde van verzoening steeds bereid,
 zoo staat gij daar, Gods engel van bermhertigheid,
 des Heeren levend beeld, verbiddend, offrend, heelend,
 vergiffenisse steeds en 't Brood van sterkte deelend,
 ons hulp in 't leven en bij 't strijden met de dood.
 Misprezen Priester, ja, uw roep is schoon en groot.

1877.

Op de eerste communie van Ferdinand en Alfred Rodenbach.

‘Quam pulcrae sunt! Hoe rein die zielen zijn.’ Dit woord,
 o kinderpaar, werd in den morgenstond gehoord,
 wen de englenkoren, bij het glanzen uwer zielen,
 vol ingetogenheid op hunne knieën vielen,
 en borgen met hun vlerken 't zalig aangezicht,
 aanbeddend, om den glans van 't alverlichtend Licht,
 dat in uw herten was gedaald van uit den Hoogen.
 O kinders, dezen morgen lei men 't u voor oogen,
 hoe groot gij waart, hoe glanzend in de eenvoudigheid
 van uw gemoed, gij tempels der Drijvuldigheid.
 Het Wezen, de Volmaaktheid, Schepper, Almachtkoning,
 Hij daalde wezenlijk in u en nam voor woning
 - Hij die ten hemel troont - uw kinderlijk gemoed.
 Zijn Majesteit, door gansch 't heelal als God begroet,
 en wiens ontzaglijkheid bij 't zicht den mensch zoo dooden,
 heeft in het zuiver missebrood zich aangeboden.
 Zóó mocht gij tot Hem spreken, en Hij antwoord gaf,
 en zalig klopte uw hert.

Dan als met herderstaf
 en mijter, zeetlend vóór 't altaar, de kerkelijke
 voogd, een voor een u riep, en 't voorhoofd u aan 't strijken
 met olie en met balsem, zei: ‘Ik zegen u
 met 't kruis en met die zalving vorm ik u.’
 Toen daalde in u de Geest, de Vader en de Zone;
 en waren uwe zielen reeds aanbidlijk schoone
 van liefde en onbevleektheid en eenvoudigheid,
 dan wierden zij nog schooner, daar de heiligheid
 des Geestes er in wrocht zijn hemelijke werken,
 en met zijn gaven uwe zwakheid kwam versterken,
 u ridders sloeg van Jezus door des bisschops hand.
 En gij, gij zweerdet knielend: ‘Nooit en zal de band
 - waar 't heilig doopsel mij, klein kind, van heeft ontslegen
 nog mijne ziele boeien en op 't lijf me wegen
 Ik zwere, Jezus Christus, U getrouw te zijn,

en nooit den duivel, 't vleesch, de wereld, 't herte mijn
 ten prooi te geven. 'Uwen eed aanhoorde d'hemel.
 - Zóó ook in de oude tijden, in het blij gewemel
 der riddenschare, gansch gekleed in schitterend staal,
 bij bruiloft, steekspel en bij feestelijke maal,
 toen Vlaandrens macht en geest zijn reuzenleest bezielde,
 zag men hoe 't edelkind dàar vóór zijn vader knielde,
 en droeg voor de eerste maal het blinkend ridderkleed,
 't hoofd recht, met fierheid die zijn ras herkennen deed,
 terwijl zijn vader met het zwaard, plechtig getogen,
 hem ridder sloeg. En 't kind, de heldenmoed in de oogen,
 stond op en zwoer: 'Bij Christus en de heilge Maagd,
 zich te gedragen zoo een ridder zich gedraagt,
 als kerstenman, wiens zwaard de priester met zijn zegen
 gewijd heeft, opdat hij het voere op zijne wegen,
 tot scherm en tot verweer van weduw en van wees,
 en ongelukkigen.' En jubelend dan rees
 de stemme van de ridders met de omwaaide helmen,
 en deed de diepe gangen van het slot weêrhelmen.
 - Zóó ook, gij kinders, dezen morgen ridders werdt
 der kerke Gods. Bewaart dien uchtend in uw hert,
 den grootsten en den schoonsten van geheel uw leven,
 toen Jezus Christus, God en Mensch, zich heeft gegeven
 aan u, voor de eerste maal. O kinders, en vergeet
 nooit dezen grooten dag noch uwen grooten eed.¹⁾

Juni 1875. (Dichtschool).

1) Op mijne eerste communie en deze van 't familielid Alfred Rodenbach, ter feesttafel door A.R. gelezen.

Huwelijksdichtje

In het midden van de feeste,
van het spelen en 't gezang,
't vlugge klappen, 't vrolijk lachen
en der bekers hel geklang,

Schouwende over 't levend feestmaal
zit de blanke Poëzij,
en 't gemoed vol zoet bewonderen,
kijkt en zwijgt en mijmert zij.

Zij bewondert 't werk des Heeren
die, waneer de Mensch daar stond,
nieuw geschapen, sprak: 'Niet eenzaam
weze hij,' en dien slaap hem zond,

Wondren slaap wiens heime werking
uit den man de vrouwe baart,
en tot één harmonisch wezen
macht en zoete teêrheid paart.

Zij bewondert 't werk des Heeren
die gedurig herwaarts zendt
zielen voor elkaar geboren
en - de kracht van 't Sakrament.

En zij spreekt: 'Gij nieuw Getrouwden,
wilt onthouden dezen dag
die bij 't trouwen u zoo zalig
op elkander lachen zag.'

En ten hemel stijgt haar bede:
'Heer, dat zij in trouwe en vrede
lange jaren slijten samen.'
Zegt daarop nu allen: 'Amen.'

1877.

Pastorinhaling

Opschrift¹⁾

De Stede welgezind den nieuwen Pastor viert,
haar straten bont gepint met hage en dreve siert,
en weemlend wandlen door die steedlike warande
de blijde Poorters en de Kerels van te lande.

De beiaard danst, 't musiek speelt en de trommels slaan,
de groote klokke luidt, de bonte stoet zet aan:
de Helden en de Maagden, de Ambachten verbild en
hetgeen ons overbleef van 't edel heer der Gilden.

O feeste, o heugenis! Ons groot en blij Verleên
herleeft - een stond. Ons grootheid, die is immers heên.
Iets bleef toch, zoo men ziet: 't oud roomsch-zijn bleef in waarden
en overleeft verval en kankerend ontaarden.

1877.

1) Stond op 't ouderlijk huis tijdens de inhaling van E.H. Looy, als pastoor te Rousselare.

De processie van blindekens

Maria door uw' hulp wierd dat geluk verkregen, dus doet men jaerlijks hier, als aen U is beloofd.'

Opschrift ter kerke der Potterie te Brugge.

Te Brugge, dezen dag, dat op haar best gesierd,
 ons moeder d'heilge kerk de blijde feeste viert
 van Onze Vrouw half oogst, en plechtig door de stede
 in staatsie tiegt, dan rijdt met feestelijke trede
 een ruiter in 't harnas aan 't hoofd, en in zijn hand
 waait de oude klauwaardsvaan, de vaan van Vlaanderland.
 Hem volgt een stoet, gelijk 't oud Brugge er placht te aanschouwen:
 de vorstelijke schaar der schoone Brugsche vrouwen,
 en blanke maagden met een offerkeerse wit,
 en mannen in 't geweer die stappen in 't gelid:
 een schare ridders met den klauwaard op hun schilden;
 de dekens, hoofdmans, en 't manhaftig heir der gilden
 met bogen, goedendags en vanen. Hoog en zwaar,
 rolt dokkerend de springhale in der gilden schaar.
 En minzaam komt dan, als dier heirscharen vorstinne,
 een wonderdoende beeld van 's hemels koninginne.
 Het volk knielt neder, en de blanke priesterschaar
 spreidt in een wierookwalm en - God de Heer is daar.
 O 't is een schoone feest, die jaarlijks 't groot Verleden
 een oogenblik herschept en ketent aan het Heden,
 met gouden ketenen, al scheidt ons van 't Verleên
 een afgrond. Immers, ja de groote tijd is heên,
 voorbij 't gemeenebest, voorbij die kloeke scharen,
 voorbij. Maar iets toch bleef bewaard, en dat bewaren,
 dat zullen wij bij God! tot Vlaandren sterven moet:
 - de Trouwe aan 't Roomsche Geloof - waarvan die bonte stoet
 sinds eeuwen reeds getuigt. Ja, tegen spot en leugen,
 met hem spreekt en getuigt dier straten oud geheugen:
 hoe over eeuwen eens, wijl Vlaandren, fel geplaagd,
 om zijne vrijheid streed, de steê die heilge Maagd
 aanriep; en hoe, door vrees gejaagd voor bittere rouwen,

ter kerk die schare toog der schoone Brugsche vrouwen,
 een jaarlijksche offerkeers, die dertig ponden woog,
 beloofde; en hoe weldra de maar naar Brugge vloog,
 dat - wijl ter stede wierd gekreschen en gebeden -
 er op den Pevlberg een dag lang wierd gestreden,
 der Walen oriflam gescheurd, hun heir verplet,
 den valschen vorst, verkleed, ter nauwernood gered
 door rasse vlucht; hoe men weldra ook kwam te weten
 - dat evenmin het heir Maria had vergeten -
 en in den slag, haar door den mond van 't opperhoofd,
 een jaarlijksche ommegang naar Peevlen had beloofd:
 hoe tevens fel gekampt en vurig wierd gebeden,
 en onder 's hemels gunst de vrijheidskamp gestreden;
 ja derwijs dat, al bleef 't gewin den loozen Waal,
 den Vlaming vrijdom bleef en eer en zegepraal
 - Zoo moge ook d'heilge Maagd zich onzer nu ontfermen,
 en lijk der vaadren kamp den huidgen kamp beschermen.
 Een zelfden kamp voorwaar - slechts 't weer maakt onderscheid,
 want nu lijk eertijds geldt het ons Zelfstandigheid.
 Hoe verders leven bleef des volks erkentnisse;
 hoe tot een eeuwgen dank en nagedachtenisse,
 de held des Pevlbergs, de ridderlijke 'Leeuw'
 kapelle en godshuis stichtte, en hoe van eeuw tot eeuw,
 de zoete lieve Maagd zich mild en minzaam toonde,
 en 's volks erkentnis met gunst en wondren loonde;
 hoe, lijk de Maagd der steê, de steê der Maagd bleef trouw,
 naar Vlaamschen aard, spijs geusch en sansculotten-grauw,
 van eeuw tot eeuwe, haar beloften heeft gekweten,
 spijs afschaffend geweld, die niet en wou vergeten,
 en k w e s l i g als weleer, nog steeds den ouden stoet
 het kinderlijk geloof dier mannen melden doet,
 die baden op hun knieën eer zij ter zege snelden...
 't vrijdenkend voorgeslacht, ons liberale helden!'¹⁾

8 Slachtmaand 1877.

1) Wierd gedicht voor 'Mariasalmanak.'

De nederlage der Nerviers

Zangdicht

Heil Caesar, heil den Adelaar!
 Men viere Caesars zegepraal!
 De Gallen waren machtig,
 de Gallen waren groot:
 der Gallen heir voor Caesar vlood,
 de Gallen zijn gevallen.
 Gelijk een onweêr is hij gekomen,
 gelijk de donder heeft hij verplet.
 Men groete den krijger van 't heilige Romen,
 men kniele en ontvange zijn wet.
 Men offere aan Caesar en lijven en land.
 De volkeren liggen voor Caesar in 't zand.

* * *

Hoiho! die tiegende scharen,
 die wagens en peerden, dat wapengeklang...
 't is alhier, 't is alhier dat zij komen gevaren.
 Reedt bijlen en pijlen, reedt framen en hang.
 Steekt den hoorn en huult door het bosch.
 Hoiho! Hoiho! Hoiho! Hoiho!
 Berste der krijgeren b a r d i t los.
 Hoiho! Hoiho! Hoiho!

De wapenschreeuw wordt herhaald in de vernten.

* * *

De legioenen tiegen
 alover berg en dal...
 Geen vijand in die bosschen,
 geen kreet, geen ver geschal.

De lange reke¹⁾ slingert
te midden heide en woud
en, weemlend langs de heuveln,
haar scharen bont ontvouwt.

Te midden de eedle jonkers
rijdt Caesar bleek en zwijgt,
en droomt in 't lijdend hoofd dat
de wereld voor hem nijgt.

De voorwacht kroont een heuvel,
de neevlen trekken op,
de nacht verdwijnt, de zon daagt
en kleurt der bergen top.

* * *

De zonne daagt in goud en bloed.
Het dal lacht in den zonnegloed.

De heide doomt,
de Samber stroomt
alhier van zilver, ginds van goud,
langs heuveln en donker woud.

De wind die droomt
aldoor 't geboomt
brengt frissche wilde geuren meê
en... lijk een ruischen van de zee.

* * *

Van den heuvel daalt de voorwacht.
en de peerden welgezind
snuiven luid de wilde geuren
van den frisschen morgenwind.

1) r e k e : rij.

Door de Samber waadt de voorwacht,
 en de peerden geren¹⁾ 't bad
 en 't geklater van het water
 dat al swanslen²⁾ rond hen spat.

Voor de bosschen staat de voorwacht,
 druipend' aarzlend, in beraad.
 Bachten³⁾ hen spreidt 't bonte leger.
 Caesar op den heuvel staat.

* * *

‘Aan t' werk, aan t' werk, het kamp versterkt.’
 Scharen spreiden langs de helling,
 scharen dalen langs de delling,
 alles wemelt, alles werkt,
 stemmen en klaroenen schallen,
 bijlen vellen, boomen vallen,
     vrachten roeren,
     wagens voeren,
 ginter rijzen reeds de wallen...

* * *

    ‘Hoiho!
 Vooruit, Nervias zonen!
 Huilt den b a r d i t, wilde tonen
 van den wervelenden strijd!
     Genoeg geslopen!
 Bondgenooten, volgt! Ziet, wijd,
     breed ligt 't dal
     open.
     Breekt al
 door den bosch
     los!

- 1) g e r e n : genieten van...
- 2) s w a n s e l e n : gezeid van dooreenklotsend water.
- 3) b a c h t e n : a c h t e r .

Hoiho! de zweerden klettren,
 de kolven plettren,
 de ruiters storten, bloedige lijken -
 Hoiho! Romeinen wijken!
 Vooruit, Nervias knapen!

uit de vernte:

Te wapen, te wapen!’

* * *

Het bosch gelijkt een dam
 waartegen 't water bruischen kwam
 tot hij, te zwak
 voor 't stormen van den waterval
 brak
 en 't wilde water liet woelen in 't dal.
 De stroom rolt langs de helling,
 volt gansch de delling,
 volt de Samber, woelend
 een stond rond de voorwacht, spoelend,
 of 't ware, 't peerdevolk
 mede in den kolk,
 bestorremt den heuvel met woedend geweld,
 waar 't leger van Caesar, verspreid en versteld,
 al krielen en dwerlen te wapen snelt.
 't Woelt en het werrelt er al door malkaâr.
 Hier loopen ze uiteen, daar samelt een schaâr
 Trompen schellen,
 hoofdmans snellen,
 ijlende benden vliegen voorbij,
 gooien de spaden en zoeken de speren,
 draaien en keeren,
 zoeken hun rei.
 Eindelijk komen de vaanderiks bij,
 keeren en wenden,

roepen de benden,
zoeken een standplaats. Alhier en aldaar
schaart eene bend half gewapend te gaâr.

* * *

De Belgen verschijnen, belust op verdelgen,
huilend en tierend,
zege reeds vierend;
onwederstaanbaar, de woede ten top,
zij stijgen, al hijgen, de hellingen op,
al vooren, al achter, al beider kant,
er roeien¹⁾ de spiesen met machtige hand.

    Wolken pijlen
    zoevend ijlen,
    kruisen door de lucht.
    Bergen en dalen
    in 't ronde herhalen

    der scharen oorverdoovend gerucht.

De benden botsen handgemeen,
menglen, slingren al dooreen.
De wilde slag den heuvel dekt,
welhaast tot aan de Samber strekt,
en woelt te midden 't water dat
rondom het tuimlend krijgsvolk spat.
De Samber wordt een stroom van bloed.
Der lijken lage verspert den vloed.
De worsteling over de Samber trekt,
tot aan de heilige wouden strekt,
en woelend weemlend heel het oord bedekt.

    De Belgen zegevieren,
    huilen en tieren,
    plettren en zwieren,
    vertraplen de lijken.

* * *

1) roeien: bewegen, werpen.

‘Hoiho! Hoiho! die dwergen wijken!

* * *

- O vluchtende scharen!
O Romas Adelaren!
Vervloekte dag!

* * *

- De legioenen lieten Caesar in den slag.

* * *

Kaiser! Kaiser! Hoe stralen zijne oogen,
hoe schittert zijn hellems, hoe blixemt zijn zwaard,
hoe maait hij de mannen! Geen wapen hem deert.

* * *

Ei, makkers, den hoofdman ter hulpe gevlogen!
Schettert, klaroenen!
Terug, legioenen!
Hoofdman in nood!
Ter hulpe gevlogen!
Geropen¹⁾ met hem: de zege of de dood!

* * *

Kaiser! Kaiser! Hoe stralen zijne oogen!
Een God tegen ons! Geen krijger weêrstaat
dien blixmenden blik noch dien arrem die slaat
gewapend met 't godlike wapen.
O Nervia, Nervia! Moedige knapen!
wij wijken, bezwijken. -

1) g e r o p e n : westvl. vorm, verl. deelw. van roepen.

Toch strijden wij voort. O eeuwig Lot,
 wij dagen u uit! En, moeten wij sterven,
 zoo slaan wij eerst helmen en zweerden in scherven.
 Kom, Kaiser, verweer u, kom strijd met ons, God!
 Geen onzer en zal die worsteling mijden.
 Wij waren het weerd met Goden te strijden!’

* * *

Zij strijden, zij strijden. Hun leden zijn moede,
 maar wanhoop bezielt ze en verblindende woede.
 De lichamen staaplen tot bloedigen wal.
 Zij springen er op, en bloedig maar pal
 daar staan zij, en, springen de botg'hakte bijlen,
 dan snakken ze omhooge de snorkende pijlen
 en roeien ze weêr,
 maar vallen en sterven - zij vallen, zij vallen
 en nauwer en nauwer dringt 't vijandlik heer.

* * *

Hoort gij dien luiden triomfekreet schallen?
 ‘Triomfe!’ De vechtende schare breekt los.
 Wat vluchtende benden verdwijnen in 't bosch.
 't Is al wat er blijft van het heer der Nervieren.
 De lijken bedekken de heuvlen en 't dal
 en sperren den vloed af der roode rivieren.
 Rond Caesar weêrklinken gejuich en geschal.

* * *

‘Triomf, triomf, o Caesar.
 Imperator, wees gegroet,
 uw blik de scharen beven doet.
 Triomf, triomf, o Caesar.
 De legers vlieden op zijn stem,
 de volkren liggen neêr voor hem.

Triomf, triomf, o Caesar.
 Wie zal nog Caesar wederstaan?
 zijn arrem komt in 't stof te slaan
 die vrije reuzentelgen.

* * *

- Van alle Galliërs de kloekste zijn Belgen.

* * *

- Heil, Caesar! Heil den Adelaar!
 Men viere Caesars zegepraal.
 De Belgen waren machtig,
 De Belgen waren groot:
 der Belgen heer voor Caesar vlood,
 de Belgen zijn gevallen.
 Gelijk een onweer is hij gekomen,
 gelijk de Donder heeft hij verplet,
 men groete den krijger van 't heilige Romen,
 men kniele en ontvange zijn wet...
 Men offere aan Caesar en lijven en land...

* * *

uit de vernte:

Der Belgen vrijheid leeft nog op 't wilde noordzeestrand.
 1877.

Der Walkuren rid

Vrij naar een tooneel uit Wagners 'Ring des Nibelungen'.

Een ijzelike storm woedt over aarde en wolken.
 't Verward geluchte wervelt in de onmeetbre kolken
 des hemels. Grijze wolkgevaarten ijlen rond
 de fel gezweepten rots die siddert in den grond.
 De aloude wouden nijgen, kraken, zuchten, huilen.
 De beren en de wolven zwijgen in hun kuilen.
 Hoor, stemmen schreeuwen in de verte door de lucht
 en naadren, naadren, soms verloren in 't gerucht
 des storms. 't Is joelen, schetterlachen, onderwijlen
 met het gebriesch doormengd van rossen in het ijlen
 en wapenklanken en vervoerend hoorngeschal.
 De Speremeiden rijden onder 's hemels hal.
 Zij geren wilden rid door storm en wolkgevaarte.
 Hun haren schijnen vlammen in de vale klaarte
 die valt van tusschen 't wervelen der grijze lucht.
 Zij huilen van genot, en slaan in hunne vlucht
 het rinklend klinkend schild met blixemende zweerden.
 Hun tieren jaagt hun dikgemaande reuzenpeerden:
 zij ijlen hijgend, steigrend, door den storm verblind,
 en schudden brieschend roste manen in den wind.
 Van tijd tot tijd grijpt elk den tuithoorn, en 't geschal
 deunt dondrend door de lucht en over berg en dal.
 Zij rijden door den storm naar hun gewone rotsen.
 Daar staan zij vaal en bloot. De rossenpooten botsen
 op de eeuwenouden steen die davert, dreunt en berst,
 wijl hier end daar een weêrlicht onder d'hoeven sperst.
 En daar staan de eerste nu op d'hooge rotsetinnen,
 wijl door den storm gezweept de wolken rond hen rinnen;
 zij doen hun rossen steigren, springen hoog en wild,
 zij tuiten in den hoorn en klinken op het schild,
 zij schudden hunne gouden lokken om hun lenden,
 en roepen door 't orkaan naar de overige bende,
 wiens antwoord nadert met haar bliksemsnelle vlucht.

En kreet en wederkreet schalt kruisend door de lucht.
 ‘Ei! Helmwig! Waltraut! Schwertleid! Ortlind! heet dat draven
 gaat 't op de rotse. ‘Zwijgt en wacht, bij Vaders raven!’
 gaat 't in de lucht. ‘Berijdt ge een peerd of elk een worm?’
 lacht Gunhild. ‘Brenge roof!’ roept Helmwig uit den storm.
 En wijl de wolke scheurt rondom den top gedreven,
 voelt de afgrond in zijn schoot den voet der rotse beven
 opnieuw door hoevenval geschokt, wijl blijde groet
 met hoorn en wapenklank haar kuilen dreunen doet.
 De benden woelen door elkaâr. De hoeven klettren,
 de peerden brieschen, de reuzinnen vrolijk schettren.
 De wilde Waltraut, Wodans oudste wapenkind,
 komt in haar dolle vreugd de haren in den wind
 en grijpt de slanke Gunhild machtig om de lenden;
 zij worstlen lachend, schudden, wringen, draaien, wenden,
 maar blijven te orse¹⁾. Helmwig roofde een dooden held,
 zij vond hem, weer in hand, te midden 't bloedig veld,
 op eenen lijkenhoop, en sloot hem in hare armen,
 en toont hem haren zusters die rondom haar zwarmen.
 En ziende hem daar liggen zoo 't een held behoort,
 getroffen in de borst, den arm aan 't schild gekoord,
 de spere nog in hand, den kamplust op het wezen
 en 't dreigend dagen, zij verlangen hem verzezen,
 verlangen dat d'half opene oog weêr stralen schiet,
 d'half open mond weêr zinge 't dreunend krijgerslied,
 en dat zij nevens hem in Wodans heldenhallen
 zijn beker vollen. - Ei! wat is 't? Vier hoeven vallen
 diep daavrend op den steen. Daar staat een hijgend ros,
 vermoeid, verschrikt, de muil in schuim, den zadel los,
 pal. Bronhild was te kort, Woêns liefste; buiten zinnen,
 daar vliegt zij, bleek, ontsteld, bij hare gezellinnen.
 Zij beeft uit al haar leden, kijkt verwilderd om,
 wijst bachten haar, en zoekt of 't waar' zich in den drom
 te bergen, als vervolgd' haar iemand. ‘O erbarmen,’

1) te orse: te ros: te paard.

roept zij, 'bescherm mij, zuster.' En zij sluit hare armen
om Waltraut. 'Wat gebeurt er?' roept de heele schaar
en troppelt wondrend medelijdend rondom haar.
'Wat schilt er?' En zij horkt door 't oorverdoovend leven
des wervelstorms, en zegt al hijgen en al beven:
'Bescherm mij, zusters: ik heb vader Woên misdaan.'
En allen zien verstomd Woêns liefste dochter aan.
Zij schruwelt¹⁾ al met eens en zinneloos van smerte
klamt zich aan Waltrauts kniën. Woên nadert in de verte.
En de heldinnen, bevend wegens Bronhilds lot,
verwachten bleek van schrik den naderenden God.

1877.

1) schruwelen: gillen van schrik.

Wandeling langs de vaart

Een lentezonne schong op dorpen, land en hoven.
 Wij stapten langs de vaart van Mechelen naar Loven.
 Op 't glimmend water naârde, reuzig groote zwaan,
 een schip, de zeilen in den wind. Wij bleven staan.
 En statig dreef 't voorbij met kabbelend geklater,
 al zaaien of het ware peerlen op het water.
 ‘Zie, zie,’ zei mijn gezel, en greep mijn arm en wees
 naar 't drijvend schip, ‘den naam!’ Ik keek, en trillend rees
 de aandoening in mijn ziel. Op 't schip zijn achterstevēn
 blonk in het zonnelicht op zwart in goud geschreven
 de naam: Jan Breydel. - 't Dunkt mij 'k hoore weêr het woord
 uit spotgewonen mond. Ik heb het dikkens g'hoord.
 ‘C e s g e n s d e v i e n n e n t f o u s . Wie heeft er van zijn leven
 Beslag om eenen naam op eenen achterstevēn!’
 Een naam, een naam, 't is waar, het was een luttel ding,
 en toch dat heimlik iets ons door de ziele ging
 waar de oog bij vochtig wordt en iets ter keel wilt breken.
 Was 't dat die naam ons sprak van de afgelegen streken,
 van Vlaandren? O waneer gij buiten lande zijt,
 het minste van aldaar de ziele zoo verblijdt!
 Of ging ons naar het hert des armen schippers hulde?
 O twi! de steê welke eens des helden roem vervulde,
 waar hij geboren wierd en waar hij opgroeide in
 zijn reuzenlijf en ziel, zijn fierheid en zijn min
 voor 't heilig vaderland: waar hij den dwingelande
 het vrij woord hooren liet, des noods het met den hande
 bekrachtigend; waar 't volk, wen het hem wandlen zag,
 verstond hoe zwaar het jok op zulk een ziele lag;
 waar hij met Coninck wrocht, voorzichtigtaards en lauwaards
 verachten deed, en 's avonds raad sloeg met zijn ‘Clauaerts’;
 waar hij, wen mate vol was en de straf verdiend,
 aan 't hoofd des volks den kreet deed galmen: Schild en Vrien
 het schrikkend walenheer langs markt en straten plette,
 en in een halven nacht den vrijen burg ontzette
 die zelfste steê, zijn steê, door hem verlost, bevrijd,

door hem verheerlijkt in den heugeliken strijd,
 wen Kortrijk prinsen, graven, ridders, soldenieren,
 zag vlieden voor Jan Breydel en zijn maceklieren,
 o twi! die zelfde steê haar heerlijk kind vergeet,
 zijn standbeeld, wat? zijn graf ons niet te wijzen weet,
 en, viert zij eindlik eens den held zijn zegeprale,
 onteert Jan Breydels teest met zang in waalsche tale,
 zoodanig leeft zij waalsch! O twi! geheel het land
 wiens Breydels waalschen dwang eens pletten in het zand,
 zoodanig van der vaadren ziel en aard ontaardde,
 dat niets in Vlaandren vlaamsch bleef dan de onteerde oude aarde,
 en 't kind met boete er boet een woord der moedertaal,
 ter plaatse zelf misschien waar Breydel menigen waal
 der maceklieren bijl den kop heeft ingewrongen,
 hen kennende aan hun tale en waalschgewone tongen!
 Een heele land vergat... Was 't die herinnering
 des armen schippers die ons naar het herte ging?
 Ofwel verrukte ons, wiens gemoed het schandig Heden
 gedurig schaamt en sert, die name naar 't Verleden,
 verwekkende ons in eenen blik het Voorgeslacht,
 der Vaadren eer en deugd, hun strijd en taaie kracht,
 versmolten en verbeeld in 't reuzig groote wezen
 van onzen held? Kwam Breydel daar voor ons gerezen,
 in 't gildekleed, manhaftig, grootsch, gelijk hij stond
 te Kortrijk, met zijn mannen, schouwende in het rond
 op een verwoest doorploegde veld, met bloed zich lavend,
 wijl duizend stalen lijken glommen in den avond
 en, uit de vernte, met een reuk van moord en brand,
 de nachtwind een gejuich bracht: Heil 't geredde land!
 Steeg Breydel voor onze ooge en lazen we op zijn wezen
 beloften voor de Toekomst rustende in 't Voordezen:
 dat, kankert steeds bederf en onverschilligheid,
 d'histoire borge staat voor onze onsterflijkheid,
 en Vlaanderen, spijs alles, eens zal zege zingen,
 herboren in 't begeesterd heer der jongelingen?
 Was 't dit? Was 't dat? Was 't al die dingen met één keer?
 Och onze ziel was vol. Ik wete het niet meer.

En wie ook, wie ontleedt die wereld heimlikheden
eens schieliken gevoels? - 't Schip was voorbij gegleden.
Wij zwaaiden onzen stok, en Breydels wapenschreeuw
klonk achter: Schild en Vriend! en Vlaanderen die Leeuw!

1877.

Eene reis

O Maerlant, welke zonde moet gij boeten na uw dood,
dat, waar uw wiege stond en waar uw vroede tale eens lood,
een stomkop van een meier op zijn prachtige oude zale,
zoo onbeschaamd een opschrift plakt in franskiljonnetale?

O Maerlant, 't is dat gij met ons moet herden en moet lijden.
O Maerlant, 't is dat Vlaandren weêr uit een wanhopig strijden,
moet stijgen groot en blij en vrij. Intusschen, Dichtervaâr,
gij geeft ons voorbeeld en gij keert daar uwen rugge naar!¹⁾

Vanwaar eertijds 't noodvier glom,
noodhoorn blies in 't ronde alom,
roepen wij allen een luid houzeel
Vliegt de Blauwvoet - storm op zee!

* * *

Lijk wachters op den toren
in den alouden heldentijd,
wij steken van hier toren
tot vaderlandschen strijd.

* * *

Van op dien ouden toren,
u roepen wij den ouden schreeuw:
Wat walsch is valsch is!
Schild en Vriend!
en Vlaanderen die Leeuw.

- 1) Het gekend standbeeld staat te Damme met den rugge naar het stadhuis gekeerd, alwaar die verzen in een klove wierden verborgen den 12 Sept. 1878, in bijzijn van E.H. Amaat Vyncke en Pol de Mont. Van op den toren van Lisseweghe, wierden onderstaande vierlingen van A.R. aan den wind toevertrouwd.

Brugge.

En bij 't lanteernlicht aan den draai der strate,
 lijk daggen schoten onze stokken stralen...
 Onder de brugge op 't zwijgend zwarte water
 lag stil de zwane blank ter duisterheid...
 In het water wederspiegelend,
 zwart stak 't huis af op den hemel;
 uit de ruiten stroomde licht;
 de orgeltoon kwam toe bij walmen;
 donkre schimmen vlogen dansend
 voor de vensteren voorbij,
 kronklend wiegend op de mate
 van die walzende harmonij...
 Het standbeeld rees in klaren maneschijn.
 't Was laat, wij stapten langs de Leeuwenbrugge.
 Lijk spoken, vormloos en vereend daar rezen
 die oude steenen leeuwen, half verlicht
 door den lanteern, op de steenen leuning;
 alonder donker tusschen zwarte tronken,
 die onbeweeglijk neigden langs den kant,
 daar lag het donker water en weërkaatste
 een donkre lucht, waar, achter zware wolken,
 de mane dook, en oude scherpe gevels
 zoo spokig en gebekt de lucht uitsnijdend...

* * *

de tooverende nacht herschiep het prachtig oude Brugge,
 het krielend volk verscheen ter markt in eenen bonten drom
 en 't klonk bazuin en vedel en der scharen dof gebrom...¹⁾

1) Zij stapten vol droomen en hun geest voerde hen eeuwen vroeger, en alles hielp er toe. Hoe de droom eindigt? Aan de halle vraagt hun een heer: 'Monsieur, un peu de feu, s.v. pl.'

Ter venster

Een gilde tiegt voorbij met vane en slaande trom.
 Ik mijmre en ben ontroerd. - Waarom ontroerd - Waarom?
 O wie voor Vlaandren heeft geleden en gestreden
 ontroert het minste dat herinnert aan 't Verleden
 waarvan hij droomt; terstond werkt 't rusteloos gedacht
 begeesterd, en herschept hem met zijn tooverkracht
 de grootsche beeldenrij van ons geschiedenis;
 en dan - O tegenstel! O vergelijkenisse!
 O Heden! O Verlêen!

Wen t o e n in vreugd of nood
 de banklok op den burg de gilden samenlood,
 de steê wierd rep en roer; op elken dorpel kwamen
 de mannen in 't geweer en trokken op te samen,
 uit elken Pand verscheen een vane, van alom
 klonk naderend weldra klaroen en keteltrom,
 en 't vaandel in den wind en zonnen in de schilden,
 kwam scharen op de markt het prachtig heir der gilden.
 O dan was 't schoon. Daar stond in volle pracht en kracht
 het vlaamsch Gemeenebest, dat eigen vrij Gedacht,
 die Kunst, die Nijverheid die Oost en West verheugden,
 die Fierheid, deze Trouw, die reine eenvoudige deugden,
 die stille taaie Kracht die koningen verwon
 en bij verraad bezweek als wie niet liegen kon.
 Daar stond het groote volk, het schoone volk.

O gilde
 die door de strate tiegt, zeg, weet gij dat? En trilde
 er niets in d'herten wen zoo even uwe vaan
 uit 't gildhof kwam terwijl de trommel ging aan 't slaan?
 Kent gij den band die u verbindt met achttien eeuwen?
 Kent gij uwe edelheid?

O mocht ik het u schreeuwen,
 en, wierd ik er ook ja tot ketter voor gedoemd,
 u roepen: 'Houd u fier, omdat gij g i l d e noemt!'
 Helaas! waar dole ik weêr? Wat zou het immers baten?
 Nog stappen gilden ja al trommelen door de straten,

maar uit de zielen werd het groot gedacht gevaagd;
en, bleef die vane en trom, die heugnis die mij plaagt,
de gilde, dat is dood; helaas! niet slechts de gilde,
maar - bittere ontgoocheling voor wie den schijn doorpeilde! -
de gilden zijn voorbij - en Vlaandren heel en gansch. -
Mijne oog viel op de vaan, en 't opschrift was in 't fransch.

1877.

Na eene beruchte algemeene vergadering van het Davidsfonds

Men is een man van hoogen zin in geerte en raad en daad,
 de heusche en eedle treflijkheid, gelijk men gaat en staat;
 men heeft een zware taak aanveerd, die de eere alleen zou loonen,
 waar hulp en steun ontbreken mocht, maar spot op alle tonen
 en wederwerk naar alle mate op voorhand zeker was;
 men heeft, al stond men ook alleen, spijs 't fluiten en 't gebas
 van vijand en van nijdigaard, naar rede en naar geweten,
 met ijver, kalm en onvermoeid, den zwaren plicht gekweten;
 men heeft bestuurd, gesproken en geschreven, en gezocht
 of 't edel doel niet ieverhands eentwie begeestren mocht
 tot werk en daad, in stede van - gebaar en ijden schijne.
 Men heeft gevaren lijk de stem die schreeuwt in de woestijne.
 Toch heeft men voort gesproken en geschreven, even sterk
 in voor- en tegenspoed, doorwrocht het breed omvattend werk
 spijs haat en nijd, en middelmate op hoogren zin gebeten,
 en afgunst en kwaadwilligheid, en spijs - pedanteveten;
 spijs domheid die, steeds ijverig, steeds wat te doemen zoekt;
 spijs luiheid, die gerust wil zijn en allen prikkel vloekt.
 Men heeft de schuld van anderen verminderd en gedregen;
 en, zelf beschuldigd, al te kiesch en al te fier - gezwegen,
 of, waar men antwoord schuldig was, geantwoord zonder spijt,
 lijk wie gelijk heeft, op het woord van slecht bedwongen nijd.
 Men heeft, daar men het oude volk slechts goed zag - tot beramen,
 de jeugd begeesterd, dat h a a r w e r k die wijzen mocht beschamen;
 in een woord: tot het einde toe, heeft men zijn plicht volbracht,
 en, buiten 't edel doel des werks, geen andren loon betracht.
 Nietwaar, dan zal men eindelijk u toch eens naar weerde roemen?
 - Ha! 'k heb 't gehoord en 'k heb 't gezien. Wel neen men zal u doemen
 al schelden.

Nu, zóó zij het, daar de wereld zoo bestaat.
 Maar 't is niet al gezeid waneer een zegelied opgaat.
 Het zegelied, ja, worde vrij door dezen aangeheven,
 die, na den kamp, het veld behield en meester is gebleven.

Hij viere, 't is zijn recht: hem is de zege - Wien is de eer?
d à t is de vrage, o winnaar, en het antwoord zegt hier meer.

En gij die moestet onderdoen, verraden en bedrogen;
verlaten, wen U nijd aanviel en lasterende logen;
veroordeeld door kleingeestigheid en door kwaadwilligheid;
door overmacht gedoemd en door pedantengrilligheid,
aanveerd het van alwaar het komt, zoo deze daar u doemen.

Rondom U roepen wij de jeugd, en deze zal U roemen.
'De jongelingen, ziet gij wel, en zijn maar dit en dat,
zeer goede jongens, in den grond, maar - jong nietwaar? - zoo
dweepzuchtig, wetend noch van reeknen noch van tellen,
en durvend den pedanten soms - peinst eens! - hun lesse spelle
Maar kunnen zij niet tellen, zij, zij weten nog, Goddank!
w a t e e r i s ; en een woord en is voor hen geen ijdele klank
En zie, de blijde Knapenschap, die rijst van alle kanten,
en roept dat Zij de Toekomst is, ten spijte der pedanten,
schaart rond U, mint U, en verwacht het wijzen uwer hand,
tot veel bekwaam, tot veel gereed 'Voor Gode en Vlanderland'.¹⁾

- 1) Hoewel niet poëtisch van aard, mocht dit gedicht als oorkonde hier niet ontbreken. - Te Leuven werd een studentenafdeeling van 't Davidsfonds gesticht, met toelating van zijn bestuur, en met hoogleeraar G. Verriest als Voorzitter. Maar die afdeeling wrocht en bloeide te wel, om ze te laten voortbestaan nevens het plaatselijk Davidsfonds dat sliep. Die comédie van Hoogleeraar P. Willems wordt hier bedoeld.

Wanhoop

Mijn God, indien het werk der Geuzen lukken moet,
 - wij weten door wiens schuld - indien die bonte stoet
 verkochte schrijvelaars en gierge demokraten,
 in wiens beoedeld hand wij 't kampen moeten laten
 voor 't lieve Vlaanderen, h u n Vlaandren, 't monsterbeeld
 uit hun Voltairegeest - hoe vlaamsch nietwaar? - geteeld,
 met leugen en bedrog, in onze onteerde gouwen,
 op 't puin van al dat Vlaamsch is, nog eens moeten bouwen,
 verdelg ons, o mijn God! Dat bij dien bloedgen smaad,
 bij deze laatste schande in Vlaanderens gelaat
 gespogen, onder tomme¹⁾ en zode en grafgesteente,
 ontstelle en siddere der vaderen gebeente
 en schokke door den grond, dat de eerde berste, en wij
 en Vlaandren, lijk het gaat en staat, verzwolgen zij,
 en laas! verdwijne, na vier eeuwen dwang en schande,
 nutteloozen kamp en rampen allerhande,
 ontzenuwd, half vermoord reeds, ja, maar in zijn rouw,
 heldhaftig U, mijn God, en uwer Kerke trouw!

21 September 1877.

1) t o m m e : tombe, praalgraf.

Enen vroliken sangher

Gij mint dus ook de vlucht der grijze noordzeemeeuwe,
 gij mint dus ook den zang der wilde noorderzeeuwe,¹⁾
 gij mint dus ook het lied en 't dichten in u laait,
 gij vloekt dus ook den wind die over Vlaanderen waait
 verpestend.

O zoo zegge ik u: Laat 't liedje schellen
 met 't onze. Kom vervoeg de schare der Gezellen.
 Kom bij: wij zijn het kroost der blonde Skalden die
 verheugden Maal en Kamp met noordsche melodie.
 Zij reisden over woud en weide en hille en duine,
 den geest gekerstend, ja, maar vol van Sage en Ruine,
 nog vol van 't oude lied, den zang steeds in den mond,
 en droegen, 't weer op zij, van mark tot marke rond,
 het lied, des levens vreugd, den bardit tot den kampe.
 Kom bij, wij doen als zij - spijs lage en list en rampe
 - ja spijs pedantenvloek - steeds tiegend vrogezind,
 geweer en lied gereed, en d'haren in den wind.

1877.

1) noorderzeeuwe: noordzee.

Aan...

Hij las mij uit eenen dichter voor;
 maar mijn verstand en oog en oor,
 hoe schoon ook lood het jeugdig gedicht,
 hield ik, verstrooid, op hem zelve gericht,
 bewonderend. - Hoe levendig bont
 vloeide 'em het gedicht uit oog en uit mond;
 hoe lievelijk deze stemme klonk,
 en hoe harmonisch die tale zong,
 en hoe soms uit dat diepend oog,
 de vonklende glanzende genster vloog,
 die, met dien zwierigen levenden klem
 en het beven en trillen dier zingende stem,
 mij zeiden dat deze die tolkende las,
 zoowel als die dichtte, een dichter was.
 Een dichter, een dichter! O dunne gezaaid
 zijn deze in wie d'heilige dichtvlamme laait!
 Hoe menigmaal soms, wyl 't gemeen hem bespot
 of meelijdend grimlacht en zucht: 'Arme zot!'

hoe menigmaal zoekt, wien de dichtvlam doorwoelt,
 een herte dat even als 't zijne gevoelt,
 een dichter, omdat hem 't alleen-wezen pijn,
 - hoe menigmaal zoekt hij - en nergens en vindt!
 Hoe menigmaal ook duikt die vlamme die laait,
 wel wetend dat rond ons de wereldwind waait
 die alle die heilige gensteren dooft,
 en dat men niet meer aan Poësis gelooft,
 sinds 't rookende stoomtuig dat al overreed.
 En moeste ik u 'Dichter' begroeten, wie weet,
 o jongeling, wat gij mij antwoorden woudt?
 Wie weet of gij ook soms niet spotten en zoudt?
 En toch, indien men betrouwen mag,
 wat 't oore vernam en wat 't ooge verzag,
 en wat 't herte gevoelde, dat zelden bedriegt;
 indien gij met oog en met mond niet en liegt;
 indien de natuur in oog en in mond,

die machtige tooverkracht niet heeft gejongd
- soms heeft zij aldus hare wetten geterd -
ten dienst van een valsch en bedriegelijk hert,
tot spelenden leugen en huichelarij -
O jongling, ik zeg het u, Dichter zijt gij!

En als gij dus een dichter zijt,
eene eedler jonge ziel,
in wie de grootste gave Gods,
Zijn schoonste gave viel;

indien gij ook dat langen kent
naar 't oorbeeld, en dien wijden,
dien onbegrensden eeuwgen zucht,
dat heimelijk dichterlijden;

indien voor u een tale voert
nature en bont heeal,
en blauwe lucht en sterrenheir
en veld en berg en dal;

indien gij ook van uit de zee
een wonderlied hoort komen,
en riet en wind verzuchten hoort
en harpen in de boomen.

Indien u ook soms de ijêlte pijnt,
en de eenzaamheid bedroeft,
indien gij 't herte ook wagen voelt,
indien gij liefde hoeft.

Indien gij 't alledaagsche ook haat,
en kwezels en pedanten,
en al wat rond ons kruipt en aast
en zeevert te alle kanten;

indien gij ook soms rondom u
een hand zocht in den nacht,
om hand in hand te stappen dan
met tweên van één gedacht,

met tweên in blijdschap en in rouw,
in kamp en storremwagen,
lijk wapenbroeders in den tijd
der oude heldensagen;

- verneem dan dat de ruwe rots,
met wit besneeuwden rand,
door 't vriezend stormend zwerk gezweept,
soms in haar gronden - brandt,

dat wie, den kop omhoog, slechts
van wil spreekt en verstand,
en, hard en koel, verloochnen kan,
dat hij misschien ook brandt,

dat immers, wie, gelijk een kind,
zijn ziel geopend heeft,
allicht de wereld kennen leert
en - naar de wereld leeft,

dat wie zijn hert op 't hand droeg, het
eens bergen moet, bezeerd,
en wie te veel geloofd heeft eens,
ontgoocheld, twijfelen leert,

en dat ik, voor den wilden kamp
geboren en 't gewoel,
ik met mijn koel bescheid, ik ook
een herte kloppen voel,

en dat ik ook een kerel ben
die minne 't blij verhoog
van hemel, aarde en bont heelal,
en stappe 't hoofd omhoog,

en dat ik ook een open blik
laat varen in het rond,

en stappe door het leven steeds
het liedjen in den mond,

en dat mij ook 't alleen-zijn pijn
en ik ook heb gezocht
of niet een hand soms door den nacht
het mijne grijpen mocht,

en dat het kind zoo driftig blij
den bonten vlinder wint,
maar, wen het hem gepooteld heeft,
hem soms zoo kiezig vindt,

en dat het bitter heeten mag
waneer men blijgezind
een edel herte op 't zijne waant
en - eenen nieting vindt;

En dat men dan soms alles vloekt,
en trotsch en vrij en wild,
mistrouwen en misprijzen leert
en eenzaam stappen wilt.

Maar dat de mensch zijn zelven blijft
en dat zoolang er bloed,
al waar 't een druppel maar, doorstroomt
ons herte minnen moet;

En dat het jammer ware indien
wij elkeen al zijn kant
aleene zouden dolen - en
ziehier mijn broederhand...¹⁾

Dec. 1877.

1) Leon Weustenraed-Rodenbach, in leven, vrederechter te Iseghem, en broeder van den jong gestorven dichter Alfred, zei mij dat bovenstaande gedicht aan hem was gericht, toen hij, tijdens A.R. hoogstudent was te Leuven.